

Bilten
slovenskega
rodoslovnega
društva

Letnik 4
Številka 2 in 3
november 1997

RODOSLOVNA DRUŠTVO SLOVENSKEGA
RODOSLOVNEGA DRUŠTVA

REVEŠA

Kazalo

Dr. Marjan Dmrovšek: Izseljevanje Slovencev; kdaj, od kod, kam, zakaj	4
Silvo Torkar: O priimkih v Baški dolini	7
Stane Adam: Miniature iz plemiškega rodoslovja (I.)	10
Lucijan Adam: "Kranjci" iz arhiva vicedomskega urada za Kranjsko (III. del, 1. oddelek)	12
Vasja Butina: Pradomovina kostelskih Uskokov	14
Peter Hawlina: Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije (XV.)	19
Johan Galjot: Biti slovenske krvi, bodi Slovincu v ponos! (III.)	20
Peter Hawlina: Kaj sem videl	22
Virginia A. Catalano: Za koreninami	24
Peter Hawlina: Kaj povedo grobovi	25
Peter Hawlina: Manjkajoči datumi	27
Druga konferenca na temo	
Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije	28
Peter Hawlina: Poročilo o konferenci	28
dr. Mojca Ravnik: Status animarum v nekaterih etnoloških raziskavah	28
dr. Tomaž Pisanski: Status animarum v računalniku	29
Anton Tomažič: Internet – idealen medij za rodoslovce	30
Peter Hawlina, Lojze Kobi: Nekateri obsežnejši rodovniki	31
Leon Drame: Prenos status animarum na elektronski medij	32
Peter Hawlina: Vzorci iz tujine	32
Kaj delamo: Marija Cerar Theuerschuh	34
Peter Hawlina: Kaj delajo?	34
RAST, Novi člani, Drobiž, Poročila, SRD, Obveznosti članov	35–39

Uvodnik

Vedno sem se počutil nekoliko ogoljufanega, kadar mi je prišla v roke dvojna številka kakega časopisa ali revije. Kakšna dvojna? Zakaj nista dve? Tole številko smo razglasili za dvojno številko. Upam, da se ne počutite ogoljufani. Nič odveč ne bo ponoviti, da vse naloge in opravila, ki so zvezana z nastankom časopisa, razen priprave za tisk, tiska in poštnine opravimo nekateri člani volontersko in brezplačno. Prispevkov ne honoriramo. Izid številke je torej neposredno odvisen od dobre volje in zmogljivosti tistih zanesenjakov, ki verjamejo, da je to vredno početi. To so zlasti člani društva in vsi zunanji simpatizerji, največkrat vrhunski poznavalci rodoslovja in rodoslovju sorodnih znanstvenih disciplin. Vsi se, brez izjeme, radi odzovejo in s tem na različne načine, največkrat z nasveti, predavanji in prispevki za časopis pomagajo sooblikovati podobo in vsebino našega dela.

Številko smo torej označili z letnik 4, številka 2 in 3. Kazalo je že, da bi jo razglasili kar za trojno številko, da bi s tako simbolično oznako izrazili neobvezujoči namen, da bi naš časopis izhajal četrtletno. To nam bo nemara uspelo, če se bo le sedanji skupini marljivih sodelavcev pridružilo še nekaj podobnih. V zadnjem času se je nabralo še nekaj zanimivega gradiva, nekaj pa je še obljubljenega, zato smo se odločili, da bomo še letos izdali še eno številko. Nekaj gradiva, ki je bilo pripravljeno za to številko, bo torej izšlo čez nekaj tednov. Ker ni čisto gotovo, če nam jo bo uspelo do praznikov tudi razposlati, ne bo nič odveč, če vam že v tej številki zaželim

**vesel Božič, zdravja in zadovoljstva v novem letu
in seveda veliko rodoslovnih užitkov in uspehov.**

DREVESA

ISSN 1318-6221

Leto 4 - dvojna številka - 2. in 3. - november 1997

Bilten Drevesa izdaja Slovensko rodoslovno društvo

Vse pravice pridržane. Ponatis prispevkov je možen samo po dogovoru z uredništvom.

Urednik: Peter Hawlina

Slika na naslovni strani: Trnje v Trnju pri Škofji Loki
foto P. Hawlina

Računalniški prelom: Gapro, Ljubljana

Tisk: Embalažno grafični servis, Trata - Šk. Loka

Naklada: 300 izvodov

Naslov: Lipica 7, 4220 Škofja Loka, Slovenija

Po mnenju Ministrstva Republike Slovenije za informiranje z dne 24. 4. 1996, št. 415-01-49/96 se za bilten plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

Sodelavcem biltena Drevesa

Avtorje prosimo, da pri pripravi prispevkov upoštevajo naslednja navodila:

Lektorirane prispevke pošljite stiskane in s sodobnim urejevalnikom teksta zapisane na disketi na naslov SRD, Lipica 7, 4220 Škofja Loka.

Urednik

Izseljevanje Slovencev; kdaj, od kod, kam, zakaj

Dr. Marjan Drnovšek

Zadnji dve stoletji sta za Slovence burni z več vidikov, med njimi tudi glede izseljevanja v tujino. Vojne in revolucije, tehnološki napredek in zaostalost, gospodarske konjunktore in krize, ideološki in drugi pritiski ali pa samo želja po boljšem življenju so krepili oz. slabili slovenske selitvene tokove v 19. in 20. stoletju. O tem času govorimo kot o času modernih migracij, saj selitve (migracije) obstajajo, odkar obstaja človeštvo. Evropo je v zadnjih dveh stoletjih zajelo množično izseljevanje, ki je bilo usmerjeno predvsem v prekoceanske dežele, zlasti v Severno in Južno Ameriko ter Avstralijo. Vendar ne smemo zanemariti tudi notranjih, tj. evropskih oz. kontinentalnih selitev med posameznimi državami. Glavni tok evropskih migrantov je bil usmerjen od vzhoda proti zahodu oz. od juga na sever; preprosto rečeno: od nerazvitih k razvitim delom Evrope. Slovenci nismo bili izjema v tem procesu.

Ko govorimo o izseljevanju imamo v mislih obseg izseljenjskih tokov v posameznih obdobjih, vzroke izseljevanja, odnose vsakokratne države in Cerkve do tega pojava, stike med staro in novo domovino ipd., manj pa dejstvo, da so odhajali ljudje, ki so doma zapustili mater, očeta, brate in sestre ali, kar je še težje, ženo in otroke. Razcepljenost družine je bila ena od posledic odločitve odhoda v tuji svet. Kdor se je odločil za stalno naselitev v tujini je poklical za seboj družino, mnogi pa so si v priseljenjskem okolju ustvarili nove družine, za marsikom pa se je izgubila vsaka sled. V nadaljevanju prispevka imam le namen, da na kratko orišem smeri in obseg izseljevanja Slovencev v zadnjih dveh stoletjih. S tem hočem opozoriti na pestrost smeri in na veliko število Slovencev, ki so si našli boljši kos kruha in boljše življenje v najrazličnejših delih sveta.

Celovit pogled na izseljevanje v zadnjih dveh stoletjih nam vsiljuje tezo, da so Slovenci vedno sledili evropskim migracijskim tokovom in niso zaostajali za njimi. Slovensko narodno ozemlje je bilo vedno izseljenjsko ozemlje, čeprav so v vseh zgodovinskih obdobjih prihajali in živeli na njem tudi mnogi priseljenci. Šele v šestdesetih letih 20. stoletja je Slovenija v večji meri postala tudi priseljenjski prostor in sicer za priseljence iz drugih delov Jugoslavije. Istočasno pa so se v večjem številu izseljevali Slovenci v zahodnoevropske države. Ko je za mnoge Albance s Kosova, Srbe iz južnih delov Srbije, prebivalce iz revnih predelov Bosne in Hercegovine in Hrvaške Slovenija postala "obljubljeno deželo", je za marsikaterega Slovenca bila ta dežela Nemčija. V drugo polovico šestdesetih let uvrščamo največje ekonomsko izseljevanje Slovencev v povojnem obdobju, ki je nastalo zaradi želje po izboljšanju standarda (simboliziral ga je osebni avtomobil). V "jugoslovanskem" valu priseljencev v Slovenijo so bili v večini nekvalificirani delavci, v slovenskem izseljenjskem valu pa kvalificirani in strokovno usposobljeni delavci, nosilci industrijske tradicije in delovne discipline. "Jugoslovanski" val je vplival tudi na spremembo narodnostne strukture v Sloveniji.¹

V celoti delimo izseljevanje Slovencev v tri obdobja, ki sta jih določala izbruha oz. konca obeh svetovnih vojn. V

prvem obdobju sledimo izseljevanju do leta 1914 oz. 1924, ko so ZDA priprle svoja "zlata vrata". Drugo obdobje omejujeta obe svetovni vojni v našem stoletju, tretjemu obdobju pa sledimo po leti 1945. Oglejmo si nekaj karakteristik za vsako posamezno obdobje.

Do leta 1914 oz. 1924

ZDA, Vestfalija, Egipt, vzhodna Evropa

Slovenski misijonarji in prvi ekonomski izseljenci so se že v prvi polovici 19. stoletja odpravili na zelo nevarno pot čez Atlantik. Glavni cilj so bile Združene države Amerike. Kdo ne pozna imen misijonarjev, kot so Friderik Baraga, Franc Pirc, Lovrenc Lavtižar, Oton Skola, Jakob Trobec itd., ki so jim sledili številni drugi slovenski bogoslovci in duhovniki do začetka 20. stoletja? Kar pet med njimi so postali škofje (Friderik Baraga, James Trobec, Ignacij Mrak, Ivan Stariha in John Vrtin). Manj pa je znano, da so že sredi 19. stoletja odhajali čez veliko lužo v "obljubljeno deželo" mnogi krošnjarji iz Bele krajine. Mnogi med njimi so si ustvarili bogastvo in postali trgovci in gostilničarji v St. Louisu, Chicagu in drugod. V 60. letih so nekatere kmečke gospodarje z Dovij, Mojstrane in okolice Bleda zmamila v Minnesoto vabila misijonarja Franca Pirca. To je bil še čas, ko je bila pridobitev zemlje v ZDA še možna brez večjih zapletov. Mnogi Gorenjci so v Minnesoti kupili farmo, na kateri so že stale stanovanjska koča in gospodarska poslopja, na razpolago pa so imeli tudi delovno orodje in živino. Večina pa je morala zagristi v gozdne površine in jih pripraviti za poljedelsko obdelavo. Slovence najdemo v tem času med iskalcem zlata, tovarniki, lovci na bizone, kravjimi pastirji (Cow-boys), gozdnimi delavci, rudarji, avanturisti itd. Vendar do osemdesetih let 19. stoletja lahko govorimo le o posameznikih oz. manjših skupinah, ki so prihajali zlasti z Dolenjske in Bele krajine in, kar je presenetljivo, tudi z Gorenjske. Kot del srednje- in vzhodnoevropskega izseljenjskega vala v ZDA so se konec 19. stoletja vanj množično vključili tudi Slovenci. Nikdar prej in tudi ne kasneje (do današnjih dni) ni izseljevanje zajelo toliko Slovencev, kot v času množičnega odhajanja v ZDA. Ameriška mrzlica pri Slovencih doseže vrhunec v zadnjem desetletju pred izbruhom prve svetovne vojne.²

Drugi najmočnejši val v tem obdobju je bil usmerjen v Vestfalijo in Porurje v Nemčiji.³ Z industrializacijo Avstrije so se številni Štajerci in Kranjci odločali za delo v rudnikih in tovarnah v nemških delih Štajerske in v velikih mestih, npr. v Gradcu in na Dunaju. Vendar je ta migracija potekala v okviru države. Najstarejši val slovenskih izseljencev v evropski prostor izven Avstrije je bil že od 80. let prejšnjega stoletja usmerjen v Vestfalijo in Porurje. Tamkajšnji rudniki in tovarne so dali delo mnogih pridnim rokam s slovenske Štajerske, Kranjske in tudi Notranjske. "Vestfalce" je Slovincem odkril šele Janez Evangelist Krek, ko jih je opisal v znamenitih Vestfalskih pismih, ki so izhajala v časniku Slovenec (1899). Kljub temu je domača javnost gledala nanje kot na delavce, ki se bodo slej ko prej vrnil domov, medtem ko je o ameriških Slovencih dvomila glede njihove vrnitve.

Mnoge Goričanke, Kraševke in Vipavke so od 60. let prejšnjega stoletja odhajale v Egipt, zlasti v Aleksandrijo.⁴ Zaposlile so se kot kuharice, služkinje, vzgojiteljice otrok in, kar je skoraj unikum – kot dojilje. Samo zamislimo si

lahko situacijo, ko je mati pustila možu komaj rojenega otroka in odšla v Egipt, kjer je dojila tujega otroka. Neomozena dekleta so odhajala v Egipt, da si prislužijo doto, matere pa z namenom, da izboljšajo življenje sebi in domačim. Koliko jih je za vedno ostala v tej puščavski deželi in koliko jih je usoda raztepla tudi v druge kraje Orienta, žal ne vemo.

Če je bil Egipt bolj "ženska" smer izseljevanja, je bila vzhodna Evropa bolj "moška" smer. Značilnost tega izseljevanja je bila v njegovem sezonskem značaju. Le posamezniki so se za stalno naselili, npr. v Bolgariji, in izjemoma nekaj družin iz Beneške Slovenije v okolici Vladikavkaza v Rusiji. Kot gozdarji so iz Notranjske in vzhodnega roba slovenske Štajerske odhajali možje in fantje na delo v Hrvaško, Slavonijo in Bosno, proti začetku 20. stoletja pa vedno bolj proti vzhodu. Poseben problem je bila Hrvaška, kamor so že sredi 19. stoletja odhajali številni slovenski trgovci, zdravniki, učitelji, gostilničarji itd. Po oceni pisatelja Janeza Trdine je živelo na začetku 60. let na Hrvaškem okrog 30.000 Slovencev.

Ocene, ki so vključevale izseljevanje tudi v druge dele sveta, govore, da je migracijski proces zajel v času do izbruha prve svetovne vojne do 300.000 Slovencev. Primerjalno z velikimi evropskimi narodi je to relativno nizka številka, vendar če imamo pred očmi število Slovencev v Avstriji leta 1910 (1.182.300) se zavemo obsežnosti tega procesa. Prva svetovna vojna je zaustavila tok evropskih priseljencev v ZDA, še bolj pa omejevalni ukrepi ameriških oblasti. Z uvedbo nacionalnih kvot (1924) je priprla "zlata vrata" (angl.: Golden Gate) za prihode zlasti iz vzhodne in srednje Evrope, med njimi tudi Slovence. Manj znan nam je obseg reemigracij, vendar vsaj za izseljence v ZDA lahko ocenjujemo, da se jih je vrnilo le manjše število.⁵

Med obema svetovnima vojnama

Zahodna Evropa, Argentina, diaspora

V manjšem obsegu so v tem obdobju še vedno obstajale stare smeri izseljevanja. Močno je bilo zmanjšano izseljevanje v ZDA, ki so do leta 1924 uvedle kvotni sistem. Število priseljencev iz vzhodne in srednje Evrope je drastično upadlo. Iz Primorske (pod Italijo) se je nadaljevalo izseljevanje deklet in žena v Egipt. Vendar se je med obema vojnama glavnina slovenskega vala usmerila v zahodnoevropske države in Argentino. Po uvedbi ameriških omejevalnih priseljenjskih ukrepov se je vzhodni in srednjeevropski in s tem tudi slovenski izseljenjski val usmeril proti Franciji, Belgiji, Luksemburgu, Holandiji in deloma Nemčiji. Posameznike je ta val odnesel tudi v druge evropske države, npr. dekleta v Anglijo in Albanijo, marsikatero Primorko v večja mesta od Trsta prek Milana do Rima itd. Nekaj ekonomskih izseljencev je iz Holandije odšlo tudi v Sovjetsko zvezo. Številčno val slovenskih izseljencev iz tega obdobja ni primerljiv z izseljevanjem pred letom 1914, hkrati pa se je v njem povečalo tudi število sezonskih izseljencev.⁶ V času med obema vojnama moramo ločiti tudi dve izseljenjski dobi, tj. pred in po izbruhu velike gospodarske krize, ki je vplivala na izseljevanje in zlasti vračanje Slovencev v domovino. Prva Jugoslavija ni imela večjega posluha za svoje državljane, ki so našli delo v tujini. Tako ni bila uspešna pri sklepanju meddržavnih pogodb s področja socialne zaščite izseljencev, kar je vplivalo na slabši pravni

in socialni položaj jugoslovanskih delavcev v tujini. Tako je tudi prvi slovenski izseljenjski kongres v Ljubljani (1. julija 1935) zahteval od Beograda, da sklone državne pogodbe z deželami priselitve in hkrati uredi težak položaj vračujočih izseljencev. Ena od želj slovenskih izseljencev je bila tudi nastanitev slovenskega jezika večjih ljudi na jugoslovanskih predstavništvih v tujini, saj je bila skrbščina za večino popolnoma tuj jezik.

Priključitev Primorske k Italiji (1920) in konec druge svetovne vojne sta pomenili veliki spodbudi za izseljevanje Slovencev. V prvem primeru so se zaradi političnih, tj. fašističnega terorja, in tudi ekonomskih razlogov izseljevali Slovenci iz Julijske krajine v Jugoslavijo (begunci) in zlasti v Argentino (izseljenci). Po nekaterih ocenah je do leta 1931 pribežalo v slovenski del Jugoslavije okoli 22.000 beguncev in do izbruha druge svetovne vojne je v Argentini našlo nov dom okoli 25.000 oseb.

Čeprav so Slovenci že v 19. stoletju iskali delo v različnih delih Balkana (sezonski delavci), se je v času med obema vojnama okrepilo stalno naseljevanje (kolonizacija) in sezonsko izseljevanje v Slavonijo, Baranjo, Bačko in Banat. Največ sezoncev jih je prihajalo iz Prekmurja. Od leta 1929 do 1937 je Borza dela v Murski Soboti posredovala okoli 25.000 sezonskih delavcev. Zlasti dekleta so se kot služkinje zaposlovale v večjih mestih od Zagreba do Beograda, mnogi moški pa kot kolonisti in uradniki vsepovsod po državi. Veliko jih najdemo v Srbiji. Za te Slovence v drugih delih Jugoslavije se je uveljavil izraz diaspora.

Po letu 1945

Maja 1945 se je umaknil iz Slovenije v Avstrijo in Italijo val beguncev, med katerimi so bili sodelavci okupatorjev in mnogi, ki se niso strinjali s prihajajočim novim družbenim redom, tj. komunizmom. Skupno je bilo vseh beguncev med 20.000 in 25.000, med njimi veliko izobražencev. Večino beguncev je pot iz begunskih taborišč onstran meje vodila v naseljitvene centre v čezmorskih državah. Okoli 6000 jih je odšlo v Argentino; po popisih in prijavih se je od leta 1947 do 1950 izselilo v to južnoameriško državo 5282 Slovencev, sredi 50. let pa še okoli 600. V ZDA je odšlo okoli 3500 oseb, manjše število pa tudi v Kanado in Avstralijo. Del izobražencev je ostal v Trstu (tik ob meji) ali odšel v velika evropska mesta od Rima prek Pariza, Londona do Berlina. Del beguncev iz začetka maja 1945 so zavezniške sile vrnilo Jugoslaviji in večina med njimi je bila ustreljena brez sodnega procesa.

Po letu 1945 so se meje nove države tesno zaprle. O sprostitvi ekonomskih izseljenjskih tokov govorimo šele od srede šestdesetih let. Usmerjeni so bili zlasti v Nemčijo in skandinavske države, deloma pa tudi v druge države, npr. v Švico, Francijo, Belgijo itd. Del ekonomskih izseljencev je odšel tudi v čezmorske države, npr. v Kanado, Avstralijo in drugam. Znana naftna kriza v sredini sedemdesetih let je vplivala na priseljenjsko politiko zahodnoevropskih držav, ki je postajala vedno bolj omejevalna. In taka je še danes, kar je predvsem posledica razvoja tehnologije, vedno manjših potreb po manj izobraženih ročnih delavcih in ne nazadnje prenasičenosti trga z domačo delovno silo. Posledica te prenasičenosti je vedno večje število brezposelnih v razvitih zahodno evropskih državah. Ko imamo pred očmi Evropo konec 20. stoletja lahko rečemo, da so selitveni tokovi

ekonomskih migrantov v glavnem usahnili. Interes razvitih držav je živ le na področju vrhunskih strokovnjakov, znanstvenikov in umetnikov, ki za priseljsko državo številčno ne predstavljajo večje "obremenitve", za izseljsko pa izgubo vrhunskih izobražencev. Pojav, ki ga označujemo za beg možganov (angl.: brain drain), je po pravilu usmerjen v smeri nerazvita – razvita država in je tudi za Slovence neugoden. Maloštevilstvo slovenskega naroda pomeni tudi maloštevilstvo vrhunsko inteligenco, in če še ta zapusti matični narod pomeni to osiromašenje lastnega znanstvenega in umetniškega potenciala. Zajezičev grozečega bega možgan in nosilcev razvoja iz Slovenije je nujni del slovenske emigracijske politike, ki naj ne bi bila zgrajena predvsem na administrativnih, marveč na socialnoekonomskih regulativih.⁷

Odnos vsakokratne države (Avstrije, Kraljevine Jugoslavije, socialistične Jugoslavije in Slovenije po osamosvojitvi) do izseljevanja je bil vedno mišljen z vidika, da se bodo odhajajoči slej ko prej vrnili v domovino. Sčasoma se je izkazalo, da večina ostane v novih okoljih, zato so se razvile različne oblike stikov, ki jih je deloma in po mnenju izseljencev vedno premalo podpirala tudi država. Komunistično obdobje je glede državne politike ločevalo režimu in novi Jugoslaviji "naklonjeno" in t.i. "sovražno" emigracijo. V času političnih kriz in vojnih nevarnosti se je stik med matično Slovenijo in izseljenci okrepil, kar se je izkazalo tudi v času osamosvajanja Slovenije. Slovenci po svetu so bili glavni glasnik ideje neodvisnosti Slovenije in so pridobivali politične in državne vrhove za podporo novonastajajoči državi.

V Republiki Sloveniji je skrb za stike z izseljenci in reševanje njihovih tegob zadolženih več ministrstev, organizacij in društev. Omenimo le urad za izseljence pri ministertvu za zunanje zadeve, Slovensko izseljsko matico (*1951), Katoliško središče Slovencev po svetu (*1990), Svetovni slovenski kongres (*1991), društvo Slovenija v svetu (*1994) in še kaj. Z raziskovanjem njihove preteklosti in sedanosti se ukvarja tudi Inštitut za slovensko izseljenstvo pri Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. Poleg tega so posamezni raziskovalci slovenskega izseljenstva tudi na obeh univerzah, tj. v Ljubljani in Mariboru, v arhivih, knjižnicah (npr. v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani) itd. Tudi slovenska ustava iz decembra 1991 zagotavlja v 5. členu skrb države za izseljence: "Država... skrbi za avtohtone slovenske narodne manjšine v sosednjih državah, za slovenske izseljence in zdomce⁸, ter pospešuje njihove stike z domovino."

Integracijski in še bolj asimilacijski procesi vodijo k zmanjševanju slovensko govorečih in mislečih ljudi v svetu. Stiki matične domovine z njimi so pomembni za ohranjanje slovenske identitete pri izseljencih, vendar procesa ne morejo ustaviti. Naloga države Slovenije je, da te stike ohranja. Ohranjati pa mora tudi spomin na zgodovinsko ozadje izseljevanja ter o njem in današnjem življenju Slovencev stalno informirati potomce slovenskih izseljencev vsepovsod po svetu.

Izbrana literatura

- Bren, Hugon, "Slovenci v inozemstvu", v: Josip Mal, *Slovenci v desetletju 1918-1928*, Ljubljana: Leonova družba, 1928.
- Drnovšek, Marjan, *Pot slovenskih izseljencev na tuje. Od Ljubljane do Ellis Islanda – otoka solza v New Yorku 1880 – 1924*, Ljubljana: Založba Mladika, 1991.
- Drnovšek, Marjan, "Slovenski izseljenci in Evropa. Evropa je vedno potrebovala pridne roke", *Slovenski svet. Glasilo Konfernce za Slovenijo Svetovnega slovenskega kongresa*, (1992), 6, 22-25.
- Drnovšek, Marjan, "Slovenski izseljenci in Evropa. Življenje Slovencev po Evropi do leta 1940", *Slovenski svet. Glasilo Konfernce za Slovenijo Svetovnega slovenskega kongresa*, (1993), 7/8, 21-23.
- Friš, Darko, *Ameriški Slovenci in katoliška Cerkev 1871 – 1924*, Celovec - Ljubljana - Dunaj: Mohorjeva družba, 1995.
- Klemenčič, Matjaž, "Slovenci v ameriški statistiki v 19. in v 20. stoletju", *Celovski Zvon*, (1984), II/4, 23-31.
- Kolar, Bogdan, "Cerkev in Slovenci po svetu", v: Metod Benedik, *Zgodovina Cerkve na Slovenskem*. Celje: Mohorjeva družba, 1991, 273-304.
- Slovenska kronika XX. stoletja 1900 – 1941*, strokovni ur. Marjan Drnovšek, Ljubljana: Založba Nova revija, 1995.
- Slovenska kronika XX. stoletja 1941 – 1995*, strokovni ur. Marjan Drnovšek, Ljubljana: Založba Nova revija, 1996.
- Kuhar, Alojzij, "Naše izseljsko vprašanje", v: Jože Lavrič, Josip Mal, France Stele, *Spominski zbornik Slovenije ob dvajsetletnici Kraljevine Jugoslavije*, Ljubljana: Založba Jubilej, 1939.
- Kulturno ustvarjanje Slovencev v Južni Ameriki*, ur. Irene Mislej, Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1995.
- Lipoglavšek-Rakovec, Slava, "Slovenski izseljenci. Geografski pregled predvojnega stanja", *Geografski vestnik*, XXII (1950).
- Trunk, Jurij, *Amerika in Amerikanci*, Celovec: Samozaložba, 1912.
- Valenčič, Vlado, "Izseljevanje Slovencev v tujino do druge svetovne vojne", *Dve domovini-Two Homelands*, (1990), 1, 43-82.
- Werner, Erich. *Slovenci v Porurju*, Ljubljana: Slovenska izseljska matica, 1985.
- Zavertnik, Jože, *Ameriški Slovenci*, Chicago: SNPJ, 1925.

Opombe

- ¹ Popis iz leta 1991 daje za območje države Slovenije naslednjo sliko: 87,55% je Slovencev, 3,10% nejasno opredeljenih, 2,74% Hrvatov, 4,40% Srbov, 1,36% Muslimanov, 0,62% Jugoslovanov in 0,45% narodnostno neopredeljenih.
- ² Točno število odhajajočih je neugotovljivo. Najbolj realno sliko nam dajejo uradni podatki ameriških oblasti o

številu oseb, ki so se ob popisu prebivalstva leta 1910 odločile za slovenski materni jezik. Teh je bilo 123.631 oseb prve generacije (rojene na Slovenskem) in 59.800 oseb druge generacije. Skupaj torej 183.431 oseb.

³ Leta 1900 se je v Nemčiji za slovenski materni jezik odločilo 9193 oseb (6453 moških in 2740 žensk). Po nekaterih ocenah jih je bilo v rensko-vestfalskem okrožju pred letom 1914 že okoli 30.000.

⁴ Na začetku 20. stoletja je Egipt pritegnil okoli 7700 žensk in 300 moških. To je relativno majhno število, vendar tudi s prostorsko zelo majhnega predela slovenskega ozemlja.

⁵ Po ljudskem štetju leta 1920 se je za slovenski materni jezik odločilo kar 208.572 oseb (od tega 102.764 prve in 105.808 druge generacije). Leta 1940 pa 75.560 prve, 103.080 druge in 5.780 tretje generacije, skupaj 184.420 oseb.

⁶ Po ugotovitvah jugoslovanskega izseljenskega komisarja v Parizu je leta 1929 živelo v Franciji 23.820 Slovencev, tik pred izbruhom druge svetovne vojne pa 34.000. Leta 1929 je bilo v Belgiji 6000 Slovencev (leta 1939 samo še 2500), na Nizozemskem pa leta 1929 okoli 4000 in leta 1939 samo 2300 Slovencev. Glej: Lipoglavšek-Rakovec, Slava, "Slovenski izseljenci. Geografski pregled predvojnega stanja", *Geografski vestnik*, XXII (1950), 34.

⁷ Konec koncev je država izgubila ves vložen denar za izobraževanje posameznika, ki se je po končanem visokošolskem šolanju odločil za odhod v tujino. Za diplomanta visoke šole naj bi država neposredno in posredno vložila približno 50.000 ameriških dolarjev. Korist od te naložba pa imata le priseljska država in izseljenec.

⁸ Pojma "zdomec" in v času Jugoslavije "delavec na začasnem delu v tujini" označujeta prepričanje, da so odhajajoči odšli le za krajši čas. Tudi s strani priseljske države poznamo podoben pojem "gostujoči delavec", npr. v Nemčiji "Gastarbeiter". Poznavanje zgodnejšega izseljevanja Slovencev nam vzbuja dvom v tovrstna pričakovanja, saj si vsakdo, ki si je ustvaril nov dom in družino v tujini le težko vrne domov.

Najstarejša zemljanka. Ta naslov je do avgusta letos nosila Francozinja Jeanne Calment. Rojena je bila 21.2.1875. Bila je živa povezava z dobo, ko še ni bilo avtomobilov, telefonov, kina in letal. Bila je priča številnim zgodovinskim dogodkom, o katerih smo samo brali. Osebnost je poznala Vincenta van Gogha, za katerega je vedela povedati, da je bil grd, dolgočasen in neolikan.

Znanstveniki, ki so raziskovali njeno poreklo, so ugotovili, da je večina njenih prednikov dočakala nadpovprečno starost.

Naslov najstarejše živeče osebe je prevzela 117 letna Kanadčanka Marie-Louise Febronie Meilleur, ki živi v kraju Corbeille v Ontariu. Rojena je bila 29.8.1880 in ima okrog 300 potomcev.

O priimkih v Baški dolini

Silvo Torkar

Priimki so se na Slovenskem množičneje pojavili šele ob prehodu iz srednjega v novi vek, okrog leta 1500. Proces njihovega nastajanja je bil dolg. V nekaterih, zlasti v mestnih okoljih, so bili znani že v 14. in celo v 13. stol., po drugi strani pa so številni vzniknili ali bili vsaj prvič zapisani šele v 16. stol. Redki so taki, ki izvirajo iz časa

po letu 1600. Z uvedbo matičnih knjig (krstnih, poročnih in mrliških) sredi 17. stol. so se priimki v veliki meri ustalili in se dokončno uveljavili. Današnja podoba so prejeli šele v drugi polovici 19. stol. s prilagoditvijo vpisov v matičnih knjigah slovenskemu pravopisu.

Za srednji vek imamo s Tolminskega na razpolago samo en večji seznam kmečkih podložnikov, namreč urbar iz leta 1377, ki pozna še zelo malo priimkov. Podobno stanje imamo tudi v seznamu 27 prebivalcev Volč in nekaterih drugih tolminskih vasi iz leta 1419 (B. Stafuzza, Vertenza tra Modrea e Volzana ai primi del 1419, Gorizia 1978), ter v gornjegrajskem urbarju 1426 (I. Orožen, Das Benediktiner Stift Oberburg, Marburg 1876), kjer je naštetih osem kmetov s Kojce in Krtečen. Poimenovanja oseb v teh virih so skoraj izključno enodelna, nekatera med njimi pa so pozneje prevzela vlogo priimkov, npr. Velikonja, Perat, Gorjanic, Široki, Golob, Klabučar, Černogoj, Bohinic, Bric, le redko pa naletimo na dvodelno imensko formulo, npr. Johanes Ghuoglia (Golja) iz Loma, Petrus Bendincich in Petrus Danelchic iz Volč (vsi primeri so iz urbarja 1377).

Precej drugačno stanje pa nam kažeta dva popisa podložnikov iz začetka 16. stol., ki sta šele pred nedavnim prišla v znanstveno evidenco. Leta 1515 so popisali vse podložnike tolminskega gospostva, ker so jim naložili posebno globo zaradi upiranja zastavnemu imetniku Neuhauserju (gl. M. Verbič, ZČ 1974), okrog l. 1523 pa so izdelali nov urbar celega gospostva. V teh dveh seznamih ima večina podložnikov že priimek oz. drugi identifikacijski element ob osebnem imenu; ta ni še nujno bil priimek, je pa to v nekaterih primerih postal. Iz urbarjev s konca 16. stol. (1591, 1598) je videti, da je bil tedaj proces izoblikovanja priimkov praktično sklenjen.

Nastajanje priimkov v 16. stol. je pogosto povezano s pojavom druge, t.i. rovtarske kolonizacije, ki je bila posledica nadpovprečnega prirastka prebivalstva v začetku

novega veka. V tem času so se pojavile nove hribovske vasi in številni rovti oz. samotne kmetije. Na Tolminskem spadajo mednje npr. vasi Krn, Gorski Vrh (Vrh pri Šentviški Gori), Porezen, Petrovo Brdo, Zakojca (danes pod občino Cerčno), na loškem ozemlju pa je tipičen produkt te poselitve Davča s svojimi raztresenimi kmetijami.

Priimki se po virih svojega nastanka delijo na štiri večje skupine:

a) iz krajevnih imen, kamor vključujemo tudi mikrotoponime: Humar < Hum; Seljak < Selc; Gabršček < Gabrje; Pajntar < Pajnta)

b) iz osebnih imen:

1) predkrščanskih: Černigoj

2) svetniških: Brovč < Ambrož; Florjančič < Florijan;

Bajt < Vid

e) iz vzdevkov, ki označujejo fizične posebnosti (Velikonja, Slabajne), obnašanje, značaj človeka (Lesjak, Zgaga, Potrebujesh, Červ)

č) iz imen poklicev, stanov: Kovač, Mavrer ('zidar'), Mešner ('mežnar'), Kavčič (< 'tkalec')

Priimki so se cepili in nastajale so njihove različice, ki jih danes štejemo za posebne priimke. Eden od pomembnih razlogov je glasoslovni. Priimek Velikonja npr. je v času, ko so ga začeli zapisovati v njegovi narečni (tolminsko-cerkljanski) obliki, dal še različici Velikajne, Velikanje, podoben primer je tudi Lapajne, katerega izvorna oblika Laponja (< lap) se je sploh že izgubila, pač pa je ostala Lapanja. Iz Štendlerja (< stand 'kramarska stojnica' je nastal Štenkler, ker je priimek, ki je nastal med nemško govorečimi naseljenci v Nemškem Rutu, v slovenskih ustih na Koritnici, kjer se je pojavil zaradi ženitve, skupina -nkl- bila laže izgovorljiva kot -ndl-. Iz svetniškega imena Maurus je nastal priimek Mauri in s pomanjševalnico -ič še Maurič, ki je lahko pomenil Maurovega sina, lahko pa so tako poimenovali že samega Maura. Ko se je izoblikoval slovenski knjižni jezik, so v drugi polovici 19. stol. slovenski duhovniki začeli zapisovati priimke v skladu s pravili knjižnega jezika (Mauri > Mavri, Hualla > Hvala, Painter > Panjtar), oz. tako, kot so menili, da je slovensko najbolj pravilno (Koshorog, Kosherog > Kozorog).

V 16. in 17., deloma še v 18. stol. so ženski priimki imeli ženskospolsko obrazilo: Rjavka, Humarica, Mrakovica.

Priimki v Baški dolini so nastali v glavnem iz treh jezikovnih podstav: iz slovenske, iz nemške, iz romanske (predvsem furlanske).

Priimki iz slovenskih podstav

Največja skupina priimkov je nastala iz vzdevkov. Tisti, ki so zveneli nosilcem preveč obsceno, so se večinoma postopoma umaknili iz rabe: Jebajc v Trtniku 1515-1523 - ta je morda sploh funkcioniral le kot vzdevek, ki se še ni dedoval; Jebačin spada sicer v Vipavsko dolino, a ga je vredno omeniti, ker so se njegovi nosilci preimenovali v Jelačin šele v 19. in 20. stol.; preimenovanje nekaterih nosilcev priimka Drekonja v Dragonja v 20. stol. je spodbudila napačna asociacija na nemško besedo Dreck, čeprav gre za podstavo Dreka (it. Drenchia), vas v Benečiji.

Iz vzdevkov so tako nastali priimki: ZGAGA (omenja se že 1482 kot župnik na Opčinah pri Trstu), BEGUŠ ('prebežnik'), PAPEŽ, GOLJA (izpričan na Selih nad Podmelcem že 1377), ERJAVEC (po mnenju F. Jakopina tabuistično poimenovanje medveda), "živalska" skupina (nastala tudi iz hišnih znamenj) KOS, GOLOB, MEDVED (P. Merku jih navaja med predkrščanskimi osebnimi imeni), SOVA, VUGA, JEREB, LESJAK (e namesto i kaže na pojav vokalne redukcije); MOČNIK, KRIVEC ('hladen vzhodni veter'), ERŽEN (< 'rž'), GRADNIK ('kdor gradi, zastira'), SKOK, KLEČ, KODER, KOSMAČ, KUŠTRIN, ČELIK, LEBAN (< leb 'čelo, lobanja, vzpetina'), TRPIN, NAGLIČ, HVALA, SEDEJ, BEVK, KOKOŠAR, KOZOROG (s historičnimi zapisi Khaschirokh, Kashero, Koshorog, ki kažejo na umetno poknjizenje).

Posebno zanimiva je skupina priimkov na -onja/anja, ki jih srečujemo v zahodni Sloveniji. Večalno-slabšalna priporna -onja je bila v srednjem veku precej bolj razširjena. Odzadnji slovar slovenskega jezika, narejen po SSKJ, ne

izpričuje niti enega občnega imena na -onja. Priimki na -onja so tvorjeni tako iz pridevnikov, npr. VELIKONJA z narečnimi različicami VELIKAJNE, VELIKANJE, VELIKANJA, izpričan že 1295 v Volčah (Pasqualino dicto Velicogna), SLABANJA in SLABAJNA ('slabič'), PERVANJE in PERVANJA, ('prvorojenec'), kot iz samostalnikov, npr. ŠPEHAJNE (< Špehonja).

Kot pa vse kaže, so nekateri priimki na -onja nastali tudi v funkciji prebivalških imen. Takšen je DREKONJA (prebivalec Dreke v Benečiji, it. Drenchia). Avtentični naglas - na prvem zlogu - razberemo iz hišnega imena Pri Dreka jnu na Temljinah. Na enak način je tvorjen še precej redki tolminski priimek REKAJNE (< Rekonja) v pomenu 'prebivalec, prišleček z Reke na Cerkljanskem'. Zdi se, da je tudi HLEBANJA s Srednjega Vrha nad Jesenicami poimenovan po vasi Hlebce. Isti tip priimka je še STAVANJA iz okolice Pivke, najverjetneje pa tudi zelo razširjeni priimek LAPANJA z različicami LAPAJNE, LAPANJE, LAPAJNA (iz nekega mikrotoponima Lap). V isto skupino po vsej verjetnosti spada še LIPANJE, LIPANJA (< Lipa ali Lipica pri Sežani), morda tudi DRAGONJA (< Draga).

Priimki, ki izhajajo iz krajevnih imen, so še: LAHARNAR < Laharn (zaselek Polic), MŁAKAR < Młaka (ime številnih zaselkov), TRUŠNOVEC < Trušnje na Banjški planoti, BREMIC < Vreme, KANAVC < Kanal, BERGINC < Breginj, DOBRAVC < Dobrava, RUTAR (< Rut, lahko tudi iz občnega imena rut 'novoizkrcena kmetija'), Podoreh (eden redkih priimkov, ki je enak imenu zaselka), BRIC in BREJC (< Brda), BIZJAK (etnonim za prebežnika iz kajkavske Hrvaške). Prav mogoče je, da sicer zelo razširjeni priimek DEBELJAK sploh ni nastal iz občnega imena s pomenom 'debeluh', temveč iz nekega krajevnega imena, npr. Debelo brdo, Debeli vrh ipd. Njegovo žarišče je verjetno na škofje-loškem ozemlju.

Priimki iz poklicev ali dejavnosti iz slovenskih podstav niso tako pogosti kot iz nemških: KOVAČ, KOVAČIČ, KAVČIČ, KLOBUČAR, STERGAR, KRZGAR, MUZNIK ('kdor molze, pastir').

Priimki iz predkrščanskih osebnih imen so zelo redki: TIČIGOJ (ČIČIGOJ), ŠULIGOJ.

Priimki iz svetniških imen: MAVRIČ, KENDA (< Konrad), BROVČ (< Ambrož), VALENTINČIČ, FLORJANČIČ, BLAŽETIŽ oz. BLAZETIČ, BAJT, MIHELAC, PETERNEL(J), MIKUŽ, KLEMENČIČ, PAVŠIČ, AHAČIČ.

Priimki iz nemških podstav

Največ jih je nastalo v zgornji dolini Bače na ozemlju tirolske srednjeveške kolonizacije, imenovanem Nemški Rut. Ta nemški jezikovni otok se je v svojem jedru dokončno sloveniziral šele v 19. stol., ohranila pa so se nemška zemljiščna imena (80% od celotnega števila). V tolminskih urbarjih iz let 1591, 1598, 1600/28 in 1624 imamo lepo izpričan nastanek nekaterih priimkov iz teh imen. Tako je DAKSKOBLER nastal iz imena rovta (novoizkrcene kmetije) Dachskofel, zapisanega 1624 tudi v slovenski različici Viasbinim. Podstava priimka je *Dachs* 'jazbec' in kofel 'vrh', pritaknjeno obrazilo -er označuje človeka na tem rovtu. Poslovenili bi ga nemara lahko z *Jazbinškom*. Iz katastrov 1752, 1789 in 1822 lahko nedvoumno razberemo, da gre za Brdarjevo domačijo v Poreznu. Podobno je mogoče po pisanih virih iz 17. stol. (soriške matice, tolminski urbar 1624)

locirati nastanek priimka ŠVARCKOBLER. Švarckobel je vzpetina na Petrovem Brdu (visok 1052 m) in domačini mu pravijo Rob, kmetiji pod njim pa Robar. Toda prvotno, tirolsko ime za Rob je Švarckobel in ga še zasledimo na predvojnih katastrskih načrtih. Priimka na ozemlju Slovenije od l. 1945 ni več. (gl. To in ono o priimku Švarckobler, Delo, KL, 23.V.1996)

KALTNEKAR je precej razširjen nemški priimek, ki pa ima eno od žarišč nastanka tudi v Podbrdu. O tem nam priča tolminski urbar 1624, ki na ozemlju Gorenje Bače omenja nekega Hannsa Kaletneggerja. Ta ima košanijo ter njivo Vpustim hribu in travnik Na sadnim, merslim hribu. Slovenska zemljiščna imena slikovito prikazujejo pomen nemškega Kaltenegga: hrib, na katerem stoji domačija, ni le mrzel, temveč tudi pust, neprijazen, odročen.

Priimek PAJNTAR je za razliko od prejšnjih treh nastal že pred rovtarsko kolonizacijo in ima vrsto pisnih različic: PAJNTER, PANJTAR, PANJTER, PANJTOR, PONJTOR, PONTAR, PANTAR, PANTER, PANTNER. Zadnje tri različice so glede na svojo razširjenost (po ZSSP) verjetneje nastale na ozemlju bavarske kolonizacije med Škofjo Loko in Kranjem. Na to navajajo namreč številna zemljiščna imena na Pantih, ki jih je na terenu popisal zgodovinar Pavle Blaznik. Pajntar očitno spada med priimke, nastale iz zemljiščnih imen. Zemljiščna imena na Pajnti najdemo na Kalu, v Oblokah, v Rutu, povezovati pa jih kaže najverjetneje z Band v pomenu 'položno zemljišče, polica'. Na to kaže tudi urbar 1600/1628, ki ima v pripisu iz leta 1663 v Stržiščah omenjenega Vrbana Poliznicha, navedenega tudi v urbarju 1660/1670. Ne 1677 ne pozneje Poličnikov ni več zaslediti, kar utegne pomeniti, da gre za občasno prevajanje Pajntarja v slovenščino, ki pa se očitno ni uveljavilo. V 18. stol. se je ustalila pisava Painter, Paintar. Vrivanje "j" pred "n" je v tolminskem narečju običajen pojav (npr. kajngla, gajnk, lajnsk) in se je

odslikal tudi v izgovoru priimkov Pajntar, Prajngar (1677 Prongar, danes samo še hišno ime). Ob koncu 19. st. so župniki v matičnih knjigah bolj ali manj sistematično

poknjževali poprej v nemškem, italijanskem ali hibridnem pravopisu zapisane priimke. Takrat se je skupina -jn- začela v skladu s slovenskim pravopisom zapisovati kot -nj-, zato imamo danes tudi različico Panjtar (primerjaj priimke Kostajnshek-Kostanjsek, Žgajnar-Žganjar, Lapajne-Lapanja, Velikajne-Velikonja itd.).

Med vzdevčnimi priimki je značilen priimek DROLE. Izpričan je šele od 1624 (Hannss Trolle, v Znojilah), nato pa se je močno razširil in je v 19.-20. stol. eden od pogostnejših v zgornji Baški dolini. Kot hišno ime je prejel obliko Drolne, pri Drolnu (v Znojilah) in Drolč (v Oblokah). Na soriškem ozemlju najdemo priimek Drol, ki je samo različica za Drole. V prvi polovici 19. stol. so priimek v maticah Nemškega Ruta zapisovali kot DROL in Drul, v tej obliki je migriral v Sorico in se tam tudi obdržal. Priimek Drole se izvorno naglašča na prvem zlogu, medtem ko ga v osrednji Sloveniji naglasno prilagajajo občno- in lastnoimenskim pomanjševalnicam na -e (kot npr. Zmene, Kodre, Bohte itd.). Domnevamo lahko pomen Troll 'škrat' ali 'kmetavz, grobijan'.

Endemični (tu nastali) priimki rutarske rihtarije so še: KIKELJ (nastal v Stržiščah, bodisi iz Kittel 'krilo', bodisi iz Cruchel v pomenu 'pogačar'); priimek ima danes več pisnih različic: KIKELJ, KIKEL, in KIKL; LONCNAR in LONCNER (nastal v Grantu < Lanzner 'suličar'); ORTAR in ORTER (v

Rutu < Ort 'kraj'); KEMPERLE in KEMPERL (Rut, iz lat. campus 'visoka planota'); VOLF 'volk', morda pa tudi GATEJ (bodisi od imena Gottlieb ali pa od občnega imena Gatte 'zakonski mož').

Med priimki, ki izhajajo iz oznake dejavnosti spadajo: KUSTERLE in KUŠTERLE (Bača < Küster 'cerkovnik'; pripona -le je pomanjševalnica, ki je v rutarskih govorih razširjena tudi v občnoimenskem fondu, zlasti pa pri osebnih, hišnih in zemljiščnih imenih: šrotile 'hudič, škrat'; krekli 'drobno, zanikno jabolko'; Jakle, Lukele, Tondle, Štefl, Grejgarle, Urbile, Blažile, Jofile; Jekl < Eckile 'brdce'; Bižl < Wiesile 'travnicek'; v ta tip sodi tudi v pogovorni slovenščini splošno znana beseda štamperle 'šilce'; ŠTENDLER in ŠTENDLAR (v Rutu < Stand 'kramarska stojnica'); MESNER (v drugi polovici 19. stol. poslovenjen v MEŽNERJA oz. MEŽNARJA; MAURER (Rut 'zidar'), v poknjžjenih različicah MAVRAR in MAVRER.

Iz osebnega imena Lenart je tu nastal danes že zelo redek priimek LENAR.

V Baški dolini so od 16. stol. dalje izpričani še nekateri priimki iz neslovenskih podstav: ČUFER in ČUFAR (je morda iz Schopf 'čop', morda pa gre za furlansko besedo zuffo 'čuf', iz katere izvira vzdevek čufar 'moški, ki je nosil v kito spletene lase'; ŠORLI oz. ŠORL (< iz srvn. Schorre 'škrbina' ali iz srvn. Schor 'lopata', 'motika', oz. iz Schar 'lemež', 'ralo'); CVEK ('žebelj, klin').

Ob zgornji Bači so se razširili tudi soriški priimki. Že v loškem urbarju 1501 najdemo priimek TROJER oz. TROJAR (iz zemljiščnega imena Troje 'stegne' (po SSKJ 'pot, steza, po kateri hodi živina na pašo'); slovenska različica Trojerja, ki pa v teh krajih ni poznana, je torej Stegnar; podstava "troj" je menda romanska, priimek pa je najbrž nastal iz imena zaselka Troja (Trojar) v Zgornjih Danjah, dasi zasledimo zemljiščno ime Troje še v Rutu in Hudajužni. Tudi PREZELJ, redki različici PREZEL in PRESL izhaja iz osebnega imena Ambrož. Od 1501 je poznan še GROHAR (< Grache, kar je tirolsko ime vasi Grahovo. TORKAR je bil prvič zapisan 1564 kot Thoregkher v Spodnjih Danjah, nastal pa je iz krajevnega imena Thoregkh, danes Torka (= egkh v pomenu 'brdo', 'pomol', prvi del besede ni jasen), medtem ko se je v Baški dolini pojavil v urbarju 1633 kot Torchar v Kacenpohu, rovtu Bače, in istega leta kot Turker v Trtniku. FRELIHA srečamo na Petrovem Brdu 1624 (Frellich) < frohlich 'vesel', glasovno poslovenjena različica tega priimka je BRELIH.

Iz nemških občnih imen tvorjena vzdevčna priimka ŠTRAUS (verjetno iz štraus 'noj', s pomenskim prenosom v 'neroda, neroden človek') in FLANDER < 'flandra', 'vlačuga' sta v Baško dolino prišla v 17. in 18. stol. s Cerkljanskega, kjer sta še danes močno razširjena. Flandra najdemo že 1550 med rovtarji Kojce.

Opozoriti kaže na glasoslovne in oblikoslovne posebnosti priimkov z značilno tirolskonemško pomanjševalnico = le. Naglas ni na obrazilnem -e, temveč na podstavi, zato se ti priimki sklanjajo brez podaljšave s -i: pri Kemperlu, pri Kusterlu. V italijansko pisanih tolminskih urbarjih (1591, 1600/28, 1633, 1660/70, 1677 in poznejših, ki jih tu ne pritegujem) so pomanjševalnico -le pisali kot -li in takrat so - po pisnem kriteriju - v to skupino spadali tudi priimki, kot sta Kikli (Kikelj) ali Droli (Drole), toda že od konca 18. stol. je prevladala pisava z -le, le Šorli in tolminski Šavli sta obdržala -li do danes (podobno sicer še Čebokli in Carli).

Priimek MANFREDA je tvorjen iz nemškega osebnega imena Manfred z italijanskim obrazilom -a.

Nemalo priimkov je izumrlo ali pa se z migracijami njihovih nosilcev premaknilo v sosednja ali bolj oddaljena okolja: OSTERMAN 'človek z vzhoda' (Bača, Petrovo Brdo 1523-1677), LENZ (Obloke 1624-1677), PAUMAN (Stržišče 1515-1677, Obloke 1624-1677), RONAR ali RANNER (Trtnik 1515-1677), KHOFFLER (Trtnik 1515-1654), VETSCHER oz. BAZAR (=Bačar: Rut 1515-1523, Porezen 1591-1598) itd.

Priimki iz romanske jezikovne podstave

Zgoraj so že bili omenjeni priimki Čufer, Trojer, Kemperle, ki sicer zvenijo nemško, imajo pa vendarle romansko podlago. Priimek KOBAL z različicami KOBALJ, KOBOL, KOBOLJ se je razširil skoraj po vsej Sloveniji in verjetno izhaja iz poimenovanja žitne mere (lat. *cobulus*): 1 kobal je 2 mernika, 1 mernik pa je 4 bokale. Tudi BOKAL je priimek in je prav tako romanizem, le da na Tolminskem (kot priimek) ni razširjen. Med romanske priimke moramo šteti še KOFOLA (z različicami KAFOL itd.), ki je morda v sorodu s Kobalom, MUNIHA ('cerkovnik'), MAGAJNO, KOGOJA in BIZAJLA (tudi Bizalja).

Viri in literatura

- Tolminski urbarji 1523-1677, katastri 1752, 1789, 1822
 Kos M., Srednjeveški urbarji za Slovenijo, Urbarji Slovenskega primorja, I. Del
 (Tolminski urbar 1377), SAZU 1948
 Bezljaj F., Etimološki slovar slovenskega jezika, I-III., 1976-1995
 Začasni slovar slovenskih priimkov (odg. red. F. Bezljaj), SAZU 1974
 Jakopin F., Struktura slovenskih priimkov v statistični osvetlitvi, SR 25/1977
 (kongresna)
 Jakopin F., Nekaj značilnosti najfrekventnejših slovenskih priimkov, WienerSlavistisches Jahrbuch 21, 1975, 93-102.
 Pavle Merku, Slovenski priimki na zahodni meji, Trst 1982
 Pavle Merku, Svetniki v slovenskem imenoslovju, Trst 1993
 Pavle Merku, Predkrščanska slovenska osebna imena v Trstu (1307-1406), v: ZbornikBrižinski spomeniki, Ljubljana 1996
 Kranzmayer E., Lessiak P., Wörterbuch der deutschen Sprachhinselmundart in Zarz/Sorica und Deutschrut/Rut in Jugoslawien, Klagenfurt 1983.
 Torkar S., Zgornja Baška dolina (rihtarija Nemški Rut) po tolminskem urbarju iz 1523 (demografsko-imenoslovni vidik), Kronika 42/1994, št. 1, 29-36
 Torkar S., O nekaterih priimkih iz nemških podstav v zgornji Baški dolini, Razprave 2. razreda SAZU 15, 1996, 125-136.

Miniature iz plemiškega rodoslovja (I.)

Donesek k rodoslovju čušperških Kastelanov v 14. stoletju

Stane Adam

Ni prav jasno, kdaj je bil grad Čušperk zgrajen, oziroma čigav je bil od vsega začetka. V prvi polovici 13. stoletja je pripadal svobodnim turjaškimi gospodom. Ko so le-ti, okr. leta 1245 z ortenburškim zetom Konradom izumrli, je grad oglejski patriarh, prejkone kot deželni fevd, podelil ortenburškemu grofu Hermanu. Verjetno pravilno ugotavlja D. Kos (Med gradom in mestom, Ljubljana 1994, str. 16), da so kmalu zatem Ortenburžani na Čušperku instalirali kastelane iz vrst svoje klientele. Kdo so bili ti ljudje? Leta 1286 sta kot Čušperška omenjena Hohold in Ulrik, za katera listina določeno navaja, da sta ortenburška¹. Več o njiju viri ne povedo. Iz virov iz prve polovice 14. stoletja imamo podatke, da je na radovljiškem gradu Waldenberg živel rod po imenu Geslecht. Ti so imeli za grb kroglo na sredini ščita, kot bližnji ministeriali z gradu Kamen pri Begunjah. Med številnimi brati iz tega rodu se omenjata tudi Hohlein² in Ulrik. Zadnja dva sta sicer živela prepozno, da bi ju lahko enačili z zgoraj navedenima plemičema, ki sta se imenovala po gradu Čušperku, a so podobna imena in grbi sila zgovorni. Najprej lahko le domnevamo, da so Ortenburžani naselili Čušperk s kastelani iz rodu Kamenskih iz Begunj-Jame-Kamna ali waldenberških Geslechtov. Leta 1308³ se v darovnici stiškemu samostanu, izdani v Dobropolju, med pričami omenjajo osebe z dokaj nespoznavnimi vzdevki, a se zdi da gre za: Hermana in Dominika, sinova brata Friderika Chaterja⁴, Friderika s Čušperka, ki je bil verjetno sin Friderika Chaterja⁵, Ulrika (Chaterja ?) itd. Dominik in Herman sta zagotovo brata⁶, Friderik Chater je njun stric po očetu⁷. Ali bi lahko očeta Dominika in Hermana iskali med Hoholdom in Ulrikom s Čušperka iz leta 1276? Glede nadaljevanja imen je to sicer zelo mogoče, a trdnejših dokazov nimamo⁸. Leta 1271⁹ se kot priča v strmški listini, izdani v Brežah omenja neki Ulrik z vzdevkom Phephel. Tak vzdevek nosi v 14. stoletju cela veja Kamenskih, a je to njegova edina omemba. Je pa res, da je v 14. stoletju vse več indicev, da so si npr. Kamenski in Čušperški v sorodu. Posebej zanimiva je darovnica Ulrika Gepawerja in Dominika s Čušperka iz leta 1322¹⁰. Ulrik Gepawer se navaja kot sin Eberharda imenovanega Pfefel¹¹, katerega rod izvira iz Begunj¹². Imel je sina z nenavadnim imenom Zeber, ki se kot tak pojavi sredi druge polovice 14. stoletja na Igu, verjetno na (ortenburškem?) stolpu in je umrl med leti 1382¹³ in 1386¹⁴. Ker sta v že omenjeni listini iz leta 1322 Ulrik Gepawer in Dominik s Čušperka prodajala skupno posest, je zelo verjetno, da sta bila bližnja sorodnika¹⁵. Dominik se po letu 1332 ne omenja več, Ulrik je imel brata Nikolaja z vzdevkom "Chawl"¹⁶. Oba sta se imenovala po Čušperku¹⁷. Nikolaj je imel za grb prečno bruno na ščitu¹⁸, enako Ulrik¹⁹, za katerega bi v listini iz leta 1353²⁰ pričakovali poljski grb, kroglo na ščitu. V listini, ki jo je izdal Martin Geslecht iz Poljč, se namreč omenja njegov stric Ulrik Poljški. Od nekdanj obošenih štirih pečatov se je ohranil le pečat slednjega, a še ta hudo poškodovan, vendar je na sredini različ-

no videti ščit in na njem čušperško prečno bruno in del napisa: +S VL(RI)CI Od tu naprej so jasnejše tudi nekatere druge stvari, namreč pojav Gutenberških Ceplov na Čušperku²¹. Po vsej verjetnosti se je Ulrik Poljški (Gepawer?) s Čušperka poročil s sestro Linharto Gutenberškega in v zakonu z njo imel vsaj dva sina. V listini iz leta 1347²² se namreč omenja neimenovana sestra Linharto Gutenberškega in njena dva sinova - Jakob in Ortolf, pri čemer je Jakob izrecno naveden kot Cepel. Nikjer v listinah tistega časa ni najti osebe, ki bi ji lahko brez razmišljanja pripisali očetovstvo teh dveh otrok. Nenavadno je sicer, da otroci prevzamejo vzdevek po materini strani, kakor je nenavadno tudi, da Ulrik Poljški, verjetni oče imenovanih otrok, ni prevzel rodbinskega (poljškega) grba, temveč se je odločil za čušperškega. Tako se tudi Jakob Cepel s Čušperka nekaj pozneje pojavi kot kastelan na Ortneku s čušperškim grbom in napisom v obodu pečata: +S.IACOBI DE ZOBELSPRCH²³. Ob tej veji kastelanov se je v bližini dosti udeleževal tudi npr. Ulrik Gutenauer iz glavne kamenske veje iz Begunj²⁴.

Kakorkoli, zdi se, da gre za razmeroma močno zastopano begunjsko/kamensko (gorenjsko) navezo na Čušperku in na Dolenjskem nasploh (tudi na Igu, Snežniku, Ložu itd.), a to ni več tema tega prispevka.

Opombe

- ¹ List. 1276, avgust 15, obj. MHDC V/213.
- ² List. 1343, april 5 (dve listini) v AS ZL (... *Vlreich, Hohlein ...*, *Vlreich, Hohel ...*).
- ³ List. 1308, s. d., Komatar v AS cit. Marian VII, 378-9, Obj. M. Grebenc: Gospodarska ustanovitev Stične ali njena dotacija leta 1135, str. 48, No. 124.
- ⁴ V listini (oz. dosegljivem prepisu) je vse polno variant imena (Kacher, ki ga prepisovalec tolmači kot Kanker / =Kokra/, Cocher, Töcher ipd.). Odkod vzdevek Chater, zaenkrat ni jasno. Kokro kot osnovo lahko izključimo.
- ⁵ List. 1304, marec 22, obj. MHDC VII/224. V listini se dvakrat navaja Friderik Chater. Verjetno gre že tukaj za očeta in sina. Wiessner je v dvomu, če ne gre za napako. V 14. stoletju gre na Čušperku za dva (prim. D. Kos, Med gradom in mestom, Ljubljana 1994, str. 48, op. 74) ali celo tri Friderike.
- ⁶ List. 1316, junij 22, obj. MHDC VIII/324 (... *hern Herman von Zobelsperch, Dominig dessen pruder ...*).
- ⁷ List. 1308, Komatar v AS, itd.. (... *dominus Her(mannus) filius domini fratris militis Friderici dicti Kacher Domi(ni)cus filius similiter ejusdem de Zobelsberg ...*).
- ⁸ Ime Friderik je waldenberško (npr. list. 1228, november 3, obj. UB Kr II/61, list. 1263, junij 2, obj. FRA XXXI/226, list. 1281, obj. MHDC V/467), ravnotako Hohold (prim. op. 2). Ime Ulrik je dokaj pogosto in je lahko tudi waldenberško ali kamensko (npr. list. 1245, april 11, obj. UB Kr II/131, list. 1263, april 25, obj. UB Kr II/317, list. 1286, avgust 24, obj. FRA XXXI/397, list. 1287, september 28, AS ZL itd.).
- ⁹ List. 1271, maj 5, obj. MHDC V/76.

- ¹⁰ List. 1322, marec 28, F. Komatar v MMVK XIII(1900), str. 53, št. 27.
- ¹¹ Ista listina kot v op. 10 (... *Wlricus dictus Gepawer, filius quondam Eberhardi dicti Pfeffel ...*).
- ¹² List. 1317, november 16, AS Rep. II/12 (... *her Marchwart der ritter von Vegawen, Eberhart von O'lwik...*), list. 1318, marec 4, obj. MHDC VIII/404 (... *her Marchwart Phaeffel und sein pruoder Eberhart ...*).
- ¹³ List. 1382, maj 11, AS ZL.
- ¹⁴ List 1386, junij 1, HHStAW, prepis Komatar v AS. Zeber se omenja v list. iz leta 1382 še živ (gl. list. pod op. 3), leta 1386 je že mrtev. Zebrova hči Katarina, katere mož je bil še leta 1382 (gl. list. pod op. 3) Ulrik Aimezz (Omejc?), je bila leta 1386 že žena Petra Grimšiškega, ortenburškega uradnika vrst ortenburškega gorenjskega plemstva (D. Kos, n. d., str. 186). Petrov brat ali nečak Ahac Grimšiški je bil leta 1407 kastelan na gradu Kamen pri Begunjah (list. 1407, marec 13, mikrofilm v AS, 11/D-11).
- ¹⁵ V listini iz leta 1322 (gl. op. 10) se med pričami omenja tudi Herman iz Dobropolja. Dominik je imel brata Hermana (gl. op. 6), listina, kjer se prvič omenjata pa je bila leta 1308 izdana v Dobropolju (gl. op. 3). Mogoče gre za isto osebo.
- ¹⁶ Tudi Kawl, Kaul ipd. (oblika imena Nikolaj).
- ¹⁷ List. 1353, april 3 v AS ZL (*Ich Nichil der Chawl von Zobelsperch vnd ich Elspet sein wi'rtin ... Wolreichs meins pru'der von Zobelsperch ...*).
- ¹⁸ O Nikolaju prim. D. Kos, n. d., str. 16, o Nikolajevem grbu str. 48.
- ¹⁹ Verjetno isti Ulrik, kot leta 1322 (gl. op. 10, 11) omenjeni Gepawer.
- ²⁰ List. 1353, junij 18 v AS Rep. III. 20 (... *Ich Mert von Peulik vnd mein wi'rtin Diemot ... mit meins eohams Wolreichcz von Peulik anhangenden insigel ...*).
- ²¹ D. Kos, n. d., str. 20, sicer trdi, da v omenjenem primeru ne gre za gutenberške (tudi po mestu Kranj imenovane) Cepel, a je iz nadaljnega izvajanja razvidno nasprotno.
- ²² List. 1347, april 23 v AS ZL (*Ich Lynhart der Zaeppel von Gu'tenberch ... meiner wi'rtinn Wilbu'rgen ... meiner swester su'ne Jacobs des Zappleins vnd Ortolfs seins pru'der ...*).
- ²³ Npr. list. 1367, september 12 v AS Rep. III. 152 (... *Jacobs des Zaeppleins zü den zeiten purkgraf ze O'rtnekk ...*).
- ²⁴ Npr. list. 1386, april 23 ali 24, obj. MHSt 1855, str. 272, št. 249 (za predel okoli Soteske), 1396, avgust 24, obj. MHSt 1857, str. 252, št. 273 (za mejo med gospostvi Poljane in Metlika).

“Kranjci” iz arhiva vicedomskega urada za Kranjsko

(III. del, 1. oddelek)

Lucijan Adam

Pred vami je tretji del seznama imen navedenih v spisih Vicedomskega arhiva. Nadaljujem predstavitev cerkvenih zadev, tokrat s črko C. Spet navajam imena in podatke po znanem zaporedju (DREVESA, letnik 3, št. 3 in 4, november 1996, 14 ss.). Tukaj naj povem, da se znotraj črke C nahaja mnogo več spisov kot znotraj drugih. Zato bom ta seznam objavil v dveh oddelkih.

Prvi obsega navedene oddelke: rimska I. župnija Kostel, II. župnija Košana, III. župnija Škocjan pri Turjaku, IV. župnija Hrenovice, VI. župnija Celje, VI. župnija Kostel, VIII. župnija Kranj, IX. Kapucini v Kranju, X. župnija Kranjska gora.

— A —

Andrej, Paradeiser, lastnik gospostva Postojna, 1602, julij 12, (63-74), IV

Androcha, Franc Ignac baron, 1739, februar 17, (300-305), VII

Attems, Friderik grof, kranjski deželni vicedom, 1651, september 12, (490-493), VIII • 1658, avgust 9, (841-844), X

— B —

Bastijančič, Martin, kostelski župnik, 1678-1739, (318-453), VII • magister, kostelski župnik, 1678-1684, (454-483), VII

Bevilaqua, Janez, 1694, julij 31, (9-16), II

Blagaj, Eberhard Leopold Ursini grof, kranjski deželni vicedom, 1670, april 14, (849-852), X • 1670, junij 25, (853-856), X

Blagaj, Franc Adam Ursini grof, deželni vicedom, 1683, marec 18, (837-840), X • 1683, maj 7, (791-820) X • 1683, junij 29, (857-860), X • 1683, julij 22, (791-820), X • 1684, januar 18, (861-864), X • 1694, julij 31, (9-16), II • 1695, januar 24, (17-24), II • 1695, januar 31, (25-26), II

Bonom, Nikolaj, kranjski deželni vicedom, 1580, marec 24, (115-120), VI • 1581, (121-144), VI

Bratina, Mihael, 1694, julij 31, (9-16), II

— C —

Cernič, Gregor, vipavski vikar, 1683, julij 22, (791-820), X

Christophoruttis, Janez Krstnik pl., 1694, julij 31, (9-16), II • župnik v Košani, 1695, januar 31, (25-26), II • 1717, december 11, (27-30), II • kaplan, 1695, januar 24, (17-24), II

Cobenzl, Filip, upravitelj vicedomskega urada, 1602, julij 12, (63-74), IV

Coreto, Nikolaj pl., tržaški škof, 1575, junij 14, (87-112), IV • 1575, julij, 17, (87-112), IV

Crobath, Franc Jožef, upravitelj vicedomskega urada, 1707, marec 12, (905-908), X

— Č —

Čube, Jakob, kaplan ljubljanskega stolnega prošta, 1643, februar 26, (829-863), X

— D —

Dietrichstein, 1574, september 5, (87-112), IV

— E —

Egkh, Adam, 1574, september 5, (87-112), IV

Egkh, Janez Jožef baron, 1574, september 5, (87-112), IV • kranjski deželni upravitelj, 1575, avgust 5, (87-112), IV • 1575, avgust 24, (87-112), IV

— F —

Faigler, Janez Friderik, kranjskogorski župnik, 1683, junij 29, (857-860), X • 1684, januar 18, (861-864), X

Fornasari, Andrej, 1694, julij 31, (9-16), II

Frankol, Janez Krstnik, 1694, julij 31, (9-16), II

— G —

Gebhardt, Janez, 1581, (121-144), VI

Graffenweger, Andrej, 1637, februar 10, (506-513), IX • 1639, november 8, (544-545), IX • izvajalec novega kapucinskega poslopja v Kranju, 1637, februar 9, (489-505), IX • 1639, junij 25, (530-535), IX

— H —

Haller, Jurij, 1575, junij 14, (87-112), IV • 1575, avgust 5, (87-112), IV

Hallerstein, Janez Jožef Haller baron, 1705, september 9, (867-870), X • 1705, oktober 5, (875-878), X • kranjskogorski župnik, 1706, julij 7, (897-900), X • 1707, februar 7, (901-904), X • 3

Höffer, Jurij, kranjski deželni vicedom, 1567, junij 16, (1-6), I

Höffer, Jurij, kranjski deželni vicedom, 1574, september 5, (87-112), IV • 1575, junij 14, (87-112), IV • 1575, julij, 17, (87-112), IV • 1575, avgust 5, (87-112), IV • 1575, avgust 24, (87-112), IV

Hoff, Th., s.d., (893-894), X

Hudikovec, Matija, kostelski župnik, 1567, junij 16, (1-6), I

— K —

Kappus, Marko, vicedomov komisar, 1705, november 22, (895-896), X

Kasamara, Karel, 1694, julij 31, (9-16), II

Klapše, Franc Pavel, kostelski župnik, 1678-1739, (318-453), VII

Kliner, Valentin, 1705, september 9, (867-870), X • s.d., (893-894), X

Kočevar, Urban, hrenovski župnik, 1575, avgust 24, (87-112), IV

Krašina, Gašper, kranjskogorski župnik, 1610, julij 22, (749-752), X • duhovnik, 1658, avgust 9, (841-844), X • s.d., (845-848), X

— L —

Langenmantl, Andrej, župnik v Kostelu, 1567, junij 16, (1-6), I

Lanthieri, Franc Anton grof, kranjski deželni vicedom, 1705, september 9, (867-870), X • 1705, oktober 5,

(875-878), X • 1705, november 4, (879-882), X • 1706, julij 7, (897-900), X • 1707, februar 7, (901-904), X • 1717, december 11, (27-30), II • 1718, februar 5, (31-32), II • 1720, marec 26, (306-307), VII • s.d., (871-874), X

Lanthieri, Livij grof, 1694, julij 31, (9-16), II

Ločnikar, Matija, župnik, 1705, november 22, (895-896), X

— M —

Mauntiger, Blaž, 1694, julij 31, (9-16), II

Maurič, Gašper, 1575, junij 14, (87-112), IV • 1575, avgust 24, (87-112), IV

Medvedič, Jurij, kostelski 34, junij 26, (191-214, 298-299), VII

Merjasec, Jakob, 1637, februar 10, (506-513), IX • 1640, julij 12, (558-561), IX • 2

Mesar, Janez Pavel, 1694, julij 31, (9-16), II

Mildenhaus, Peter Milost pl., 1683, maj 7, (791-820), X

Miller, Janez Frančišek, tržaški škof, 1718, februar 5, (31-32), II

Mrak, Jožef, kaplan, 1705, september 9, (867-870), X

— N —

Nicoletti, Peter Anton, 1694, julij 31, (9-16), II

— O —

Osenmunkh, Luka, 1643, januar 28, (815-818, 827-828), X • 1683, marec 18, (837-840), X • pirkovski župnik, s.d., (819-826), X

— P —

Panitzol, Jožef, kranjski deželni vicedom, 1615, januar 31, (75-86), IV

Papler, Jurij, 1640, julij 12, (558-561), IX

Paradeiser, Anton, zakupnik gospodstva Postojna, 1600, maj 26, (63-74), IV

Pichelstein, Karl Jožef Kapus pl., vicedomski tajnik, s.d., (893-894), X

Popal, Mihael, kaplan ljubljanskega stolnega prošta, 1643, februar 26, (829-863), X

Portner, Karl, izvajalec novega kapucinskega poslopja v Kranju, 1637, februar 9, (489-505), IX • 1639, junij 25, (530-535), IX • 1639, november 8, (544-545), IX • 1639, december 7, (550-553), IX

Purgstall, Karel pl., 1575, junij 14, (87-112), IV

— R —

Rabatto, Jožef pl., kranjski deželni vicedom, 1600, maj 26, (63-74), IV • 1602, maj 25 (63-74), IV • 1

Renk, Janez, 1581, (121-144), VI

Rettl, Janez Jakob, kostelski župnik, 1678-1739, (318-453), VII

Reuttlinger, Tomaž, ljubljanski stolni prošt, 1569, julij 6, (486-489), VIII

Russenstein baron, komisar, 1722, avgust 20, (310-317), VII

— S —

Schönleben, Janez Ludvik, kostelski župnik, 1678-1739, (318-453), VII

Schufferer, Jožef Anton, kaplan, 1705, september 9, (867-870), X • s.d., (871-874), X

Schwarzenberger, Janez, duhovnik, 1581, (121-144), VI

Sernec, Sigfrid, 1581, (121-144), VI

Steidler, Tobia, kranjskogorski župnik, 1643, februar 26, (829-863), X

Strassoldo, Orfej grof, kranjski deželni vicedom, 1632, julij 30, (805-808), X • 1637, februar 10, (506-513), IX • 1637, november 16, (514-592), IX • 1639, julij 16, (536-543), IX • 1639, november 8, (544-545), IX • 1639, december 7, (546-549, 554-557), IX • 1640, julij 12, (558-561), IX • 1642, september 13, (809-810), X • 1643, januar 26, (811-814), X • 1643, januar 28, (815-818, 827-828), X • 1643, februar 26, (829-863), X

— Š —

Šinkovec, Andrej, kaplan ljubljanskega stolnega prošta, 1643, februar 26, (829-863), X • upravitelj kranjskogorske župnije, 1683, marec 18, (837-840), X • s.d., (819-826), X

Štrobl, Štefan, kastelan ljubljanskega gradu, 1615, marec 9, (75-86), IV

— T —

Thurn-Valsassina, Franc Sigfrid grof, deželni vicedom, 1734, junij 26, (191-214, 298-299), VII • 1739, februar 17, (300-305), VII

Tomic, Marko, 1683, julij 22, (791-820), X

Treu, Peter, 1694, julij 31, (9-16), II

— U —

Umbhorer, Janez Anton, 1705, september 9, (867-870), X • 3

Ursini, tržaški škof, 1600, maj 26, (63-74), IV • 1615, januar 31, (75-86), IV

— V —

Vacan, Maksimiljan, kranjski vikar, 1651, september 12, (490-493), VIII

— W —

Wällisch, Janez Mihael, 1705, november 4, (879-882), X • župnik, s.d., (883-888), X • s.d., (889-892), X

Wobek, Gašper, ljubljanski stolni prošt, 1643, februar 26, (829-863), X

Wonzellius, Mihael, 1670, april 14, (849-852), X • kranjskogorski župnik, 1610, julij 22, (749-752), X • 1670, junij 25, (853-856), X • 1682, december 6, (919-926), X • 1683, januar 27, (753-790), X • 1683, januar 30, (915-918), X • 3

— Z —

Zupernik, Janez Boltežar, kaplan ljubljanskega stolnega prošta, 1643, februar 26, (829-863), X

— Ž —

Živkovič, Andrej, 1642, september 13, (809-810), X

Pradomovina kostelskih Uskokov

Raziskovanje izvora rodbine Butina II.¹

Vasja Butina

Z raziskovanjem izvora priimkov oz. rodbin se v praksi potrjuje, da je rodoslovje tudi del znanosti, zgodovinske vede, da je kot lahko večkrat preberemo, pomožna zgodovinska veda in ne samo tehnika, tehnologija za raziskovanje sorodstvenih vezi. Pomožna ne zato, ker ne bi bila kot znanstvena disciplina dovolj znanstvena, temveč zato, ker "pomaga" v interdisciplinarnem smislu zgodovini, kot temeljni vedi pri predhodnem, pripravljalnem raziskovanju virov za "objektivni, z družbenimi in naravnimi zakoni pogojen tok časa in dogodkov, v katerih se je človeštvo razvijalo in spreminjalo".²

V biltenu slovenskega rodoslovnega društva Drevesa smo v številki 8, 9 - avgust, september 1995 objavili prispevek o raziskovanju izvora rodbine Butina. Podrobno je bila v članku razgrnjena domneva, da je priimek oz. rodbina nemškega izvora, kar temelji na povezavi priimka Butina oz. nemško Wutina s priimkom Witine in njegovimi izpeljankami. Vseskozi je prisotna tudi domneva, da je priimek in prihod plemena Butin v Kostel, na ozemlje današnje Slovenije povezan z uskoki in begom plemen v 15. in 16. stoletju, pred navalami Turkov iz južnejših krajev Balkanskega polotoka, iz Hercegovine, Dalmacije, Bosne, Srbije in drugih. Tematsko je urednik zaokrožil problematiko s člankom zgodovinarja mag. Stanislava Južničiča v isti številki "Pol tisočleja stari kočevski in kostelski urbarji" in še dvema njegovima člankoma v številki 1, maj 1996, "Etnogeneza Kostelcev - kostelski priimki v preteklosti" in "Uskoki - naši predniki" in jo s tem naredil zanimivo za večje število bralcev. Na tem konkretnem primeru lahko nazorno vidimo prepletanje rodoslovja in zgodovine.

Zal še vedno ni dokaza, ki bi v rodoslovnem smislu potrdil eno ali drugo domnevo, kar pa v ničemer ne zmanjšuje zgodovinski tok časa in dogodkov, tako v nemški kot v uskoški varianti izvora priimka oz. rodbine Butina.

V tem prispevku je podrobneje opisana, na zgodovinskih dejstvih temelječa domneva, da je priimek Butina lahko tudi uskoškega izvora. V istem naselitvenem valu se je v Kostel priselilo nekaj deset uskoških plemen, katerih potomci so v naslednjih štirih stoletjih in pol prevzemali njihova imena. Ne glede na to, da pregleda nad njihovim številom danes še ni, lahko z gotovostjo trdimo, da gre za nekaj sto rodbin. S tem postaja zgodovina plemena Butina, njegova pradomovina in naselitvena pot dolga kar pol stoletja, tudi zgodovina tisočev Slovencev.

A. / Naselitev plemena Butina in uskokov v Kostel leta 1531

Verjetno se je prvi Butina naselil v Kostelu spomladi leta 1531, ko je cesar Ferdinand dovolil "uskočiti" skupini 1000 uskokov iz "Cetinske pokrajine v Dalmaciji".³ Po domnevi o uskoškem izvoru rodbine Butina kažejo dosedanja razisko-

vanja, da izhajajo Butine v Kostelu iz iste rodbine, plemena, ki izvira iz priselitve uskokov leta 1531 v Kostel in so se v ostale kraje v Sloveniji razselili kasneje. Na uskoke v Kostelu spominjajo nekatera rodbinska imena oz. priimki, kot so Butina (po naselju Butina v Vrgorački Krajini v dalmatinski Zagori oz. po plemenu Butina po katerem je naselje dobilo ime), Cetinski (mogoče po reki Cetini iz Cetinske pokrajine v Dalmaciji), Crnkovič, Jakšič (Jakšic je tudi staroselski priimek v Imotski Krajini⁴), Klarič (Klaric⁵), Martič, (Martič⁶), Mihelčič, Piršič, Skender⁷, Štefančič, Turkovič itd. Na priimek Butina in nekatere zgoraj omenjene pogosto naletimo v okolici Sinja, Bihača, v naseljih ob zgornjem toku reke Like v Liki, v Senju na jadranski obali, Slunju in pri Karlovcu. Vse to so bile v času turških osvajanj pomembne utrdbе v t.i. Vojni Krajini Habsburškega cesarstva. Priimek Butina je bil po podatkih popisa med 2. sv. vojno v Sloveniji prisoten samo v Kostelu. Danes je prisoten⁸ v Kostelu (2) in na Kočevskem (5) ter največ v Ljubljani (17) in posamično v nekaterih drugih krajih Slovenije, Kranj in Krško (po 2) in drugih krajih (12 x1= 12). Na Hrvaškem so Butine prisotni v Zagrebški županiji (41), v Primorsko-Goranski županiji (15), Karlovački županiji (14), Sisaško-Moslavački županiji (12), Brodsko-Posavski županiji (8), Bjelovarsko-Bilogorski županiji (4), Istarski županiji (4), Osješko-Baranjski županiji (3), Splitsko-Dalmatinski županiji (1), Zadarski županiji (1), Ličko-Senjski županiji (1), Krapinsko-Zagorskoj županiji (1) in Vukovarsko-Srijemskoj županiji (1). V Zagreb z okolico in v ostale kraje, ki jih ne omenjamo kot utrdbе proti Turkom v t.i. Vojni Krajini, so se Butine verjetno preselili kasneje. Iz vseh teh krajev je bilo konec 19. in v začetku 20. st. veliko izseljevanja predvsem v Ameriko in Kanado, tako da tam živi verjetno kar nekaj sto potomcev Butin.

A. / Prvotna domovina kostelskih Uskokov in plemena Butina

Kostelski Uskoki so prišli iz "Cetinske pokrajine v Dalmaciji". Z veliko verjetnostjo lahko rečemo, da gre danes za Cetinsko Krajino, imenovano tudi Sinjska Krajina v Dalmaciji, pod gorovjem Dinara (1913 n.m.v., mejno gorovje z Bosno). V naselju Cetina izvira istoimenska reka, ki nato teče po Sinjskem polju, napolni umetno Peručko jezero in se pri Omišu izlije v Jadransko morje. Še nekoliko jugozahodno se nahaja Imotski in po njem imenovana širša pokrajina Imotska Krajina. Za Imotskim poljem in planino Biokovo (1762 n.m.v.), obstaja vas Butina (6 kilometrov jugovzhodno od naselja Vrgorac). Širše območje te pokrajine imenujejo po največjem naselju Vrgoračka Krajina (prej Vrgorska Krajina), kar pomeni mejno vojno krajino s Turško državo. "Vse te pokrajine so eno, dolgo, povezano območje. Z juga je planina Biokovo, z severa Bosansko hercegovačko pogorje (Dinara, Kamešnica, Zavelim op. avt.). ... Imotski in Vrgorac (torej tudi naselje Butina, op. avt.) so sosedni".⁹ To so vse mejna območja Hrvaške s Hercegovino, tako danes, kot ob koncu 15. in v začetku 16. stoletja. Malo vzhodno je dolina Neretve, t.i. zahodna Hercegovina, do koder je v konec 15. st. segala takratna Turška država. Geografsko označujemo ta del Hrvaške kot srednje Dalmatinsko regijo, katere center je mesto Split. Ima tri dele: otoški pas, primorski pas in Zagoro, ki je od Primorja ločena z priobalnimi planinami Kozjak (780 n.m.v.), Mosor (1340 n.m.v.) in Biokovo (1760 n.m.v.). V Hrvaško Zagoro spadajo tudi Cetinsko oz. Sinjsko območje

(zahodni del) ter Imotsko in Vrgoračko območje (vzhodni del), ki so vsa pomembna za raziskovanje izvora plemena Butina in kostelskih Uskokov.

A. / Gorska Župa (Vrgorac) in knezi Jurjevici do turške zasedbe (1326 - 1477)

Neugodne razmere v Hrvaški državi je izkoristil bosanski ban Stjepan II. Kotromanic (vladal 1322 - 1353), ki je ločil Zahumlje od Srbije. Razširil ga je na severozahod s pripajanjem delov, ki so takrat pripadali Hrvaški. Leta 1326 je osvojil kraje vse do planine Dinara, kar pomeni, da je bio pod njegovo oblastjo tudi vse Neretvansko območje (stara Paganija) od Cetine do Dubrovnika, vključno z Livnim, Duvnom in Imotskim. Ban Stjepan II. je združil Bosansko državo z morjem. Z veliko verjetnostjo lahko sklepamo, da je pod Bosansko državo takrat spadal tudi Vrgorac z okolico in vas Butina, kjer je gospodarila plemiška rodbina Jurjevici s sedežem verjetno na Vrgoračkem gradu, naslednjih 100 in več let.

Ker niti Hrvaška niti Srbska država nista uspeli trajno zadržati zemljišča v porečju gornje Bosne, si je le-ta začela počasi prisvajati sosednje župe in jih nazadnje razširiti v državo, ki se je razvijala neodvisno tudi v kulturnem in verskem smislu nove neodvisne etnične skupnosti "Bošnjakov". Po Ludvikovi¹⁰ smrti leta 1382 je Hrvaška izgubila dobršen del ozemlja (tudi dalmatinska mesta, razen Zadra), ki ga je Tvrdko I., Bosanski kralj priključil Bosni. Tudi župo Emotha (Imotski), pod katero je verjetno takrat spadalo Bosni bližnje Vrgoračko območje in naselje Butina (če je že obstajalo), je kralj Tvrdko pridružil Bosanskemu kraljestvu. Leta 1390 se je označil za kralja Bosne, Hrvaške in Dalmacije. Umril je že naslednje leto in to je začetek padca velike Bosanske države, ki jo je vse bolj razjedala najhujša fevdalna anarhija. Tudi na Hrvaškem je to obdobje brezpravja in borbe plemičev za kraljevski prestol. Na to je še dodatno vplivalo splošno razsulo v cerkveni organizaciji. V začetku 15. st. je Benečija ponovno za tri stoletja zavzela Hrvaško obalo, otoke in del Istre. V notranjost ni nikoli segla, tako da sta Imotsko in Vrgoračko območje ostala pod Hrvaško.

Kolikor je znano se Gorska Župa prvič omenja leta 1408 v ukazu bosanskega kralja Ostoja, s katero je obdaril brate Radivojevic - Jurjevic, kneze zahodnega Huma. Središče župe je bilo v današnjem Vrgorcu, takrat verjetno Jeferzah o čemer priča obisk kneza Pavla Jurjevica in njegovih bratov leta 1419. Na zahodu je Gorska Župa mejila na Imotsko župo, na severu na župo Veljaci, na zahodu na župo Rastok in na jugu na župo Makarska in na Augustinovo Humsko posest. Jezerfah je bilo verjetno naselje blizu sedanjega Vrgorca in je ime dobilo po takrat velikem jezeru jugovzhodno pod naseljem.

Ime Vrgorac, pomeni "vrh gore" in je nastalo po geografski značilnosti kraja, ki leži tik pod samim vrhom hriba. V zgodovinskih virih se ime Vrgorac pojavi v začetku 15. st. in je bil središče pokrajine vse do turške nadoblasti. Nad naseljem se še dandanes nahaja stara trdnjava. Gorski Župi in Vrgorcu, kod središču župe, so gospodarili knezi Jurjevici, ki so jih imenovali tudi Radivojeviči in Vlatkoviči. Borili so se skupaj s bosanskim kraljem Ostojem proti Madžarom in Dubrovniku. Posebej se je izkazal knez Juraj Jurjevic. Knezi Jurjevici so težili k samostojnosti, zato so utrjevali svoja mesta in naselja.

V ukazih hrvaških kraljev Alfonsa V iz 1444. in 1455. leta Friderika III iz leta 1448 se omenja mesto Vergolaz (Vrgorac) kot posest Kosaca.

A. / Rimskokatoliška vera knezov Jurjevičev, lastnikov Gorske Župe (Vrgorac) in njihovih plemen

V letih 1018 do 1056 so Hrvati morali ponovno priznati nadoblast Bizantinskega cesarstva, ki je takrat obsegalo ves Balkanski polotok in Malo Azijo, tako da je tudi Vrgoračka pokrajina padla pod Bizantinsko cesarstvo. Do leta 1054 je imel v verskem pogledu tudi nad temi kraji dominanten vpliv škof v Rimu, kot glavnem mestu cesarstva (kot naslednik apostola Pavla), po tem letu pa je nastal razkol (velika shizma) na:

- vzhodno (grško, pravoslavno cerkev, ali uniatsko grškokatoliško cerkev), ki je zavrnila primat papeža kot rimskega škofa in na
- zahodno (katoliško cerkev ali latinsko cerkev) cerkev.

Prav na območju Imotskega in Vrgoraca ter po dolini reke Neretve in višje, je potekala tudi geografska meja med grško vzhodno in latinsko, zahodno kulturo, ki je navsezadnje tudi prvotno "enotna, poganska, bogomilska" slovanska plemena razdvojila v hrvaška in srbska. Na skupni jezikovni podlagi in kulturi štokavskega narečja so se pojavile dve različne konfesionalne zavesti, katoliška in pravoslavna, ki sta vseskozi, skozi vsa stoletja sobivanja, določali zavest o narodni pripadnosti.¹¹ Vse to pomeni, da je bila prevladujoča cerkev prebivalstva Cetinskega, Imotskega in Vrgoračkega območja, torej tudi plemena Butini in ostalih, ne glede na trenutno državno pripadnost Hrvaški, Raški ali Benečiji, katoliška, latinska.¹²

Hrvaška država je dobila nov pomen in novo kvaliteto, ko je leta 1076 kralj Zvonimir pristal, da postane vazal papeža Grgura VII in da v tem smislu sprejme državo iz papeževih rok kot fevd. Že v zgodnjih časih krščanstva so tem krajem v cerkvenem pogledu upravljali franjevci iz samostana u Zaostrugu, obmorskega mesta pod planino Biokovo.

V ukazu vojvode Donjih Hrvatinča, iz leta 1434,¹³ je z bosančico in hrvaškim jezikom podrobno opisano, kdo je gospodoval posameznim krajem v širšem Vrgoračkem območju in v Gorski Župi. Potrdil je tudi upravljanje kneza Vlatka Jurjeviča za njegovo podedovano posest in plemena, ki jih je za nekaj desetletij izgubil. Iz ukaza se da razbrati, da so bili omenjani plemiči rimskokatoliške vere in da so pokrajino v verskem smislu obvladovali duhovniki iz rodu frančiškanov (franjevci), iz česar temeljeno sklepamo, da so bila te vere tudi njihova plemena.

A. / Turška zasedba Gorske Župe (Vrgoračka Krajina) 1477 in Imotske Krajine 1493. leta

Turki so 1453. leta osvojili Konstantinopol (Bizanc) in ga preimenovali v Carigrad. Nato je bila na vrsti Srbija in že leta 1456 so napadli Beograd in osvojili velik del Srbije. Leta 1463 so Turki po samo 6 tednih in praktično brez odpora zasedli neenotno in za prestol borečo se Bosno. Od tod so začeli turški lahki konjeniški oddelki (akindžije) vpadati v Hercegovino, Hrvaško, pa tudi v Kranjsko, Koroško in Štajersko.¹⁴ Turki so postopoma napredovali proti Vrgorački Krajini. Leta 1463 so zasedli Ljubuški, ki so si ga Hrvati s pomočjo kneza Jurjevica

iz Gorske Župe priborili nazaj, vendar le do leta 1477, ko so po vrsti padala mesta Blagaj, Ključ in Počitelj ter končno spet Ljubuški in Klobuk, s čemer so imeli Turki prosto pot na Primorje. Prav leto 1477 postavljajo zgodovinarji tudi za leto, ko je bil zavzet Vrgorac in njegova okolica, torej tudi vas Butina v njegovi neposredni bližini.

Smrt hercega¹⁵ Stjepana 1466. leta je povzročila notranje borbe za njegovo nasledstvo, kar je olajšalo osvajanja Turkov in Benečanov. Slednji so osvojili Neretvansko krajino z izlivom v morje in to je bil nekakšen tampon za kraje okoli Vrgoraca in Imotskega pred Turki. Med leti 1488 in 1501, verjetno pa 1493. leta, so Turki zavzeli Imotski in Imotsko Krajino. Velik del Hrvaške je tako prešel pod turško oblast in bil postopoma poseljen s srbskim življem na opuščene kmetije in zemljišča, iz katerih je pred nasiljem in v borbi za golo življenje zbežalo na stotine hrvaških plemen in družin. Tako najbrž tudi v Imotskem in širši okolici, ki je postal središče turške civilne in verske uprave, za območje od Duvna do Ljubuškog. Zaradi turškega osvajanja in nevarnosti so se duhovniki zatekli na Školjic v Prološkem blatu, Vlaha (večina prebivalstva) z imotskega območja pa so se združili s svojimi sonarodnjaki iz Čitluka u Hercegovini, da bi se lažje zoperstavili napadom Turkov.¹⁶ Turki so bili za Hrvate brez organiziranega vodstva in plemstva premočni, tako da so se večinoma morali umakniti severneje, v višje ležeče kraje, ki jih Turki še niso zasedli, verjetno tudi v dolino reke Cetine pod Dinaro.

A. / Beg plemen iz Vrgoračke, Imotske in Cetinske krajine na sever do Kostela

Domnevamo, da so prebivalci Vrgorca in okoliških krajev leta 1477 zbežali pred turško nevarnostjo. Verjetno so se nekatera plemena vrnila, nekatera pa so nadaljevala svojo pot proti severu, v varnejše in takrat še nezasedena ozemlja. Med njim je lahko bilo tudi pleme Butini (kasneje se oblikuje priimek Butina) iz vasi Butine (kasneje Butina), nekaj kilometrov jugovzhodno od Vrgorca.

Verjetno je, da se nekatera plemena ali njihov del, po prenehanju neposredne turške nevarnosti niso vrnila in so bežala pred Turki proti severu, najprej do Imotskega in od njegovega padca 1493 naprej v dolino reke Cetine. Tam so živela vse do prihoda Turkov, ki so Cetinsko Krajino napadali že vse od padca Bosne. Postopno osvajanje se je končalo leta 1524¹⁷ z zasedbo Sinja, s takratnim imenom Cetina¹⁸.

Prebivalstvo iz Cetinske Krajine je večinoma bežalo proti morju. Ime Butina (ulica v naselju) zasledimo tudi na Kornatskem otoku Murter.¹⁹ Po ustnem izročilu²⁰ so "... tam okoli 15. st. v teh krajih zaledja Šibenika 'harali' Uskoki, ki so bili po pripovedovanju precej grobi in sovražno razpoloženi do domačega prebivalstva, ki so ga ropali in 'zlostavljali'." Del teh uskokov je pustil korenine v Šibeniku in okoliških krajih ter verjetno tudi v Murterju.

Nekatera plemena oz. njihovi deli so se usmerila naprej na sever proti močni utrdbi in mestu Bihač. S padcem Bosne leta

1463 je postal Bihač pomembno strateško območje v obrambi pred prodorom Turkov. Zaradi pogostih turških napadov na samo mesto in še posebej na njegovo okolico je prebivalstvo bežalo stran od obrambne črte proti obali, v Liko in na sever proti Karlovcu in slovenskim pokrajinam. Sam Bihač je padel pod Turke šele leta 1592.²¹ Del plemen je pribežal in se ustavil ob zgornjem toku reke Like in njenega desnega pritoka Bakovca. Domnevamo lahko, da je bilo med njimi tudi pleme ali del plemena Butina. Precej strnjene poselitve Butin v Liki najdemo v vaseh Bakovac (leta 1990 – 9 družin), Ruja (3), Ribnik (2) in Kosinje (1).²²

V te vasi naj bi Butine skupaj z številnimi plemeni, katerih imena so se po naselitvi uskokov leta 1531 pojavila tudi v Kostelu (Butine, Delači, Fadiljevici, Goliki, Grgurici, Jurkovići, Katalini, Klobučari, Mance, Marineli, Marinići, Mikovičići, Petrovići, Pilipići, Pintari, Piršlini, Podnari, Rožići, Špoljarici, Šporčići, Štajdohari²³, Štefančići, Štimci in Žagari²⁴), pripeljalo vodilno pleme Špoljaric iz Ogulina.²⁵

Lika je bila do prihoda Turkov v sestavi Hrvaške države in je imela

Naselitev plemena Butina v Kostel

v 15. st. zaradi nedostopnosti, poseben, razmeroma samostojen status, s svojimi knezi, sodniki ("stol vlaški") in vojaško organizacijo. Prebivalstvo je bilo rimskokatoliške vere in se je pretežno ukvarjalo z govedorejo²⁶. Pred Turki, ki so zavzeli Liko leta 1527, se je umaknila večina plemstva in skupaj z njimi tudi številna njim podložna plemena. Na izpraznjene domačije so Turki naseljevali pretežno srbska plemena, tako da je Lika v tistem času v celoti spremenila etnično sestavo.²⁷ Hrvaška plemena so iz Like bežala naprej proti morju, kjer jih najdemo zlasti okoli Senja, ki je s turško nevarnostjo postal pomemben steber nastajajoče Vojne Krajine. Zapiral je prodiranje Turkov na obalo in na sever v avstrijske dežele in v Italijo. S svojimi mogočnimi obrambnimi zgradbami in utrdami je privlačil številne begunce iz krajev, pod turško zasedbo, med njimi tudi številna uskoška plemena, zelo verjetno tudi iz zasedene Like, do koder je le slabih 20 kilometrov zračne črte.

Del plemen se je usmeril navzgor na sever, tako da najdemo v okolici takratne trdnjave Slunaj dandanes številne priimke, ki izvirajo iz uskoških plemen. Slunaj je bil že od začetka 15. st. pomembno oporišče pred turškimi napadi. V okolici Slunja obstajata dve vasi, kjer se skoraj vsi prebivalci pišejo Butina.²⁸ Nekateri deli plemen so se usmerili še dalje, naprej proti severu, tako da jih kasneje najdemo v okolici Karlovca, Bosiljevega in Moravic ter na slovenski strani reke Kolpe - v Kostelu. Vse to napotuje, da je bilo med njimi tudi vrgoračko pleme Butina, ki je bežalo pred Turki že polnih 54 let, od 1477 do 1531, ko je cesar Ferdinand dovolil "uskočiti" skupini 1000 Uskokov iz "Cetinske pokrajine v Dalmaciji".

Neposrednih virov o bežanju pred Turki v tem prvem obdobju od leta 1477 iz Vrgoračke Krajine, nato 1493. iz Imotske Krajine in 1524. iz "Cetinske pokrajine v Dalmaciji" ni. Kako so bežali prebivalci teh krajev pred Turki lahko sklepamo iz dobro opisanih "zbegov" med t.i. Kandijsko vojno med Beneško državo in Turki zaradi otokov Kandije in Krete od 1645. do 1669. leta. Hajduki so za Benečane lovili Turke za delo na galejah in novačili vojske tudi iz teh krajev, mnoge so odgnali na silo in jih predstavljali kot Turke. Da bi zaščitili ljudi so jih duhovniki množično povedli v zbege na Sumartin na otoku Braču, v Podgoro, Tučepe (naselje nad Podgoro) in Makarsko, vse okoli 1660. leta. Po končani vojni so se mnoga plemena vrnila na svoje domačije, mnoga ali njihovi deli pa so se vživeli v nove kraje in tam zasnovali nove družine oz. plemena.²⁹

A. / Butina in druga naselja v Vrgorački Krajini

Naselje Butina leži 27 metrov nad morjem v kotlini Jezero pod gorami, nahaja se nekaj kilometrov jugovzhodno od Vrgorca, največje bližnje naselje je 1-2 kilometra oddaljena Dusina in še nekoliko vzhodneje Veliki Prolog. V njej je večji izvir zdrave vode iz katerega se oskrbuje tudi Vrgorac. Naselje Butina se imenuje po plemenu, ki ga je naselilo in ne po neki podobnosti z delom noge (but), kar pomeni samo ime Butina.³⁰ Tako imajo številni zaselki v župniji Veliki Prolog imena po plemenih, ki so jih naseljevala. Samo poimenovanje plemen večinoma izhaja iz neke geografske ali druge značilnosti, kot npr.:

"draga"	- Draževitic,
"stijena"	- Stinjevac,
"but"	- Butina,
"hum"	- Humčane, Umčane,

"duhati"	- Dusina,
"luka"	- Lučka,
"veliki prolom"	- Veliki Prolog, itd.

To je bilo v tistih krajih zelo običajno poimenovanje naselij. Podobno je z naselji v Imotski Krajini, kjer ima kar 18 naselij, imena po plemenu, ki je prebivalo v njem.³¹ V novejših časih je večina teh naselij dobila skrajšan naziv v ednini (Runovici v Runovic, Butini v Butina ipd.).

V novejšem času³² tod ne živijo potomci prvotnih plemen, kar pomeni, da je večina zbežala pred Turki, temveč plemena naseljena iz Hercegovine za časa turške nadoblasti oz. kasneje.

A. Viri in literatura

1. Biderman J. Herm.: Zur Geschichte der Uskokken in Krain, Archiv Fur Heimatkunde II, Laibach, 1884 u. 1887, str. 174-207
2. Buric Anton: Povijesna antroponomija Gorskog Kotara u Hrvatskoj. Goranska prezimena kroz povijest, Rijeka, 1979, 2 dop. izdaja Rijeka, 1983
3. Butina Vasja: Kratek zgodovinski pregled Kostela do 17. stoletja za potrebe genealoških raziskovanj, tipkopis, 1997
4. Butina Vasja: Kronika rodbine Butina iz Kostela, tipkopis, 1997
5. Cankar Franc: Kostel ob Kolpi, Kulturni in naravni spomeniki Kočevske, Zbirka vodnikov 2, Turistično društvo Kočevje, Kočevje, 1975
6. Čepič Zdenko in drugi: Zgodovina Slovencev, Cankarjeva založba, Ljubljana, 1979
7. Enciklopedija Jugoslavije, Leksikografski zavod FNRJ, Zagreb, MCMLX/1960
8. Fra Vjeko Vrčic: Plemena Imotske krajine, II. dopunjeno izdanje, Imotski, 1996
9. Fra Vjeko Vrčic: Vrgorska Krajina, Vrgorac 1972 (fotokopije knjige strani 4-5, 18-33, 68-71, 132-zemljevid)
10. Gabrovec Stane: Najstarejša zgodovina Dolenjske, Muzejsko društvo, Novo mesto, 1956
11. Grafenauer Bogo: Zgodovina slovenskega naroda, I. zvezek, druga predelana in dopolnjena izdaja DZS, Ljubljana, 1964
12. Grafenauer Bogo: Zgodovina slovenskega naroda, III zvezek, Kmečka knjiga v Ljubljani, Ljubljana, 1956
13. Grafenauer Bogo: Zgodovina slovenskega naroda, V. zvezek, DZS, Ljubljana, 1974
14. Gruden Josip: Zgodovina slovenskega naroda, Družba Sv. Mhorja v Celovcu, Celovec, 1912
15. Južnič Stanislav - Staško: Etnogeneza Kostelcev - Kostelski priimki v preteklosti, Bilten: Drevesa, Slovensko rodoslovno društvo, Ljubljana, Letnik 2, št. 8, 9, avg.-sept. 1996
16. Južnič Stanislav - Staško: Uskoki - naši predniki, Bilten: Drevesa, Slovensko rodoslovno društvo, Ljubljana, Letnik 3, št. 1, maj 1996

17. Kočevski zbornik, Ljubljana, 1939
18. Kos Milko: Zgodovina Slovencev od naselitve do reformacije, Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, 1933
19. Kržišnik Zvone: Slovenija, Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1983
20. Leksikon CZ, Ljubljana 1973, str. 349 in 350
21. Mal Josip: Uskočke seobe I slovenske pokrajine, Srbski etnografski zbornik, knjiga XXX, 1924, Ljubljana
22. Pavić Stjepan: Seobe, naselja u Lici, Gospič, Muzej Like, 1990
23. Pavličević Dragutin: Vojna krajina - povijesni pregled - historiografija - rasprave, Zagreb, 1931
24. Resip Branko: Grad Kostel, Kulturni in naravni spomeniki Slovenije, Zbirka vodnikov 141, Zavod SR Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine, Obzorja, Maribor 1990
25. Simoniti Vasko: Turki so v deželi že, Mohorjeva družba, Celje, 1990
26. Simoniti Vasko: Vojaška organizacija na Slovenskem v 16. stoletju, Slovenska matica Ljubljana, 1991
27. Skubic Anton: Zgodovina Ribnice in ribniške pokrajine, Buenos Aires, 1976
28. Štih Peter, Simoniti Vasko: Slovenska zgodovina do razsvetljenstva, Mohorjeva družba v Celovcu in Korotan Ljubljana d.o.o., zbirka Knjižni dar, 1996
29. Tomšič Štefan in Ivanc France: Kočevsko okrajno glavarstvo, zemljepisno - zgodovinski opis, Ljubljana, 1887
30. Valvasor Janez Vajkard: Slava vojvodine Kranjske, Mladinska knjiga, Svet knjige, Ljubljana, 1984
31. Vodnik z adresarjem: Kočevsko zemljepisni, zgodovinski in umetnostno kulturni oris kočevskega okraja, Turistično olepševalno društvo v Kočevju, Kočevje, 1956
32. Žagar Jože - Jagrov: Kostel - Ljudje in zemlja ob Kolpi, Kulturna skupnost občine Kočevje, Kočevje, 1983
- živi v samostanu v Imotskem. Vseskozi ga je zanimala zgodovina teh krajev, ki jo je skrbno proučeval in zapisoval. Izdal je več knjig med njimi Plemena Imotske Krajine, II. dopunjeno izdanje, Imotski, 1996 in Vrgorska Krajina, Vrgorac, 1972. V dopisovanju z avtorjem je potrdil veliko verjetnost, da gre pri kostelskih Uskokih za plemena iz Vrgoračke, Imotske in Cetinske krajine v Dalmaciji.
- 5 Isto tam str. 393
- 6 Isto tam str. 402.
- 7 Isto tam str. 418.
- 8 V oklepaju je navedeno število Butin, ki so telefonski naročniki po podatkih iz letošnjih telefonskih imenikov Slovenije in Hrvaške. To pomeni da je njihovo dejansko število vsaj nekajkrat večje.
- 9 Fra Vjeko Vrčić v pismu avtorju.
- 10 V prvi polovici 14. st. sta Anžuvince Karl Robert in Ludvik I. pokorila velikaše in utrdila kraljev absolutizem. Kralj Ludvik je izgnal Benečane z obale in 1358 dobil vso beneško posest od Kvarnerja do Drača, Dubrovnik pa je postal samostojna država. Tudi sedaj je jugozahodna meja z sosednjimi državami (Srbija in Zeta) potekala po reki Neretvi, hrvaška pa so bila tudi mesta Duvno, Hlivno in Glamoč (glej zemljevid v "Enciklopedija Jugoslavije", 4 knjiga Hil - Jugos, Leksikografski zavod FNRJ, Zagreb, MCMLX/1960, str. 46).
- 11 Glej zemljevid Hrvaške okoli leta 1070, "Enciklopedija Jugoslavije", 4 knjiga Hil - Jugos, Leksikografski zavod FNRJ, Zagreb, MCMLX/1960, str. 41, 432.
- 12 V običajih in verovanju kostelskih Uskokov ter njihovih potomcev ni zaslediti elementov pravoslavne cerkve, iz česar sklepamo, da so bili rimskokatoliške veroizpovedi, kar potrjuje domnevo.
- 13 Imenovana "Kreševska povelja", ker je bila napisana pod mestom Kreševo v Bosni.
- 14 Brigitte Vacha in drugi: Habsburžani, zgodovina evropske rodbine, MK, Ljubljana, 1994, str.78.
- 15 Ime herceg izhaja iz nemske besede herzog in pomeni vojvoda (Enciklopedija Jugoslavije, knjiga 3 Dip - Hiđ, Leksikografski zavod FNRJ, Zagreb, MCMLVIII. str. 672).
- 16 Povzeto po literaturi: Fra Vjeko Vrčića: Plemena Imotske Krajine, II. dopunjeno izdanje, Imotski, 1996 str. 9; kot vir navaja tudi Zbirni popis Bosanskog sandžaka iz leta 1477; Leksikon CZ, Ljubljana 1973, str. 349 in 350 in Enciklopedija Jugoslavije, 4 knjiga Hil - Jugos, Leksikografski zavod FNRJ, Zagreb, MCMLX/1960, str. 430 - 434 in 38 - 49, 167 - 200.
- 17 Glej "Enciklopedija Jugoslavije", 2 knjiga Bosna - Dio, Leksikografski zavod FNRJ, Zagreb, MCMLX/1960, str. 370, kjer je letnica 1536 verjetno napačna. Bolj verjetna je letnica 1524 v knjigi 7 R - Srbija, stran 198.
- 18 Utrdba na hribu izvira še iz ilirskih časov, ko je tam že bila utrdba dalmatskih Ozinjata, ki je služila obrambi pred Rimljani. Takratno ime za naselje je bilo Osinium, iz česar je kasneje, v srednjem veku, za utrdbo zgrajeno na hribčku nad naseljem, nastalo ime Zyn (Sinj). Naselje pod trdnjavo so imenovali Cetina, ter so ga šele od sredine 18. st. preimenovali v Sinj. (Vir: "Enciklopedija Jugoslavije", 7 R - Srbija, Leksikografski zavod FNRJ, Zagreb, MCMLX/1960, stran 198).

Opombe

- ¹ Gre za prvo objavo domneve, da je pradamovina kostelskih uskokov Vrgoračka, Imotska in šele kasneje Cetinska Krajina v Dalmaciji. Z objavo želi avtor, ki ni zgodovinar, spodbuditi poglobljeno raziskovanje zgodovinarjev.
- ² Leksikon Cankarjeve založbe, Ljubljana, 1973, str. 1062.
- ³ Gruđen Josip: Zgodovina slovenskega naroda, Družba Sv. Mohorja v Celovcu, Celovec, 1912, str. 558. O uskoškem poreklu imena Butina piše v svoji doktorski disertaciji Srbsko - hrvaške ljudske pesmi na Slovenskem, FF, odd. za slovanske jezike, Ljubljana, 1993 tudi dr. Marko Terseglav. Posebej podrobno že dalj časa raziskuje kostelske Uskoke mag. Stanislav Južnič - Staško, kar je objavil v več strokovnih člankih in razpravah (glej poglavje Viri in literatura).
- ⁴ Fra Vjeko Vrčić: Plemena Imotske Krajine, II. dopunjeno izdanje, Imotski, 1996 str. 389. Duhovnik in zgodovinar Fra Vjeko Vrčić je bil rojen v Imotsku 1914 in je kot župnik, kasneje dekan in gvardijan služboval v Imotskem, Vrgorcju in bližnjih krajih. Od leta 1982 je upokojen in

- ¹⁹ Po podatkih Vladislava Mihelčiča, strokovnega vodje Javne ustanove "Nacionalni park Kornati" s sedežem na ulici Butina 1, Murter; po kom se ulica imenuje še raziskuje; podatki po internetu julija 1997.
- ²⁰ Vir g. Vladislav Mihelčič.
- ²¹ "Enciklopedija Jugoslavije", 1 A - Bosk, Leksikografski zavod FNRJ, Zagreb, MCMLX/1960, str. 553.
- ²² Podrobneje glej knjigo Stjepan Pavčić: "Seobe, naselja u Lici", Gospič, Muzej Like, 1990, str. 186 in 187, signatura NUK-a 417678.
- ²³ Do sedaj je veljalo, da gre za nemško, kočevsko poreklo priimka, vendar je malo verjetno, da bi v času turškega pritiska na sever zašli Štajdoharji v nasprotno smer, vse do Like.
- ²⁴ Podčrtani so priimki, ki se pojavljajo tudi v rodovniku Butin iz Kostela.
- ²⁵ Podrobneje glej knjigo Stjepan Pavčić: "Seobe, naselja u Lici", Gospič, Muzej Like, 1990, str. 186 in 187, signatura NUK-a 417678.
- ²⁶ Leta 1531 naseljeni uskoki so v Kostel s seboj, po navedbi vira, pripeljali 15.000 glav živine.
- ²⁷ Verjetno so se v tem obdobju v Liko, v okolico Srba naselili tudi Batinice.
- ²⁸ Vir Jure Butina, ki so so mu to pripovedovali, ko je likvidiral škodo po požaru v neki tovarni v Slunju okoli 1970. leta.
- ²⁹ Fra Vjeko Vrčič: Plemena Imotske Krajine, II. dopunjeno izdanje, Imotski, 1996.
- ³⁰ Mnenju Fra Vjeko Vrčič v pismu avtorju.
- ³¹ Fra Vjeko Vrčič: "Plemena Imotske Krajine", II. dopunjeno izdanje, Imotski, 1996, str. 24, 250 in 251.
- ³² Nastanek knjige Fra Vjeko Vrčič: Vrgorska Krajina, Vrgorac, 1972.

Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije (XV. del)

Peter Hawlina

Tematika, ki bi sodila v okvir tega naslova je prisotna v številnih drugih prispevkih v tej številki. Kljub temu se tudi v tej številki ne bom odrekel tej rubriki in tematiki, za katero sem prepričan, da vnaša največje pridobitve v raziskovalno delo (rodoslovcev).

Ko rodovnikar uporabi vse tisto, kar ve ali ima sam, se poda po podobno robo še k sorodnikom. Ko zmanjka tudi tu, so navadno na vrsti arhivi. Nekateri raziskovalci, verjetno večina, se v arhive ne podajo in tako je njihova raziskava končana.

Zakaj ne nadaljujejo z raziskavami v arhivih? Mišljeni so civilni ali cerkveni, po matičnih uradih, župniščih, v

domovini ali tujini - katerikoli in kjerkoli. Na to vprašanje bi dobili zelo različne odgovore. Poskusimo z anketo. Vse tiste, ki še niste uporabili gradiva, ki je rodovnikarju na voljo v arhivu vabim, da odgovorijo na naslednje vprašanje:

Zakaj svojih rodovnikarskih raziskav ne razširite s podatki iz arhiva?

Krajši ali daljši odgovor zapišite in ga oddajte na enem od naših srečanj ali ga po pošti pošljite na uredništvo. Rezultate bomo objavili.

Nekaj odgovorov bo morda podobnih temle: nimam časa, ne vem kje je arhiv, arhiv je predaleč, ne vem v katerem arhivu bi iskal, v istem času sem v službi, delu v arhivu nisem kos, gradiva še naročiti ne znam in podobno.

Večina nas ve, da so navedeni razlogi dokaj utemeljeni in so bili ali so še prisotni tudi pri tistih ljubiteljskih rodovnikarjih, ki smo se tega načina raziskav lotili brez predhodnega usposabljanja. Koliko časa smo porabili za privajanje in kako dobro smo se privadili temu delu ve vsak sam zase. Prepričan pa sem, da se večina tudi zelo izurjenih raziskovalcev nenehno sooča z ovirami kot so potrebni čas, oddaljenost arhiva, uradne ure in še vse drugo.

Večina teh ovir bi bila odpravljena, če bi bilo gradivo dosegljivo tudi prek računalnika. V tem primeru, bi kar od doma, prek svojega računalnika posegali v najrazličnejše podatkovne zbirke. S tem ne mislim na to, da bi bilo kdaj vse gradivo dosegljivo na tak način. Delo bi bilo močno olajšano že s tem, če bi vedeli kam naj gremo iskat neko gradivo. Še vedno namreč večina ljudi misli, da je treba po podatke za nekaj generacij nazaj v neko župnišče, v katero pa navadno niti ne vedo. Morda se nekoč za obisk celo odloči, morda za ta namen pride celo iz daljne Amerike in ugotovi, da so iskani arhivski viri nekje drugje ali pa jih morda sploh ni, ker so izgubljeni ali uničeni.

Nekaj teh težav odpravljajo vodniki po zbirkah posameznih arhivov. Vendar so tudi ti vodniki navadno na razpolago samo v arhivu samem, doma jih navadno nimamo. Situacija je podobna tisti, da bi morali na pošto v telefonski imenik poiskat iskano številko. Podobno kot telefonski imenik, ki je dostopen tudi na cederomu ali prek interneta, se v enaki obliki pojavljajo tudi vodniki po arhivih. Mislim, da je bil prvi delni vodnik, ki je bil dostopen prek interneta tisti spisek osebnih in družinskih fondov, ki ga je objavil Pokrajinski arhiv v Mariboru. Vse kaže, da ta začetek v tem arhivu za seboj ni potegnil podobnih nadaljevanj. Zato so tembolj razveseljivi rezultati dela v Zgodovinskem arhivu Ljubljana - ZAL. Oglejte si njihovo stran na spletu in ugotovili boste, da podobne ni daleč naokrog. Na straneh tega arhiva lahko uporabnik išče ne le po spiskih, temveč po ključnih pojmih. Že po nekaj naključnih poskusih so me presenetili nepričakovani odgovori. Najprej sem dobil kar nekaj napotkov na fonde, ki vsebujejo rodovnike, ko sem za iskalni pojem podal gesli 'rodovni' in 'genealo'. Z delnim pojmom so na situ ostali rodovnik, rodovniki, rodovniški, genealogija, genealoški in podobno.

Poskusil sem še z imeni. Na moje ime ni na situ ostalo nič, na ime Pollak pa kar dva zanimiva fonda: *zapuščinski spisi Terezije Dietrich, roj. Pollak, Franca Pollaka iz Tržiča, Korrespondenca z družino Pollak 1839-1904*. Najdba je bila zame nadvse zanimiva in obetajoča. Nanjo ne bi nikoli naletel, kako naj bi vedel, da sploh obstoja? Podobnih situacij je gotovo še ničkoliko. Razveseljivo je to, da jih bo

vedno več, saj so podobni raziskovalni pripomočki (pri nas) šele začeli nastajati.

Opisal sem primer, ki nakazuje usmeritev, ki jo bodo arhivi zagotovo posnemali. Ne le vodniki, tem bodo sledili indeksi in povzetki vsebine fondov. Vir se nam znajde naenkrat na dosegu. Iz črne luknje večnega pozabljenja ga po telefonu ali e-pošti naročimo na mizo v čitalnici arhiva in se dogovorimo za dan obiska. Mislim, da ni več daleč dan, ko bomo lahko doma pregledovali tudi vsebino. Vse več arhivskega gradiva samega, ne le podatkov o njem, se tudi prenaša na računalniške medije. Takrat bomo od doma lahko prebiral in si ogledovali listine in slikovno gradivo. Vzorci so dosegljivi že danes. Od tihe želje, ki zaman čaka na pravo luno, do uresničenja raziskave je napravljen nesluhten preskok.

Pred kakim letom smo se v našem društvu pogovarjali, kako bi se prileglo, če bi imeli vsaj vodnik po matičnih knjigah na računalniškem mediju. Znani 'zeleni' in 'rdeči' vodnik, oba skupaj v petih dragocenih knjigah, sta dokaj zastarela in jih ni več dobiti. Razmišljali smo, da bi se člani društva ponudili za prepis v računalniško datoteko. Vse kaže, da je bila naša dobra volja v tem primeru odveč. Po nepotrjenih vesteh je vodnik po fondih Nadškofijskega arhiva v Ljubljani že narejen, v Mariboru pa je konec tudi že na vidiku. Kateri od obeh se bo lahko prvi pohvalil z objavo na spletu? Upam, da bomo o tem lahko poročali v naši naslednji številki.

Kako daleč smo potem še do situacije, ko bomo lahko za prepis rojstva ali poroke zaprosili kar prek e-pošte? Po naključju sem ugotovil, da je v Postojni nekaj podobnega že mogoče. Učenci tamkajšnjih osnovnih in srednjih šol lahko prek e-pošte zaprosijo za izdajo izpiska iz rojstne matične knjige.

Se bližamo času, ko bodo apetiti rodovnikarjev potešeni, arhivisti rešeni nadležnih vsiljivcev, arhivsko gradivo pa rešeno propadanja?

Biti slovenske krvi, biti Slovcu v ponos! - III. del

Čez goré, polja, doni naj prek sveta

Johan Galjot

Nekateri moji rojaki večkrat sporočajo po radiu, televiziji ali dnevnem tisku, kako bo njihova akcija pomembno promovirala Slovenijo v širnem belem svetu. Ponavadi gre za slovenske umetnike, športnike, včasih tudi znanstvenike in celo politike. Razumljivo je, da se včasih v njihovem imenu oglašajo tudi organizacije in institucije, ki združujejo njihova prizadevanja. To dejstvo stvari bistveno ne spreminja. Z delovanjem naštetih posameznikov in skupin naj bi se vede in zavedanje o Sloveniji in Slovencih razneslo po celem svetu. Skratka, "po celem svetu" naj bi po zaslugah požrtvovalnih promotorjev vedeli, kje in kaj smo Slovenci. Se bo

res? Je za obstoj in vsakdanje življenje naše države pomembno, da nas pozna "cel svet" ?

Namesto špekulacij o domnevni "razglašenosti Slovenije po celem svetu" je mogoče zadevo zastaviti inverzno. Koliko, na primer, vejo Slovenci o tem, kje je kaj in kaj kdo dela na našem planetu?

Na primer: katera od držav Latvije, Litve ali Estonije se drži oziroma meji na Poljsko? Katero je glavno mesto te države? Kdo je njihov najpomembnejši pesnik ali pisatelj, slikar, glasbenik, filozof, politik in ne nazadnje kakšni in kateri so športni uspehi in športniki te države. Katera so še važnejša mesta v tej državi. Kakšne so poglobitvene zgodovinske opredelitve države? Prav gotovo se bo našel kdo, ki bo vedel marsikaj o Litvi; to je namreč država, ki meji na Poljsko; za večino pa velja, da bi imeli s postavljenimi vprašanji velike težave. Litva je baltska država s tremi milijoni prebivalcev. Glavno mesto je Vilnius, pomembno mesto je še Kaunas. Litvanski pesniki, pisatelji, umetniki in znanstveniki so Donelaitis, Neris, Cvirka.... Leta 1932 je bila Litva svetovni košarkarski prvak, košarkarja Sabonis in Krumiš sta Litvanca. Litvanskega rodu je filozof Levinas. Litva je včasih obsegala ozemlje do Črnega morja, sedaj meri za približno tri Slovenije. Litva meji na Latvijo, Latvija meji na Estonijo. Vse tri države so do nedavnega pripadale Sovjetski zvezi.

Večina Slovencev o Litvi ne ve skoraj ničesar, čeprav je dežela primerljiva s Slovenijo. V marsikaterem aspektu jo prav gotovo tudi prekaša. Vendar se večini Slovencev zdi vedenje o Litvi zelo postranska in zanemarljiva stvar, v podzavesti večine Slovencev je precej daleč, celo njena pozicija na zemljevidu se zdi megljena. Če Slovenci ne vemo skoraj nič o Litvi in Litvancih, potem se zdi nadvse logičen sklep, da tudi Litvancem ne gre očitati nepoznavanje našega obstoja.

Slovenci smo hoteli v zvezo NATO. Ob teh sprejemanjih in nesprijemanjih smo se znašli skupaj z Romunijo. Če naj bi sprejeli v NATO Romunijo, potem bi sprejeli tudi Slovenijo in obratno. Na srečo nas niso sprejeli in tudi Romunije ne. Takrat se je mnogim Slovincem zdelo za malo, da nas enačijo in vzporejajo z Romunijo. Naša država naj bi bila mnogo odličnejša in v vsakem oziru boljše od Romunije. Življenjski standard v Sloveniji je prav gotovo višji, kot je v Romuniji, imamo velike in prevelike hiše, preveč avtomobilov, mnogo nepotrebnih počitniških hišic, lepše smo oblečeni, mnogo potujemo - če je treba ali ne. Še kakšen materialen dokaz o izjemnosti Slovenije v primerjavi z Romunijo bi se našel. Slovenci naj bi bili tudi bolj svetovljanski in zahodnjaški - karkoli že pomenita ti dve besedi. Mogoče so tudi še kakšne druge primerjave, ki lahko Slovenijo in Romunijo postavijo v drugačna razmerja. Romunskega rodu je bil največji dramatik tega stoletja, Eugene Ionesco. Svetovno slavo uživajo romunski pesniki, filozofi, kiparji, glasbeniki: Eliade, Sioran, Brancusi, Tzara, Celidibashe, Enescu. Ob naštetih imena bi težko sestavili ustrezno slovensko reprezentanco. Prve kratke filme so posneli Romuni že leta 1897, prvi celovečerni film leta 1912. Ne nazadnje je bil Romun tudi znameniti Drakula, ki je bil deležen mnogih filmskih interpretacij; je tudi prototip kasnejšega Frankenštajna.

Promocijske aktivnosti se zelo rade ukvarjajo s športom in športniki. Ta dejavnost je v Romuniji zmeraj visoko kotirala. Posebno je v Romuniji razvita telovadba, borilni športi, ekipni športi, tenis, veslanje, streljanje, atletika, plavanje

itn. Romunska ekipa je bila na preteklih olimpijskih igrah zmeraj med prvimi petimi na svetu. Med športniki se je treba spomniti vsaj na Nadio Comaneci in Jolando Balas. Na športnim področju smo z Romunijo povsem neprimerljivi. Romunija je po površini desetkrat večja od Slovenije in ima več kot 20 milijonov prebivalcev. Tudi ta dva podatka po svoje določata pomembnost posamezne države.

Ko se razpravlja o Sloveniji, katere glas naj bi šel v vsako svetovno vas, je pogosto šport prav v ospredju. Športni uspehi naše države oziroma njenih reprezentantov naj bi bili najbolj odmevni po svetu. Skozi šport naj bi najlaže dokazovali svojo uspešnost in pomembnost. To radi poudarjajo zlasti tisti, ki na široko nastavljajo roke za ogromna sredstva vsakoletnega državnega proračuna. Na vse pretege dokazujejo in rotijo vse in vsakogar o pomembnosti športne uveljavitve naše države. Kdor ima kakšen pomislek ali zadržek, dobi mimogrede oznako izdajalca interesov Slovenije po svetu. Za interese slovenskega športa se funkcionarjem na tem področju ne zdi zamalo za velike denarje kupovati in slovenizirati športnike iz bivše Sovjetske zveze, Hrvaške, Srbije, Bosne, bivše Vzhodne Nemčije, Amerike, Češke, Nigerije in ne vem še od kod, da bi bil slovenski šport dovolj odmeven in konkurenčen svetovni športni sceni. V teh prizadevanjih so povsem neskrupulozni. Zgodovinski spomin postavlja šport in športnike v čisto drugačna razmerja. Vzhodna Nemčija je bila športna velesila brez primere. Njihova športna alkimija je po svetu vzbujala posmeh in celo zaničevanje.

Športna politika te države je bila prej znak avtokracije in manipulacije z državljanji kot kompleks občudovanja in priznanja.

Spomin na bivšo Vzhodno Nemčijo ni posebno blesteč. Tega vtisa športni uspehi te države v ničemer ne popravljajo. Tudi bivša Sovjetska zveza s svojimi športniki gre v ta kalup in še marsikatera druga država. Nadvse uspešni kenijski dolgoprogaši in etiopski Gebraselasie ne moreta poravnati globalnega vtisa o teh dveh afriških državah.

Značilno je novinarsko sprenevedanje ob poročanju s športnih prizorišč. Če pričakovani šampion ne osvoji prvega mesta na kaknem od velikih tekmovanj, stoično dodajo k svojim poročilom nekako: "Šampion je razočaran, saj ve, da za javnost in športno zgodovino štejejo le prva mesta". Če osvoji slovenski športnik razmeroma visoko uvrstitev ali celo bronasto kolajno, potem poročajo naši novinarji o: "...uvrstitvi, ki bo ponesla slavo Slovenije na vse konce sveta". S takim pisanjem si novinarji zagotavljajo razmeroma neprekinjena potovanja "na vse konce sveta," ne glede na resnično pomembnost športnih dogodkov. Svetova športna srenja se mora pehati za uvrstitvami, za slovenske športnike je dovolj, da le sodelujejo.

Precej na dolgo sem se razpisal o športu in športnikih. Zato, ker je njihovo delovanje najbolj medijsko razglašeno in dnevno pričujoče. Podobnih metod kot športniki in športni funkcionarji se poslužujejo tudi drugi "promotorji" Slovenske države: filmarji, gledališčniki, literarni ustvarjalci, znanstveniki...organizatorji raznih srečanj, kongresov, mednarodnih delavnic, Vilenic in podobnih prireditvev. Gostovanje kakšnega slovenskega gledališkega ansambla v eksotičnih prekomorskih deželah naj bi bilo silno pomembno za promocijo naše države, prav tako naj bi bilo pomembno gostovanje glasbenih ansamblov, skupin slikarjev, arhitektov - naštevanju zlepa ni konca.

Letos smo priredili v Ljubljani mesec kulture. S to prireditvijo naj bi postala Ljubljana svetovna kulturna prestolnica, tako so zatrjevali programsli eksperti, ki so se potegovali z ato akcijo. Ljubljana naj bi s svojo kulturniško angažiranostjo v tem mesecu preglasila svetovna žarišča podobnih dogajanj v Parizu, New Yorku, Edinburghu, Milanu, Londonu, Madridu, Berlinu... Ljubljana ima že tako in tako veliko in preveliko kulturniško ponudbo. Prireditve ev okviru Evropskega mesta kulture so to ponudbo pognale čez vse predstavljive mere. Zato so bile prireditve izjemno slabo obiskane, saj zaradi Evropskega mesta kulture ni prišlo v Ljubljano omembe vredno število obiskovalcev. Stroški za prireditve so znašali po nekaterih podatkih več kot 570.000.000,00 SIT. To je ogromna vsota, še večja se zdi ob podatku, da je bilo s prodanimi vstopnicami za prireditve Evropskega meseca kulture zbranega nekaj več kot 1.300.000,00 SIT. Sredstva za Evropski mesec kulture bi se dala porabiti za marsikaj. Z njimi bi lahko odprli 100 do 200 novih delovnih mest, lahko bi pospravili smeti, ki ležijo vsepovsod po naši domovini, s tem bi lahko zasadili na kilometre drevoredov, rekonstruirali nekaj razpadajočih spomeniških objektov, štipendirali nadarjene študente, sezidali domove za vsakršne potrebe itn, naštevanju, spet, zlepa ni konca. Zagovorniki akcije so na veliko poudarjali promotivni učinek Evropskega meseca kulture. Efekt je bil v tem smislu minimalen, ali pa ga sploh ni bilo, večina, ki je bila udeležena pri polomijiskuša zadevo čimprej odstraniti iz zavedanja javnosti in prepustiti pozabi. Mnogi so si pri tem finančno opomogli, nekaj o tem je pricurljalo v javnost v zvezi z izdajo knjige Ljubljana, mesto kulture. Kako in na kakšne načine se je delilo pri tem podvigu ne bomo nikoli izvedeli. Vsekakor ostaja občutek vsesplošne opeharjenosti in malodušja. Mene je akcija, ne glede n auspeh ali neuspeh, že od začetk aspominjala na socrealistične čase, ki so bili polni kampanj, petletnih načrtov, državno zaukazane kulture, udarniškega dela in podobnih stvari. Po petdesetih letih se mi je zdelo, da so take horuk akcije že nekako stvar preteklosti. Evropski mesec kulture ja dokaz, da je tradicija državno zaukazane kulture še živa - le porabniki zaukazane kulture že precej upehani.

Precej dobro se spominjam velikopotezne akcije slovenskega gospodarstva oziroma ministrstva za gospodarstvo v naši državi. V najeti ladji so organizirali potujočo razstavo naših industrijskih in drugih slovenskih potencialov. Ladja je obiskala različne eksotične kraje zlasti Daljnega vzhoda. Organizatorji so poudarjali promocijski vidik akcije, da do kakšnega resnega posla na ta način ne more priti, je bilo že tako in tako jasno. Domnevna promotivnost je široko odpirala denarnice slovenske države. Akcija je bila draga, efekta najbrž ni bilo nobenega. Napisal sem najbrž to pa zato, ker je "promocija naše države" nadvse zmuzljiv pojem. Težko ga je izmeriti, opredeliti ali kako drugače ovrednotiti, zato je tem bolj prikladen za vsakršne manipulacije in meglene interpretacije; nekateri si z njim verjetno gmotno opomorejo, življenje jim poteka zanimivo in pestro, to je najbrž temni cilj teh akcij.

Iz napisanega bi morda morebitni bralci sklepali, da sem nasprotnik športa, znanosti, kulture in ne vem še česa na Slovenskem. To ni res, tega sploh ne mislim. Moti me, če se v imenu naštetega manipulira s podobo moje države in izsiljuje velika sredstva za privide in utvare. Če moja država čuti in ima denar za to, da pošilja nekatere svoje državljane

na vse konce sveta, naj jih pač pošilja. Edino, kar bi si ob tem želel, je to, da ne bi tistih, ki ostanejo doma, slepila z domnevnimi promotivnimi cilji teh poslanstev. Iz nekaterih časopisnih poročil je mogoče včasih začutiti, da se naši športniki, kulturniki, gospodarstveniki in podobni celo žrtvujejo, da razdajajo svojo dragoceno življensko energijo in čas za blagodat naše države. Ta vidik stvari se mi zdi še posebno neokusen.

Naj sklenem. Živimo v majhni ne preveč izpostavljeni državi na obrobju Alp. Naša država ni v nikakšnem smislu kaj posebnega, izjemnega ali kako drugače izpostavljena v primeri z bližnjo in tudi bolj daljno okolico. Naša obstojnost ne bo nikoli, poudarjam nikoli, zanimiva za širšo svetovno publiko, ne glede na to, koliko damo ali ne damo za našo promotivnost. Svet bo vedel o nas natančno toliko, kot vemo mi o njem in to ni, kot je znano, posebno veliko. To so realni okviri našega vsakdanjika, v teh se je treba gibati in se z njimi sprijazniti. Osebnost ne vidim v tem nobene posebne tragedije. Jasno mi je, da bodo tujci zmeraj zamenjevali pojme, kot so Čehoslovija, Jugoslavija, Slovacka, Slovenija, Slavonija, Češkoslovaška, Slavija, Slovanija itn; nekatere kombinacije so lahko zelo eksotične. Ob konkretnih priložnostih jih bomo seveda podučili in popravljali njihove zmote, da bi bili ti pojmi splošno po svetu razčiščeni in razmejeni - o tem se še sanjati ne izplača, tega nikoli ne bomo čakali.

Toda, ja, zmeraj se najde kakšen toda. Če bi se Slovenija odločila za zelo samosvojo življensko ureditev, če bi življenje zelo odstopalo od bližnjih, evropskih in recimo - zahodnjaških stereotipov, potem bi se utegnilo zgoditi, da bi svet postal na našo državo kot kompleksen pojav pozoren. Recimo, da bi naša država razvila izjemno stopnjo zdravstvenega in socialnega varstva, uspelo bi ji skoraj v celoti odpraviti brezposelnost, imela bi šolski sistem, ki bi bil zaradi kvalitete privlačen tudi za tujce, velik poudarek bi naj dajali varstvu pri delu in delovnim pogojem, uveljavili bi učinkovito sodstvo in pravosodni sistem, kriminala naj bi skoraj ne poznali, pospeševali bi javne službe in inštitucije, obrzdali bi individualni transport, obrzdali bi požrešnost in pogoltnost posameznikov, individualna skromnost naj ne bi bila znak zaostalosti in življenjskega neuspeha, drastično bi zmanjšali državno porabo, uvedli bi visoko stopnjo recikliranja, skušali bi čimmanj smetiti in svinjati po naši državi, zmanjšali ambicije oglaševalcev nepotrebnih stvari, ne bi na vseh koncih in krajih gradili gromozanskih prometnih naprav, ne bi gradili prevelikih hiš in vikendov, zmanjšali hrup na vseh koncih in krajih, skušali bi nabavljati in uporabljati predvsem domače izdelke itn, itn. Taka Slovenija ne bi potrebovala nobenih promotivnih akcij, svet bi bil pozoren nanjo kot na neverjeten fenomen življenjske kvalitete. Bili bi kar naprej deležni vsakršne pozornosti in zelo kompleksnega proučevanja, celo več kot bi si želeli. Če bi imeli ob tem še izjemne instrumentaliste, literate, slikarje ... celo športnike in politike, ki bi presegali domače kvalitativne zahteve in bi vzbujali svetovno pozornost, bi bilo še lepše. Življenje v taki državi bi se mi zdelo prijetno in smiselno. Za tako strukturalno ureditev bi se mi zdelo vredno žrtvovati marsikaj, predvsem pa - na tako Slovenijo bi bil ponosen, sintagma "Biti Slovenske krvi bodi Slovencu v ponos" bi razumeval zelo dobesedno.

Kaj sem videl

(na potovanju po Ameriki)

Peter Hawlina

Knjigo z naslovom Kaj sem videl sem dobil v roke takrat, ko sem se ravno naučil brati. Napisal jo je neki Boris Žitkov; opisovala je življenje v Sovjetski zvezi. Zagotovo je bila izvrstno sredstvo za indoktrinacijo nadobudne slovenske mladine v povojnih časih nove Jugoslavije. Dobro se še spominjam, kako težko sem dojemal razlage, ki so se pojavile čez kako leto ali dve. Vse tisto, kar je v 'moje srce' zasadil avtor te knjige, je moralo hočeš-nočeš narediti prostor sporočilom o tem, kako ubogo je življenje v Stalinovi Rusiji in kakšno srečo imamo slovenski pionirji, da lahko uživamo dobrine in dobrote Titove Jugoslavije, najnaprednejše države na svetu.

Kadar se kdo vrne s širokega belega sveta, se rado zgodi, da vse videno in doživeto opisuje kot nekaj prav posebnega, vsaj z nekaj te posebnosti odene tudi samega sebe. Po svetu vendar ne hodi vsak, dandanes sicer to ni več tako velika redkost, pa vendarle. Pri tem opisovanju pa navadno ne doseže tistega učinka, ki ga je pričakoval. Kako naj sogovorniku opiše ali celo prenese občutek, ki ga je prevzel ob 'osebnem stiku' z 'naj' znamenitostmi ali z banalnimi obrobnostmi? Kako naj nekomu dopovemo, kako smo se počutili, ko smo se sprehajali po črnem Harlemu ali stali na robu Grand Canyon? Oboje smo že ničkolikokrat videli na slikah in v filmih ali o tem brali v knjigah. Ko si del tistega, je drugače.

Sam nimam namena izvajati niti indoktrinacije, niti nimam namena dolgočasiti z opisovanjem in pripovedovanjem o tistem, kar si mora (če mu je kaj do tega) ogledati ali doživeti vsak sam. Vnaprej vem, da mi ne bi povsem uspelo.

Letos se je tista oseba, ki podpira vsaj tri vogale v naši hiši, odločila, da bomo namesto doma počitnice preživeli na potovanju po Ameriki. Odločitev je bila zagotovo smela, saj se že en sam, par, ali manjša skupina ne odloči kar mimogrede za pettedenski izlet prek oceana. Za desetčlansko družino je to toliko težji podvig, tudi če zanemarimo njegov finančni del. Za razliko od ostalih sam nisem bil posebno navdušen nad predlogom, potihem sem celo pričakoval, da nam bo že kaj prekrižalo račune. Ko pa smo se sredi poletja znašli v New Yorku, sem začel razmišljati, kako bi poleg vsega ostalega, kar je obiskovalcu na razpolago v tej deželi, поблиže spoznal tudi nekaj tistega, kar je tam zanimivega rodoslovca. O tem, kaj mi je v tem pogledu uspelo, bo govora v tem poročilu.

Pisne stike s kolegi v ZDA sem navezal že prej, največ prek interneta. Posebnih dogovorov pa pred potovanjem nisem upal načrtovati, saj naše potovanje ni bilo podrobneje načrtovano. Seveda smo hoteli videti in doživeti čimveč, če nam bi uspelo, bi prepotovali deželo do zahodne obale in nazaj.

Prvi teden smo se na Ameriko privajali v New Yorku. To nam je koristilo, tudi meni, čeprav sem to deželo skusil že pred osemnajstimi leti, ko sva bila z ženo tam dva tedna. Nato smo kupili 'camper' ali avtodom in se z njim podali na dolgo pot. Avto je bil poceni in temu primerno dotrajan. Kljub temu se je dobro držal in zmozel kakih 15000 kilometrov dolgo pot. Med potjo sem si delal zapiske. Tule bom prepisal tisto, kar se bolj ali manj nanaša na rodoslovje.

9.7. Sreda. New York ... Pri Igorju Štruklju sedem k računalniku in se po elektronski pošti javim nekaterim Američanom. Povem jim, da bom en mesec v ZDA in bi se morda lahko srečali. ... Odpeljemo se na Liberty in Ellis Island. Na Ellis Islandu je muzej imigracije. Muzej je velik, kot so v Ameriki velike vse podobne stvari. Zato si ga ogledujem bolj na hitro in se malo dlje zadržim pri rodoslovnih zadevah. Na nekaj mestih je moč uporabiti računalnik in si ogledovati podatke o priseljencih. V trgovini s spominki je moč kupiti najrazličnejše bolj ali manj posrečene stvari. Veliko je vsakršne rodoslovne literature. Jaz za vzorec kupim samo nekoliko kičasto razlago priimka Goršič. Okrog muzeja so postavili dolg zid. Na njega na željo potomcev ali sorodnikov vklešejo ime njihovih prednikov, priseljencev. Zapis se plača s prostovoljnim prispevkom, ki ni manjši od 100\$. Ime priseljenca vklešejo v zid, v računalnik pa zapišejo tudi ime osebe, ki je vpis naročila in plačala. S tem je podana še ena možnost za spoznavanje morebitnih oseb, ki so povezane s skupnim prednikom.

10.7. Četrtek. New York ... Odpravim se v National Archive and Records Administration. Zanima me, kaj tam najdejo rodoslovci in kako je arhiv in delo v njem urejeno. Za daljše zadrževanje danes nimam časa, zato pobrem nekaj priložnega gradiva in se odpravim na University of Columbia. Tam sem dogovorjen z dr. Radom Lenčkom. Podari mi dva izvoda svoje knjige *Who is Who of Slovenian Descent*.

11.7. Petek. New York ... Spet grem v arhiv. Tokrat se tam zadržim nekaj ur. Izberem nekaj rol mikrofilmov s spiski potnikov na ladjah, ki so prispale na Ellis Island ali druge sprejemne centre in jih pregledujem prek projektorja. Iščem Antona Goršiča in Frančiško Hribar, Irenina stara starša. Nobenega ne najdem, čeprav najdem več kot deset Frančišk Hribar. Delo v arhivu je kar dobro urejeno, prostora je veliko, na razpolago je dobro založena referenčna knjižnica. Pogrešam nekoliko več računalniške podpore, menda bo to čez nekaj let tudi na razpolago, saj so se lotili prenašanja spiskov priseljencev na računalniške datoteke.

12.7. Sobota. New York ... Jaz si grem ogledat knjižnico na Peti aveniji. Public Library naredi mogočen vtis. V glavnem običnem rodoslovni oddelek, ki se mi zdi večji, kot so pri nas povprečne javne knjižnice. Ameriški rodoslovci imajo res veliko tradicijo, ogromno raziskovalnega gradiva in temu primerne raziskovalne možnosti.

... Obiskati hočem še prostore newyorškega rodoslovnega društva, pa sem malo prepozen. Vseeno spoznam, da imajo imenitno lokacijo prav blizu Pete avenije, kjer so najbolj razvpite trgovine in nebotičniki. Nad klasicističnim portalom je vklesan napis *New York Genealogical Society - 1887*.

14. 7. Ponedeljek. New York ... Pokličeta me tudi oba rodoslovna predsednika - Al Peterlin od Slovenian Genealogy Society in John Movius od Federacije vzhodnoevropskih rodoslovnih združenj (FEEFHS). Z obema se okvirno dogovorim za sestanek, saj zaenkrat še ne vem, kdaj bom, če bom sploh, v Washingtonu in San Franciscu.

18.7. Petek. Washington Jaz grem na sestanek z Alom Peterlinom, predsednikom rodoslovne družbe za ameriške Slovence. Al je zaposlen kot vodilni meteorolog na državnem inštitutu za kmetijstvo. Posloj je blizu Smithsonian centra, neznanosko velika in spoštovanje zbujujoča vladna palača.

Malo se pogovoriva v njegovi pisarni, izmenjava si nekaj gradiva, nato me povabiv restavracijo na južino, v trgovini s spominki me še priložnostno obdari.

19.7. Sobota. Washington. V kongresni knjižnici običnem rodoslovni oddelek. Prav dolgo se ne zadržujem, saj je stvari preveč. Tudi tu so na voljo računalniki. Tudi tu malo pogledam, koliko je slovenske robe, pa je ne najdem prav dosti, zato pa toliko več vsega drugega. Običnem še washingtonski državni arhiv. Ta je urejen podobno kot newyorški, le da je ta verjetno večji in v precej dražji palači. Pot me zanese še do poslopja, kjer je sedež verjetno najbolj imenitne rodoslovne družbe v Ameriki - *Daughters of American Revolution*. Spet sem prepozen, so že zaprli. Posloj je samo streljaj od Bele hiše, zgradba pa podobna antičnemu templju. Že v New Yorku sem se spraševal, kdo vse to plača, oziroma kako se take inštitucije financirajo. (Pročelje tega poslopja si lahko pogledate na spletnem naslovu <www.chesapeake.net/DAR/ContinentalHall.html>).

20.7. Nedelja. Cleveland. ... Ker smo že tukaj, bi bilo treba pogledati, če še živi Mary Hribar, Irenina 'teta'. V imeniku je ne najdemo in nič se nam ne zdi, da bi jo lahko brez večjih težav izsledili, zato brez večjega odlašanja zapustimo mesto. Malo mi je žal, ker nisem obiskal vsaj Slovenskega doma.

22.7. Torek. Cheyene. ... Odločim se, da grem še na rodoslovno predavanje. Zanj sem dopoldne zvedel v turistični pisarni, kjer je bilo na oglasni deski pripeto vabilo. Jaka me odpelje ven iz mesta v velik šolski center. Tam res najdem predavalnico, kjer dve predavateljici razlagata vsaka svojo temo. Sem edini moški med kakimi desetimi poslušalkami. Za predavanje je treba plačati 10\$, kar gotovo ne pokrije stroškov predavanja, kaj šele potnih stroškov obeh predavateljic, ki sta za ta namen prišli iz Salt Lake Cityja. Razstavljenega je tudi precej rodoslovnega gradiva, časopisov, priložnikov in pripomočkov. Pri predavanju o rodoslovnih raziskavah v Nemčiji bi lahko celo kaj dodal, pa se zadržim.

28. 7. Ponedeljek. Los Angeles. ... Javim se tudi svojim rodoslovnim kontaktom. Zdaj, ko sem na zahodni obali, se lahko že malo bolj natančno dogovarjamo za morebitno srečanje.

30.7. Sreda. San Francisco. Po zajtrku pride pome John Movius, predsednik Združenja vzhodnoevropskih rodoslovnih društev. Pripeljal se je iz 100 milj oddaljenega Sacramenta. Zame je pripravil celodnevni program. Najprej me je odpeljal na univerzo Stanford. Ta je še bolj ogromna kot Columbia v New Yorku. Tam sva obiskala Gordona McDaniela, ki je v tamkajšnji knjižnici knjižničar na oddelku za slovanske jezike. Tudi z Gordonom sva že stara internet znanca. On me je vpisal v Združenje profesionalnih rodoslovcev. Zdaj se srečava še osebno. Našega biltena ni dobil. Poslal bom še en komplet. John mi je nato na hitro razkazal mesto. Povabil me je na južino v restavracijo *Scoma's* na *Fishermen Warf*. Iz mesta sva se peljala čez *Golden Gate Bridge*. V neki trgovini ob poti se je ustavil in med drugim tudi meni kupil za pokušnjo dve buteljki, za otroke pa čokolado. Nato je peljal domov v Davis. Še prej mi je na kratko razkazal Sacramento, novi in stari del. Pri njem doma sedeva k računalniku. Primerjava zanimivosti z njihovega in našega področja dela. Izročim mu telefonski imenik Telekom Slovenije na cederomu in naš časopis *Drevesa*. Imenika je zares vesel. V 'svojo' federacijo včlani mene in Slovensko rodoslovno društvo. Vpiše me tudi med rodoslovne raziskovalce. Podari mi novo verzijo programa PAF. Proti večeru me odpelje spet nazaj v mesto. Odloži me pred restavracijo, kjer sem s svojimi dogovorjen za večerjo.

in se poslovi. John se je res potrudil. Posvetil mi je cel dan in prevozil kakih 400 milj.

2. 8. Sobota. Salt Lake City ... Z Jakatom greva potem do templja, da bo vedel, kje bi me lahko našli. Najprej grem v knjižnico Rodoslovne družbe (Genealogical Society of Utah). Po vsem, kar vidimo, je očitno, da mormonom denarja ne manjka. Tudi organizacija jim ne dela težav. Udeležim se enega od predavanj. Na urniku vidim, da se predavanja vrstijo dan za dnem, vsaj dva dnevno. Poskušam njihove raziskovalne pripomočke in podobno. V oddelku za Jugoslavijo ne najdem skoraj nič. Zanimivi pa so srednjeveški Dubrovniški rodovniki. V sosednjem hotelu, ki je namenjen predvsem rodoslovcem, ki obiskujejo knjižnico, najdem trgovino z rodoslovno robo. Kupim nekaj malenkosti. Popoldne se sestanem s Tomom Edlundom, ki dela v Rodoslovni družbi kot poznavalec vzhodne Evrope. Dogovoriva se, da mu bom pošiljal bilten Drevesa. Torej bodo v največji rodoslovni knjižnici na svetu na polico za Slovenijo lahko vstavili naša Drevesa.

8.8. Petek. New York ... Motor se precej segreje. Končno zapeljemo na mestne ulice v China Town. Tu avto na lepem crkne. Računal sem, da bom še pravočasen, da obiščem newyorško rodoslovno družbo, kar sem zadnjič zamudil. Tudi tokrat ne bo nič.

Enajstega avgusta smo bili spet doma. Med pošto, ki se je medtem nabrala, je bil tudi zahtevek Kongresne knjižnice iz Washingtona, da želijo dobivati naš časopis Drevesa. Ne vem, kje so zvedeli za nas in zakaj so se odločili za naročilo. Vsekakor pa sem bil naročila toliko bolj vesel, saj sem kar videl, kje bo tam našel svoje mesto. O svojih rodoslovnih dogodivščinah sem poročal na prvem srečanju društva. Udeleženci so si lahko ogledali tudi gradivo, ki sem ga zbiral v različnih knjižnicah in arhivih. Kljub temu, da potovanja nisem mogel vnaprej pripraviti, mi je uspelo dobiti dokaj dober osebni pregled nad ameriškim rodoslovjem in raziskovalnimi možnostmi. Če bo kdo od bralcev šel po mojih poteh, mu svetujem, da se pred potovanjem oglasi pri meni. Dal mu bom kup koristnih informacij in priporočil. Za 2500 dolarjev mu lahko prodam tudi camper. Vsakogar, ki bo obiskal Kongresno knjižnico v Washingtonu ali knjižnico Rodoslovne družbe v Utahu pa prosim, da pogleda na polico za Slovenijo.

Knjiga Kaj sem videl se konča s stavkom In začeli smo živeti v Harkovu.

Za koreninami

Virginia A. Catalano

Z dolgim mahom porasla hrastova veja se idilično poveša nad marmor, ki sporoča datume rojstva in smrti tistih, ki leže pod njim. Z bližnjih hribov vleče veter in osipa listje, ki pokriva posvečena tla. Spokojna samota prežema okolico. Misli zdrviijo v čase, ko je bilo življenje tako drugačno.

Če se tu življenje konča, potem mora biti rojstvo neposredno povezano s to dokončnostjo in s tem vzpostavljena zveza med rodovi, ki prenašajo to skrivnost. Vsak zapis vsebuje ostanke bitja, čigar edinstvena zgodba se prenaša v naslednjo generacijo in s tem kuje trdno verigo generacij. S to povezavo se utrjuje stabilnost; vzpostavlja se tista zveza s preteklostjo, ki olajša spoznavanje lastnega bivanja.

Ko v takih trenutkih poskušam urediti kipeče misli, se spomnim matere, ki je v mojo dušo vsadila seme zanimanja za poreklo. Name je prenesla mnoge zgodbe, spomine in legende o 'svojih' ljudeh. Takrat sem jo samo na pol poslušala in ves čas prikimavala. Sedela sem v majhni podeželski cerkvi, v katero je hodila že kot otrok. Bela lesena zgradba, ki so jo zgradili njeni predniki, me je spominjala pesmi 'Cerkvica v samoti'. V cerkvi je njena mati igrala pianino. Pokopališče okrog nje je na meni pustilo hladen vtis, saj sem vedno nestrpno čakala na zabavo s piknikom, ki je sledila obredu enkrat na leto, ko so se od blizu in daleč zbrali sorodniki k službi božji; rekli so ji 'vračanje'.

Minila so leta Odrašla sem in imela svoje otroke. Peljala sem jih k tej starinski cerkvi na podeželju. Postalni smo ob grobovih prednikov. Poskušala sem se spomniti tistega, kar mi je mati o njih tako ljubeče pripovedovala. Zdaj, ko je ni več, sem skušala njeno sporočilo priklicati iz spomina. Negotovo sem sestavljala koščke sporočila preteklosti. Bilo je kot pri sestavljanju, kjer je veliko delcev, ki jih je treba uvrstiti na prazna mesta. Lotila sem se iskanja dodatnih dejstev o njih, ki jih je opisovala kot 'dobre' ljudi. Zvedela sem, da so obdelovali zemljo in zgradili cerkvico v samoti. V teh krajih so ustanovili prvo šolo. Drug drugemu so pomagali pri iskanju boljšega življenja in preživetju v trdih življenjskih pogojih. Otroci so jim umirali za davico in drugimi boleznimi. Trdo so delali, v nedeljo popoldne so počivali in sprejemali obiske tistih, ki za obiske med tednom niso imeli časa. Sami so si poskrbeli za zabavo. Igrali so drug drugemu in za vse skupaj v cerkvi. Čvrsto so bili povezani, trdni, stanovitni, pošteni, tako mi je pravila mama. Vse to sem slišala, ko sem bila otrok, razumela pa mnogo pozneje.

Radovednost me je gnala v knjižnice in arhive. Odkrila sem tudi netočnosti, saj sem zdaj že dober poznavalec svojega porekla. Kadar me otroci vidijo sredi papirjev pri mojem rodoslovnem delu, se za to ne zmenijo, kot se jaz nisem, ko sem bila v njihovih letih.

Pri delu v meni raste spoštovanje do prednikov in čutim se počaščeno, da se lahko v korenine vraščam s hvaležnostjo in ljubeznijo do tistih pred menoj, ki so mi zaupali nalogo in dali pogum, da svoje potomce pripravim na srečanje s svetom in se oprimejo Resnice, ki je preživela vse preskuse časa. To je vrednota mojih prednikov in v tem je njihov pomen! Njihovi čvrsti značaji še živijo in se kot smetana dvigajo na površje. Ponosno se zavedam svojega porekla in skušam slediti njihovem vodilu v današnjem zmedenem svetu, pripravljena, da v nizu generacij postavim še svoj most in s tem zapustim svetilnik za prihodnost, kot so ga predniki zgradili zame.

prevedel P. Hawlina

Kaj povedo grobovi

Peter Hawlina

Molči kot grob je izreka, ki je ni treba razlagati. Vemo, da mrtvi ne govorijo in živim ni dano z njimi ohranjati stikov. Izjema so spiritisti, za tiste, ki jim verjamejo. Moj prijatelj, Jože Veber, mi je že nekajkrat svetoval, naj se ne ukvarjam z rodoslovjem. Po učenju verske sekte, kateri se je pridružil, naj bi s tem nase vezal duše pokojnih. Ko ga vprašam, kaj to pomeni in zakaj bi bilo škodljivo, mi ne ve ali noče odgovoriti. Pisali smo že o tem, da se mnogi izogibajo vedenju o svojih prednikih ali izražajo začudenje nad takim početjem. Ob tem se spomnim Cankarjevega Jermana, ki pravi: *Komaj te pozdravim, se ti mudi drugam. To svojo ljubezen občutim že kot grbo, ali kakor kozavo lice, ali zakrpano suknjo.*

Svetu mrtvih so se živi po pravilu izogibali. Vseeno literatura govori o primerih, ko ga je bilo nekaterim ljudem dovoljeno obiskati. Najbolj znan je Orfej, malo manj Herakles, Tezej in nekateri drugi. Dante obiše svet mrtvih v Vergilovem spremstvu.

Vse to so literarne prisposode. Za rodoslovne namene neuporabne. V tem prispevku želim opozoriti na podatke, ki jih rodoslovci lahko najdejo na nagrobnikih.

Nagrobniki navadno vsebujejo precej podatkov, s katerimi je moč dopolnjevati zbirko rodoslovnih podatkov. Največkrat so na nagrobne plošče vklesana imena in priimki številnih družinskih članov, navadno z datumi ali vsaj letnicami rojstva in smrti, včasih je dodan kraj, poklic, deklinški priimek, portret in še kaj. Po nagrobniku je moč sklepati na premoženjsko stanje družine, veroizpoved, okus, čut za lepoto, dokazovanje prestiža in podobno.

Za grobove ožjih sorodnikov vemo. Pogreb je zagotovo tisti dogodek, ki privabi najširše sorodstvo. Zato je ena od redkih priložnosti za srečanje s sorodniki, ki jih sicer ne srečamo pogosto ali celo sploh ne.

Za lokacijo grobov daljnih sorodnikov pa navadno ne vemo in niti ne pomislimo, da bi jih iskali. Kje pa naj zvemo zanje?

Odgovor na to vprašanje včasih ni daleč. Če vemo datum smrti, gremo lahko iskati osmrtnico v časopis. Časopise hranijo razne knjižnice. Sam sem poskusil v Slovanski knjižnici v Ljubljani in poskus je rodil uspeh. Kaj vse je razvidno iz osmrtnic, ni potrebno razlagati. Skoraj brez izjeme je naveden datum in kraj pogreba.

Zvedeli smo za pokopališče. Na manjših pokopališčih bi morda lahko poskusili poiskati grob brez pomoči uslužbencev, ki imajo na skrbi pokopališče. Na večjih je to praktično nemogoče.

V takih primerih brez pomoči uslužbencev, ki razpolagajo z evidenco grobov ne bomo opravili veliko. V tujini so take evidence prenesene na elektronske medije. Interesenti lahko kupijo cederome, ki vsebujejo milijone podatkov. Za ilustracijo prilagam izrez iz enega od oglasov, ki ponuja milijonske zbirke podatkov.

Da je ta oglas že malo zastarel, se lahko prepričate, če pogledate na spletno stran ene od firm, ki ponujajo take zbirke podatkov. Ista firma (Family Tree Maker) ponuja zdaj že prek 70 cederomov. Večina teh je cenejših od 20 dolarjev, cena pa pada. Naslov je <www.familytreemaker.com>. Kdaj bo izšel prvi slovenski cederom?

Over 45 CDs to choose from

- United States Census Indexes, 1607-1880
- Marriage Indexes for selected states/countries, 1600-1950
- Land Records for selected states, 1700-1908
- Birth Records of the U.S. and Europe, 900-1880
- Social Security Death Benefits Records, 1937-1993
- U.S. Military Volunteer Records, 1784-1811
- Family Pedigrees, 1500-1950
- U.S. Mortality Index, 1850-1880
- Cemetery Records: Salt Lake City, 1848-1992
- Census Index: Ireland, 1831, 1841
- **NEW!** The World Family Tree, pre-1600 to present

Risk-Free — Order Today!

Nekatere evidence so dostopne celo prek interneta. Vse obsežnejše so in vse več jih je. Ena večjih je tista, ki vsebuje podatke o več kot 51 mili-

jonov umrlih v ZDA. V njej sem za razmeroma redek priimek našel naslednje zapise:

Ime	datum rojstva	datum smrti
ANNA NIGRIN	8 Jun 1891	Aug 1974
ANTON NIGRIN	14 May 1879	Aug 1962
CATHERINE NIGRIN	13 Apr 1905	Nov 1982
CHARLES NIGRIN	27 Apr 1924	Jun 1977
FRANK NIGRIN	16 May 1892	Dec 1962
JOHN NIGRIN	19 Mar 1895	Dec 1965
JOHN NIGRIN	23 Apr 1916	Jul 1975
JOHN NIGRIN	18 Apr 1925	28 Apr 1996
JOSEPH NIGRIN	30 Jan 1942	Aug 1985

Za vsakogar od njih je navedena še številka zavarovanca in nekateri drugi podatki, ki zadostujejo za nadaljevanje raziskave.

Izreki in citati o rodoslovju. Nekaj misli o rodoslovju smo objavili v preteklih stvilkah. Tule je še ena: Kdor nima zapuščine preteklih rodov, nima česa pustiti potomcem.

Tole pa so citati iz Svetega pisma:

Zbrala sta vso občino prvi dan drugega meseca. In prešteli so jih po njihovih rodovinah in družinah, (4Mz 1,18)

Tedaj mi je Bog dal misel, da sem zbral odličnike, oblastnike in ljudstvo, da bi se vpisali v rodovnike. (Neh 7,5)

Naj se ne ukvarjajo z bajkami in brezkončnimi rodovniki. (1Tim 1,4)

Ogibaj pa se nespametnih vprašanj in rodovnikov in preprirov in razprav glede postave. (Tit 3,9)

Pošljite še vi kakšno misel, pregovor, citat ali šalo.

Podobnih datotek, ki jih lahko uporablja kdorkoli, je zares veliko. To trditev ilustrira naslednji spisek, ki je daleč od popolnosti:

D CRD3X510.ZIP 150801 91-11-13 3x5 Card creator/printing program for Cemetery Research Database
D CEM063.ZIP 220356 94-02-08 Cemetery Recording Programm V 0.63
D CRD51S.EXE 299546 92-08-15 Cemetery Research Database program V 5.1
D CRDLT30S.EXE 289761 92-08-16 Cemetery Research Database for Laptops V 3
D CRD541S.ZIP 318366 93-08-30 Cemetery Research Database. Now supports multiple printers. Wider left margin.
ACACIA_C.ZIP 04/10/93 3Kb Acacia Cemetery in NYC, submitted by Florence
BAYSIDE.ZIP 04/11/93 8Kb Bayside Cemetery in NYC, submitted by Florenc
CRD541S.ZIP 08/24/93 311Kb Cemetery Research Database v5.41. Enter
CRDLT30S.ZIP 08/16/92 294Kb Cemetery Research Database - Laptop Version 3
GRAVE.ZIP12/30/94 279Kb Cemetery Research Database.
D CRD3X510.ZIP 150801 91-11-13 3x5 Card creator/printing program for Cemetery Research Database
GTHORKMI.ZIP11/08/93 52KbTranscript of All Saints, Great Horkesley, Essex gravestones. UK
DEN-1994.ZIP 01/31/95 252Kb Denver Obituaries for 1994
DEN1991.ZIP 09/25/93 206Kb Denver Obituaries for 1991
DEN1992.ZIP 09/26/93 210Kb Denver Obituaries for 1992
DEN1993.ZIP 07/05/94 241Kb Obituaries listed in Denver, CO, USA newspapers in 1993
DEN_1990.ZIP 09/24/93 194Kb Obits and funeral notices for Denver, Colorado 1 Jan, 1990, -
DEN_1993.ZIP 07/06/94 242Kb Denver Obituaries For 1993, Rehatch Due To Garbaged Copy
DEN_1994.ZIP 01/31/95 252Kb Denver Obituaries for 1994 from the Denver Post and Rocky Mountain

Še več nudi spletna stran na naslovu <<http://www.vineyard.net/vineyard/history/cemetery/>>. Prek nje se lahko internet obiskovalec takorekoč sprehodi med grobovi. Po lastni izbiri s pritiskanjem na gumbe 'usmerja korake' po virtualnem pokopališču in si ogleduje posnetke nagrobnikov. Vsi napisi so prepisani, dodani so rodoslovni podatki.

Še marsikaj bi lahko povedali o raziskovalnih možnostih v nekaterih državah, pa kaj, ko so te možnosti za nas Slovence komaj kdaj zanimive. Vsi ti primeri so večkrat dražili mojo radovednost, da ugotovim, kako bi si rodoslovec lahko v Sloveniji pomagal z raziskavami s pomočjo zapisov na nagrobnikih.

Poskusil sem na ljubljanskih Žalah. Za poskus sem vprašal za meni znani grob pradedu, ki je umrl leta 1906. V istem hipu sem dobil odgovor. Zvedel sem za lokacijo groba. Evidenca je torej na računalniku. Tega nisem pričakoval. Kasneje sem v pogovoru s predstavnikom uprave zvedel, da imajo v evidenci vsa Ljubljanska pokopališča. Istočasno pa sem zvedel tudi to, da uvrščajo tudi te podatke med tiste, ki jih varuje zakon. Sam sicer za to ne vidim razloga, zlasti, ker vem, da so podatki iz zemljiške knjige javni in so jih uslužbenci dolžni predložiti vsakomur, ki to zahteva.

Ne glede na to je veliko vredno že to, da so informacije hitro dosegljive. Z informacijami za posamezne primere

ustrežejo vsakomur, če se zgleda osebno ali če sprašuje po telefonu. Za obširnejše rodoslovne raziskave pa je ta način še vedno nepraktičen. Koliko lažje bi bilo, če bi bili podatki razpoložljivi na cederomu, kot kaže primer iz ZDA. Verjetno tudi ne bi bilo težko iz celotne datoteke izločiti tiste podatke, ki so še pod varstvom zakona in dati javno na razpolago samo tiste, ki jih zakon ne varuje več. Saj nas pri našem delu največkrat zanimajo prav starejši podatki.

Naredil sem še en poskus. Vprašal sem za družino Nigrin. Spet sem takoj dobil odgovor: A9-6-9. A9 je oznaka oddelka, šesta vrsta, deveti grob. Grob najdem brez težav. Nagrobni spomenik je star in napisa skoraj ni mogoče prebrati. Vseeno ugotovim, da so tu res pokopani prastarši moje žene. Poleg njiju je zapisana še ena oseba, za katero do sedaj nisem vedel. Ob tem, ko sem iz slabo berljivega vklesanega zapisa bolj ugibal kot zares prebral imena in datume, sem se spomnil, da sem nekje bral, kako si je treba v takih primerih delo olajšati. Postopki so različni in bolj zahtevni so opisani v priročnikih. Sam se spominjam nasveta, ki je neškodljiv in v večini primerov deluje. Na ploščo nanesimo brivsko peno in jo obrišemo z brisalcem za stekla. Pena ostane v vdolbinah. Napis lahko preberemo in/ali fotografiramo. Drug način je tisti, pri katerem na ploščo položimo tanjši papir in ga premažemo z ogljem, kredo ali kar s šopom ruše. Papir se vgrezne v vdolbine, pokažejo se obrisi črk in števil. Poznavalci priporočajo, da si s spomenika prepisemo natančno in čitljivo prav vse, tako kot je zapisano.

Zanimalo me je, kako je s tem po drugih pokopališčih. Poklical sem še v tri kraje po Sloveniji. Tudi tam so bili povsod prijazni in ustrežljivi, vendar z odgovori niso mogli ustreči tako hitro. Urejenost in učinkovitost ljubljanskega informacijskega sistema je s tem še pridobila v mojih očeh. Prepričan sem, da se lahko meri s katerikoli v tujini.

Več kot toliko nisem raziskoval. Morda bi bilo zanimivo, če bi še drugi bralci povedali o svojih izkušnjah. Če bo tovrstnih poročil več, bomo morda v eni od naslednjih števil objavili bolj temeljit povzetek obravnavane teme.

Internet za rodoslovce - priročnik za začetnike.

Barbara Renick in Richard Wilson sta izdala tretjo izdajo knjige z naslovom *The Internet For Genealogists: A Beginner's Guide*. Knjiga ima 175 strani in stane 20 dolarjev. Več o njej na spletnem naslovu: sales@compulogy.com.

Če kdo hoče o rodoslovnih ponudbah na omrežju zvedeti še več, si lahko pomaga tudi s knjigo *Vodič po svetovnem spletu za rodoslovce (A guide to genealogy and local history on the World Wide Web)*. Informacije in naročanje na naslovu market@scholarly.com.

Manjkajoči datumi

Peter Hawlina

Temeljno okostje vsake rodoslovne zbirke tvorijo naslednji podatki: ime, priimek, datum in kraj rojstva, smrti in morebitne poroke. Tako okostje nosi podrobnejše navedbe o osebah, družinah, kraju, dobi in še marsičem. Rodoslovci zato skušamo svojo zbirko opremiti vsaj s temi temeljnimi gradniki.

Namalokrat nam vsi ti podatki v času zbiranja niso dosegljivi. Delnemu, nepopolnemu ali nezanesljivemu podatku se sicer najbrž noben raziskovalec ne odpove, dobro pa se je pri tem držati splošnih priporočil, nekakšne razširjene in uveljavljene prakse. Ta priporočila niso za nikogar obvezna, vsak lahko najde svoj lastni sistem dela, ki mu morda najbolje služi. Slej ko prej pa bo vsak raziskovalec s svojo zbirko prišel v stik s kolegom, kolegi ali kar z vso (svetovno) rodoslovno srenjo. Takrat so lastne specifične metode dela lahko toliko drugačne od splošno uveljavljenih, da bo zbirka nezdružljiva z ostalimi. Izkazalo se bo, da se 'ne razumemo'.

Priporočila za vnašanje podatkov, ki so naslonjena na priporočila Johna Steeda, avtorja pri nas najbolj razširjenega programa Brother's Keeper, smo priobčili v našem biltenu že pred tremi leti. V tretji številki našega časopisa (oktober 1994) je bil objavljen moj prispevek z naslovom Priporočila za delo pri zbiranju rodovniških podatkov. Kar sem pisal takrat, drži še danes in tistemu ni treba dosti dodajati.

Tule bi priporočila razširil s priporočili za ravnanje v primerih, ko bi želeli manjkajoče podatke oceniti ali jim pridati možno, vendar ne dokazano vsebino.

Vseh primerov ne nameravam obdelati. Manjkajoče ime in/ali priimek nadomestimo s štirimi ali petimi podčrtaji. (Eva ____ ali ____ Mlinar ali ____ ____, če ne vemo niti imena niti priimka). Iz povezave z ostalimi osebami v zbirki je razvidno, kam ta oseba sodi. Namesto imena in/ali priimka zato nima smisla pisati 'žena Ivana Murna' ali celo cvetke kot so 'prvi mož naše babice'. Namesto nepopolnih podatkov o otrokih neke osebe si nekateri pomagajo z opisi 'prva hči Kosmač', 'druga hči Kosmač' in podobno. V takem primeru je treba pisati ____ Kosmač in spol. Nič drugega, brez vprašajev ali drugih individualnih oznak. Seveda vsakomur ostane prosta uporaba vrstic ali cele datoteke z vsemi možnimi opombami in komentarji. V osnovne rubrike pa vse to ne sodi in tam celo bolj škodi kot koristi. Tudi nadimki ne sodijo v osnovne rubrike. Dokaj nesmiselno je hipotetične osebe označevati z vpisi 'prvi Kocmur' ali 'najstarejši Klamfar'. Taki vpisi raziskovalcu niso v čast.

Približki in izračuni možnih datumov.

Kaj rado se nam zgodi, da nam pri našem delu manjkajo datumi. V tem primeru je priporočljivo, da v te rubrike vpišemo podčrtaje (____ ali ____19__ ali ____185__ itn.). Navadno pa lahko te praznine zapolnimo z najbolj verjetnimi datumi, takimi, ki nam bodo pomoč ali vodilo pri iskanju popolnejših podatkov. Literatura za take primere priporoča nekatere standarde, rodoslovni programi pa ta priporočila 'razumejo'. Pri nepopolnih podatkih o datumih najpogosteje priporočajo naslednje okrajšane opombe: ABT, CIR, EST, BEF, AFT. Te okrajšave pomenijo okrog, približno,

ocenjeno, pred, po. Namesto teh bi morda lahko uporabljali slovenske okrajšave, npr. OK, PR, OC, PRED, PO. Take bi spet služile predvsem za lastno rabo, pri stiku z ostalim svetom bi bile skoraj vedno nerazumljive ali celo moteče. Zato najbrž ne kaže drugega, kot slediti mednarodnim vzorom in standardom. Pri vpisu nepopolnega datuma bomo torej uporabili tisto od okrajšav, ki nam vpisani nepopolni datum najbolje označi. Če npr. pri vpisu neke poroke piše, da je bil ženin sin pokojnega Jožefa Ovna, lahko pri tem Jožetu zapišemo, da je umrl pred datumom te poroke (BEF 1824). Podobno bi za datum smrti Neže Golob lahko zapisali datum po rojstvu zadnjega otroka, če imamo samo ta podatek (npr. AFT 1788). Takih primerov ne zmanjka. Izkazalo se je, da so veliko več kot prazen rubrike (____) vredni ocenjeni in približni datumi.

Pri ocenah je vsakomur prepuščena osebna svoboda. Vemo, da ima lahko starost staršev ob rojstvu prvega ali zadnjega otroka zelo širok razpon. Ta za mati in očeta ni enaka. Vemo tudi, da je starost ženina in neveste lahko zelo različna. Znani so primeri, ki, tako ali drugače, močno odstopajo od povprečja. V to se tu ne bomo spuščali, veljajo pa neka povprečja. Ta so podvržena premikom navzgor ali navzdol, odvisno od dobe in dežele. Če ne poznamo srednjih vrednosti za aktualen primer, bomo pri določanju ocenjenega datuma uporabili splošna priporočila. Ta pa so naslednja:

1. Kadar je znan datum prve poroke se izračuna datum rojstva ženina in neveste tako, da od leta poroke odštejemo

- za ženina 25 let
- za nevesto 21 let

2. Kadar je znan datum rojstva prvega otroka se datum rojstva staršev oceni tako, da od datuma rojstva odštejemo

- za očeta 26 let
- za mati 22 let

3. Kadar je znan datum rojstva otroka, ki ni prvi ali imamo nepopolne datume za več otrok, se letnica rojstva izračuna tako, da se od danega datuma odšteje

- za očeta 32 let
- za mati 28 let

4. Rojstne letnice zaporednih otrok razporedimo v dveletnih razmakih

O oceni govorimo takrat, kadar razpolagamo z nekim datumom in na podlagi povprečja računamo drugega. O izračunu pa takrat, kadar je znana starost nekega osebe ob znanem datumu. Npr. Jera Žagar je umrla dne 3.4.1889 v starosti 77 let.

Ocene in izračuni so samo možna vodila, ki nam olajšajo iskanje manjkajočih podatkov. Ta priporočila so samo usmeritev. Bodite iznajdljivi, vendar previdni!

Rodoslovna razstava in srečanje v Parizu. Če bo kdo od bralcev od 5. do 17. januarja 1998 v Parizu, si bo morda utegnil ogledati veliko rodoslovno razstavo in se v soboto 10. 1. od 14.³⁰ do 18. ure in/ali v soboto 17. 1. od 11. do 17. ure udeležiti srečanja s francoskimi kolegi.

Druga konferenca na temo Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije

Poročilo o konferenci

Peter Hawlina

Istočasno z našo konferenco, se je v Ameriki končala njihova. Sočasnost ni bila načrtovana, to je najbrž poleg rodoslovne tematike tudi edini parameter, ki je obema konferencama skupen. Letna konferenca v Dallasu je trajala štiri dni, od 3. do 6. septembra, na njej se je zvrstilo prek 60 predavateljev, ki so pripravili prek 150 prezentacij. Število udeležencev nam ni poznano. Prisotni so bili vsi vidnejši strokovnjaki z raznih področij, svoje kupce je iskalo skoraj sto ponudnikov programske in strojne opreme in raznih prituklin. V finančne parametre se ne bomo spuščali, ne bomo se primerjali po višini kotizacije in zneskov, ki so jih prispevali sponzorji.

Formalno sta našo konferenco organizirali Slovensko rodoslovno društvo in Prirodoslovno društvo Šimdra Rakek v gozdarski koči Vrh Korena v soboto 6.9.1997. Tematsko naj bi bila konferenca posvečena prenosu popisa župljanov (status animarum) na elektronske medije. Vseh udeležencev je bilo 13. Referate so prijavi:

Lojze Kobi: Nekateri obsežnejši rodovniki

Tone Tomažič: Sodobni pripomočki za rodoslovno delo

Leon Drame: Prepis popisa župljanov v Rakeku

Peter Hawlina: Vzorci iz tujine

Peter Hawlina: Krajevna imena skozi čas

Peter Hawlina: Civilna in cerkvena ozemeljska organiziranost na področju današnje Slovenije

Cilji konference niso bili vnaprej zastavljeni, konferenca tudi ni imela namena povzemati zaključnih sklepov. Na konferenci so tudi manjkali skoraj vsi najbolj izkušeni poznavalci tega področja. Dva od njih, dr. Mojca Ravnik in dr. Tomaž Pisanski sta o svojih rezultatih dela na tem področju predavala v sklopu strokovnih predavanj, zato njuna prispevka objavljamo kot referata v tem sklopu. Status animarum smo na naših srečanjih večkrat obravnavali in o njih pisali (glej: dr. Bogdan Kolar: Status animarum kot arhivsko gradivo. Drevesa III/2).

Kljub odsotnosti omenjenih poznavalcev, smo v zaključnem delu konference ugotovili, da je v Sloveniji prihajalo in še prihaja do posamičnih, nepovezanih poskusov prenašanja različnih arhivskih zapisov na računalniške medije. Nepovezanost teh projektov zaenkrat še ni povzročala nepotrebnih ponavljanj, kljub temu se pri tem delu ni moč izogniti ponavljanjem v konceptualnih zasnovah dela, ovirano je združevanje in primerjanje rezultatov dela posameznikov ali skupin, ker se ti razlikujejo po obsegu, vsebini, tehnologiji in še čem. Zaenkrat še ni prišlo do poskusa združevanja različnih datotek v skupne zbirke. Pri tem se nakazuje potreba po standardih ali vsaj priporočilih za tovrstno delo.

Končno sporočilo konference bi lahko bilo v tem, da bi skupina najbolj poklicanih pripravila priporočila za nadaljnje delo na omenjenem področju. Za izhodišče lahko služijo najbolj učinkoviti dosedanja načini dela.

Konferenca je imela tudi poučni in družabni del. Leon Drame nas je popeljal po lepi okolici in nam razkril nekatere krajevne in zgodovinske zanimivosti. V družabnem delu pa je treba omeniti vsaj kosilo, zanj je poskrbela turistična kmetija Cunar iz Juršč, in zaključni piknik. Tu je svoje izkušnje dokazal Bojan Mihael Kučan z nadimkom 'predsednik'.

Status animarum v nekaterih etnoloških raziskavah

dr. Mojca Ravnik

1. Pred nekaj leti smo začeli sodelovati etnologi in matematik iz različnih ustanov, ki smo sprva brez medsebojne povezave raziskovali družino, rodovnike, sorodstvo in socialne odnose. Obravnavali smo različne kraje in obdobja in uporabljali različne vire in metodološke pristope. Jože Hudales, etnolog in zgodovinar iz Muzeja v Velenju, je obdeloval matične knjige in statuse animarum za župnijo Velenje v 19. stoletju, Jurij Fikfak z Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU je monografsko raziskoval dve vasi v Brkinih, podpisana, z istega inštituta, pa sem zbiral terensko gradivo o družini in sorodstvu v vaseh v zaledju Slovenske Istre. Vsi smo naleteli pri svojem delu na mnoga skupna vprašanja, eno od poglobitnih pa je bilo, kako bi na najboljši možen način računalniško obvladali raznovrstno arhivsko, terensko in slikovno gradivo in podatke. V zvezi s tem smo se obrnili na Tomaža Pisanskega z Inštituta za matematiko, fiziko in mehaniko Univerze v Ljubljani, ki je o tem že veliko vedel in je bil tudi vnaprej pripravljen pomagati.

Naše uradno sodelovanje se je sicer začelo na zunanjo pobudo, ker je bil ravno v času naših prvih skupnih pogovorov leta 1994 objavljen razpis Evropske unije za sodelovanje v mednarodni raziskavi z naslovom "Mapping European family and Household patterns", katere usklajevalec je bila Cambridge Group for the History of Population and Social Structure (Skupina za zgodovino prebivalstva in družbene sestave v Cambridgeu). Prijavili smo se s projektom, v katerega smo vključili vnos in primerjavo podatkov iz statusov za Velenje, za dve župniji v Brkinih in eno v Istri, etnološko terensko raziskavo družine in sorodstva v zaledju Slovenske Istre in izdelavo primernega računalniškega programa. Nekaj tega dela je bilo v času prijave že začeto, za večji kos naloge, predvsem vnos in primerjavo podatkov in izdelavo računalniškega programa pa smo si obetali, da ga bomo lahko izvedli s pomočjo sredstev iz tega projekta.

Pričakovanja se nam niso uresničila. Takoj po prijavi so se pojavile tehnične težave, ker je po eni strani administracija

Evropske komisije postavljala zelo natančne pogoje, sama pa se ni držala nobenih rokov, nato pa tudi mnoge vsebinske in to zato, ker je ta projekt v drugih udeleženih državah tekkel že prej, mi pa smo bili priključeni samo za eno in to zaključno leto, ko je bil očitno denar že porabljen, tako da se je dotok sredstev ustavil, še preden smo lahko delo končali in čeprav je bil naš prispevek v skupnem koordinatorjevem poročilu dobro ocenjen. Ne glede na to pa je bilo koristno, da smo bili vključeni, saj nas je to navedlo k oblikovanju skupnega načrta, nato pa smo vzpostavili sproščene stike z najpomembnejšimi poznavalci tega raziskovalnega področja. Projekt nameravamo sedaj prijaviti doma in nadaljevati z delom.

Podpisana sem opravila terensko raziskavo v zaledju Slovenske Istre in o njej izdala knjigo z naslovom *Bratje, sestre, strniči, zermani, Koper 1996*; izpisanih je bilo 1370 oseb iz statusa za vikariat oz. kapelanijo Gradin; Jože Hudales je prepisal vse matične knjige in statuse za Velenje in objavil knjigo z naslovom *Od zibeli do groba. Analiza matičnih knjig in zapisnikov duš župnije S. Martina pri Velenju v 19. stoletju*. Ljubljana, Velenje 1997; Tomaž Pisanski je izdelal prijazen uporabniški vmesnik znotraj MS Access okolja in delno tudi računalniški program.

2. Naj še povem, kako sem uporabljala podatke iz statusov animarum v terenski raziskavi družine in sorodstva v vaseh v zaledju Slovenske Istre. Prednost sem dala ustnim podatkom, se pravi pripovedim domačinov; prvič zato, ker ima zaledje Slovenske Istre najbogatejšo kulturno dediščino ravno v tistih vaseh, ki so se že skoraj izpraznile, njihovi prebivalci pa edini še poznajo staro izročilo, v katerem se družinske in rodbinske zgodovine vtaplajo v istrski preteklosti; drugič pa zato, ker me niso zanimali rodovniki, ampak sorodstvena sestava družin in sosesk, se pravi, da so bili podatki o stranskih vejah sorodstva, o svaštvu, botrini in posvojitvah ravno toliko pomembni kot podatki o direktnih prednikih in krvnih sorodnikih, o tem pa lahko govorijo samo ljudje sami. Na podlagi njihovih pripovedi sem obnovila zgodovine mnogih hiš, družin, rodbin in sosesk in iz njih poskusila osvetliti zakonitosti, ki so oblikovale značilnosti načina življenja v istrskem zaledju: stavbe, naselja, družinske sestave, usode posameznikov, izseljevanje v nove kraje.

Za to nalogo sem torej status animarum porabila drugače kot za zgoraj omenjeno, v okviru istega našega projekta, ko je šlo za sistematični vnos vseh vpisov, da bi jih kasneje lahko obdelali in primerjali različna obdobja in različne kraje. Tukaj sem podatke iz statusov uporabila samo za nekaj izbranih zglede s terena, kot dopolnilo podatkov, ki so mi jih povedali domačini.

Status animarum v računalniku

dr. Tomaž Pisanski

0. Nujnost prenosa arhivskih podatkov na medije, ki so primerni za računalniško obdelavo, je bila že večkrat podrobno utemeljena, zato tu ne bomo zgubljeni časa za dodatno utemeljevanje te potrebe. Nasprotno, prikazali bomo

nekaj problemov in pomislekov, ki žal ta projekt prvovrstnega nacionalnega pomena upočasnjujejo, kljub številnim in jasnim potrebam za čimprejšnjo realizacijo.

1. Status animarum kot podatkovna zbirka. Kdorkoli se le malo spozna na podatkovne zbirke in je že videl kakšen Status animarum, je najbrž opazil, da gre v bistvu za podatke, ki so bili že načrtovani v obliki, ki je zelo blizu računalniškimi bazam podatkov. Podatki so vpisani v posebne rubrike, z jasnimi naslovi. Vrstice ustrezajo zapisom (record) podatkovne zbirke (data base.)

2. Relacijske zbirke podatkov. Teorija zbirk podatkov pozna več tipov takšnih zbirk: mrežne, hierarhične, relacijske itd. V osemdesetih so se najbolj uveljavile relacijske zbirke podatkov. Zanje so bili izdelana tudi orodja, ki so dandanes dostopna na vsakem osebnem računalniku. Takšna orodja so npr. DBASE, Paradox, Access, itd.

3. Problemi in napake pri prenašanju podatkov v računalnik. Do napak je vselej prihajalo, prihaja in bo prihajalo. S tem žalostim dejstvom se moramo sprizniti in nanj računati. Naša naloga pa je, da se napakam po možnosti izognemo, zmanjšamo verjetnost njihovega nastanka, olajšamo njihovo odkrivanje in odpravljanje ter zmanjšamo možnost škodljivega vpliva napak. Zato moramo seveda razumeti mehanizme, ki povzročajo napake.

3.1. Prenos analognih podatkov v digitalno obliko. Kakorkoli prenašamo vire v računalnik, je kopija vedno manj informativna od originala. Nujno zgubimo del informacije (npr. nikoli ne moremo popolnoma prenesti vonja ali hrpavosti papirja, ali pa barve ter kemijske sestave črnila, itd.) Jasno je, da bi bilo najbolje prefotografirati vse vire ter jih shraniti na zgoščenkah. Če to ni mogoče, je potrebno najprej vir prefotopirati ali fotografirati in potem delati naprej na kopiji vira. Pomembno je, da se takšna kopija evidentira, se original shrani in zapre za javnost in se potem vse morebitne kasnejše uporabnike napoti k imetniku kopije po nadaljnjo delo. Zato predlagam, da se vedno, ko se dokumenti kopirajo, nujno en izvod kopije shrani ob originalu.

3.2. Časovna dinamika zapisov. Pri statusu je skoraj nemogoče popolnoma ohraniti časovno dinamiko zapisovanja. Že original jo včasih delno zabriše in jo je mogoče včasih rekonstruirati s skrbnim, skoraj detektivskim delom. (Npr. iz pisave ali barve črnila, obledelosti zapisa, položaja besed in znakov je mogoče sklepati na časovno zaporedje zapisov ali posameznih dogodkov, opomb itd.) Pri digitalizaciji se lahko pomembni deli informacije izgubijo. Podatki so pogosto prečrtani, dopolnjeni, včasih so zapisani izven določenih rubrik, ali pa je popolnoma jasno, da ne sodijo v rubriko, v kateri jih najdemo.

3.3. Preseganje tabelarične oblike. Pogosto je zapisovalec poskušal presegati tabelarično obliko in vpisati informacijo, ki ne sodi v nobeno od predpisanih rubrik. Takšne zapise je nemogoče prepisati brez izgube dela informacije.

3.4. Znaki, okrajšave, simboli. Pisec je včasih diskretno skrnil v zapis občutljivo informacijo, ki naj bi ostala skrita nepoučenemu. Tako najdemo ponekod posebne simbole in znake, ki jih je težko nedvoumno tolmačiti, še teže pa jih je smiselno prepisati v računalnik.

4. Napake originalnih podatkov. Napake so lahko prisotne že pri originalnih podatkih. Lahko gre za pomote ali nedoslednost pri zapisovanju imen in priimkov, pogosto manjka kakšen datum. Včasih ni jasno, ali je oseba umrla doma ali je

odšla od doma. Včasih se ne ve, ali je bila oseba rojena v hiši, ki jo status obravnava, ali se je tja doselila.

5. Napake pri prepisovanju podatkov. Največ napak nastane zaradi nečitljivih podatkov, ko je prepisovalec prisiljen ugibati. Dodatne težave povzroča jezik in pa starinska pisava (gotica). Težave povzroča tudi nedosledna transkripcija. Prepisovalec si nehotе prizadeva popravljati 'napake' in 'pomanjkljivosti' zapisovalca. Tu lahko naredi napako in narobe razume namen zapisovalca. Namesto originalnih podatkov zapiše svoje interpretacije. To je lahko slabo, saj potem prepisani podatki niso zanesljivi in jih morajo vsi, ki jih želijo resno uporabljati, preverjati z originalom. Prepisovalec se lahko zaradi časovne, finančne ali kakšne drugačne stiske odloči, da bo prepisovanje 'poe-nostavil' in zapisuje samo podatke, ki so zanj relevantni, npr. rodoslovci samo rodoslovne podatke. Opombe se opuščajo.

6. Ločevanje podatkov od interpretacij. Strogo moramo ločevati podatke od interpretacije podatka. Včasih lahko manjkajoči podatek rekonstruiramo, vendar moramo v posebnih poljih za opombe takšno rekonstrukcijo nedvoumno opisati. Tja tudi vnašamo vse interpretacije ter ekspertno mnenje.

7. Izbira računalniškega orodja. Pri izbiri smo dali prednost splošnemu pred posebnim. To je lahko s stališča ekspertov, ki imajo že izdelana posebna orodja slabše, vendar je za to vrsta razlogov. Splošna orodja uporabljajo formate zapisov, ki omogočajo enostavno prevajanje in izmenjavo podatkov. Splošna orodja so pisana za 'vsakogar', zato so prijazna za uporabo, medtem ko za uporabo posebnih orodij potrebujemo posebna znanja in so manj prijazna za uporabo, saj predvidevajo več znanja uporabnikov. Posebna orodja se prodajajo v manj izvodih in so bolj zahtevna, zato so nujno dražja. Včasih so omejena na posebne tipe računalniških sistemov in so s tem nujno dostopna manjšemu krogu uporabnikov. Ker bo prenos Statusov na računalniške medije nujno potekal hkrati na več računalnikih z množico prepisovalcev, je nujno izbrati orodje, ki je lahko vsakomur na razpolago. V ta namen smo se odločili za relacijski model zbirke podatkov, konkretno za Access. Samo orodje ni bistveno, saj bo mogoče podatkovje prevesti v širše dostopno obliko.

8. Status - pilotski del, nekaj značilnosti. Sodobna orodja, kakršno je npr. Access omogoča sorazmerno preprosto programiranje, ki uporabniku daje možnost kontroliranega vnosa podatkov. S tem smo skušali zaščititi uporabnika pred lastnimi napakami. To nam je le delno uspelo. Namesto formularjev za vnos, so uporabniki raje videli možnost neposrednega vnosa v tabelo. Med vnašanjem začetnih podatkov smo po izčrpnih razgovorih z vnašalci večkrat dopolnili podatkovni model. Vnesena je približno ena knjiga podatkov. Zdaj je čas, da se še enkrat soočimo s prednostmi in pomanjkljivostmi tega modela, ga dopolnimo in potem ponudimo v širšo uporabo. Žal se pri tem pojavi problem financiranja. Resna predelava programa bi zahtevala določena finančna sredstva, ki pa ta hip nikjer niso na voljo. Trenutni Status omogoča, da se v posameznih rubrikah avtomatsko pojavijo po frekvencah urejena imena, tako da uporabniku ni potrebno ponovno tipkati že vnosenih imen oz. priimkov, ampak jih lahko izbira iz dinamičnega menija. Delno so na voljo že prvi programi, ki preračunavajo sorodstvene zveze in iščejo podvojitve oseb v

zbirki. Načrtali smo nekaj orodij, ki olajšajo vnašanje podatkov. Na primer, na voljo so imena in priimki z njihovimi frekvencami pojavitve. Predvsem pri priimkih in imenih krajev lahko uporabljamo frekvence za odkrivanje tipkarskih napak. Na osnovi testnih izpisov bo mogoče odpravljati vnesene napačne podatke, primerjati prenesene podatke z originalom ter rekonstruirati nekatere manjkajoče podatke. Prav tako bodo na razpolago statistično sumarni izpisi, ki bodo omogočali računanje povprečnih starosti ob poroki, velikosti družin, itd. Poseben modul bo omogočil prepis podatkovja v obliko GEDCOM, ki bo potem na voljo v rodoslovne namene.

9. Različne uporabe prenesenih podatkov. Zavedati se moramo, da podatki iz Statusov niso namenjeni zgolj rodoslovni uporabi. Že zdaj jih uporabljajo v zgodovinsko etnografske namene (Ravnik, Hudales, Fikfak, itd.). Zato je pomembno, da prepisani podatki ohranijo vso potrebno informacijo in ne le tisto, ki bi zanimala posameznega rodoslovca.

10. Kako naprej? Nujno bi morali prijaviti projekt prepisa in obdelave Statusov za raziskovalni projekt. Če bi rodoslovci prispevali del svojega prostega časa za prepis podatkov na računalniške medije, bi lahko iz tako zasluženega denarja financirali društveno glasilo ter morda še nekatere druge izdatke.

Internet - idealen medij za rodoslovce

Anton Tomažič

Svetovni splet predstavlja idealen medij za rodoslovne raziskave in predstavitve. Tako kot smo se pred leti (raz) veselili računalnikov, kot pripomočkov, ki nam pomagajo obvladati na stotine in tisoče podatkov, tako danes lahko ugotavljamo, da se bo vsaka računalniška uporabnina (aplikacija) konec koncev znašla na Internetu. Računalniki, ki ne bodo povezani v Svetovni splet, bodo povsem invalidni, saj bo že naslednja generacija operacijskih sistemov (Okna 98) grajena na vsesplošni povezavi računalniških sistemov.

Rodoslovcem Internet po eni strani olajša iskanje relevantnih informacij pri njihovih rodoslovnih projektih, kar je verjetno bralcem že precej znano. Na tem mestu pa bi rad poudaril predvsem tudi drugo pomembno funkcijo Svetovnega spleta - **predstavitveno**. Internet predstavlja namreč idealno možnost za objavo rodoslovnih projektov. Naj navedem le nekaj bistvenih prednosti:

1. **Univerzalna dostopnost.** Rodoslovni projekt, ki je nameščen na Spletu (Webu), lahko vidi vsak, ki ima dostop do Interneta - in to po celem svetu. Sorodniku v Ameriki zato zadošča poslati (ali mu ga povedati po telefonu) naslov domače strani in že si lahko ogleda rodovnik enako, kot nekdo v sosednji sobi.

2. **Popolna ažurnost.** Kakor hitro popravimo ali dopolnimo katerikoli podatek, nameščen na Spletu, ga tako dopolnjenega vidijo odslej vsi. Pred tem smo morali za ažuriranje rodovnik spremeniti, ga natisniti in razposlati.

3. Cenovni prihranki. Iz prejšnje točke je razvidno, kako veliki bi bili stroški, če bi želeli večkrat dopolnjevati rodovnik in o tem obveščati vse zainteresirane. Včasih bi bilo zaradi manjših sprememb potrebno ponovno natisniti celo knjigo. Sprememba na Spletu nas praktično nič ne stane, zagotovi pa takojšnjo ažurnost za vse naslednje obiskovalce.

4. Obogatitev informacij. Večopravilna (multimedij-ska) narava Svetovnega spleta omogoča, da informacije opremimo s koristnimi in prijetnimi lastnostmi. Opis osebe je lahko obogaten s fotografijo ali celo z video posnetkom. Položaj kraja je lahko ilustriran z zemljevidom in povezan s krajevnim leksikonom. Za več informacij o posameznih krajih, inštitucijah, zgodovinskih obdobjih, itd. zadošča le klik na ustrezno povezavo. Prijetno branje lahko popestri še razpoložljiva glasba.

5. Večja povezanost informacij. Uporaba t.im. "hiper-povezav" omogoča veliko lažjo in hitrejšo navigacijo med različnimi podatki. Pri pisarnih izdelkih se težje odločimo, da bi listali na druge strani in iskali povezane osebe. Spletna oblika pa kar sama kliče po klikanju na povezave in si v krajšem času lahko ogledamo podatke o večih osebah.

6. Več možnih obiskovalcev. Rodoslovni projekt, ki je morda nastajal več let in je plod stotin ali celo tisoče ur dela, je pač vredno tudi pokazati. Klasični mediji so bili omejeni na nekaj znanih naslovnikov. V najboljšem primeru je bila natisnjena knjiga, seveda v omejenem številu izvodov. Namestitev na Svetovni splet pa omogoča odpiranje do praktično neomejenega števila potencialnih "obiskovalcev". Povezava (link) na dobro obiskani strani zelo poveča možnost, da si bodo rodoslovni projekt ogledali tudi povsem naključni obiskovalci, ki pa bodo morda imeli celo kakšne koristne povratne informacije.

Naj gornje trditve ilustriram s primerom. Svoj rodoslovni projekt, katerega sem ustvaril s pomočjo programa Ultimate Family Tree (UFT), sem namestil na Svetovni splet, kjer ga lahko najdete na naslednjem naslovu: <http://ius-info.ius-software.si/tt/>

1. Če imate dostop do Interneta, boste VSI takoj videli (in slišali), kako se da rodoslovni projekt predstaviti na Internetu...

2. Če me boste opozorili na netočnost (preko e-pošte), bo naslednji dan ustrezen podatek že popravljen...

3. Namestitev popravka na Splet bo trajala le nekaj minut in me ne bo praktično nič stala...

4. Za moje prednike lahko vidite tudi kje so živeli...

5. V nekaj minutah se boste lahko "preklikali" od mene do mojega najstarejšega prednika...

6. Pripombe lahko pričakujem tudi še v bodoče, ker bo rodovnik stalno nameščen...

Pa še to: namestitev celotnega rodoslovnega projekta na Splet je zelo enostavna, če to omogoča program, v katerem vodimo celotni projekt. Verjetno bodo prav kmalu vsi pomembnejši rodoslovni programi omogočali "izvoz" na Internet, tako kot v mojem primeru UFT. Zanimivo je, da je ta zadnja operacija lahko izvedena v nekaj minutah, pa četudi gre za tisoče podatkov in na stotine slik.

Nekateri obsežnejši rodovniki

Peter Hawlina, Lojze Kobi

Referat pod tem naslovom je na konferenci predstavil ing. Lojze Kobi. Ker sam ne želi obširneje pisati o pomenu svojega dela, sem si dovolil, da bistvo njegovega referata povzamem sam.

Ing. Kobi že nekaj let zbira družinske podatke. Uporablja program Brother's Keeper. Začel je s svojimi predniki, nadaljeval s sorodniki, nato pa začel vključevati tudi sorodnike sorodnikov, ki torej niso njegovi krvni sorodniki. V tem pogledu se razlikuje od večine kolegov, ki se pri svojem delu največkrat držijo strožjih kriterijev. Na poenostavljen način bi tri temeljne kriterije raziskovanja in zgradbe rodovnikov imenoval 'I', 'V', 'A', 'M' in 'W'. Oblika teh črk namreč spominja na podobo, ki jo navadno dajejo grafični prikazi rodovnikov, izdelani po omenjenih kriterijih.

'I' tip rodovnika imenujem tistega, ki zasleduje zlasti linijo prednikov po očetovi strani.

'V' tip je tisti, ki vključuje vse - moške in ženske - prednike neke izhodiščne osebe

'A' tip je tisti, ki evidentira vse potomce neke osebe.

'M' tip vsebuje potomce za dve ali več oseb. Tudi to navadno pride do oseb, ki se znajdejo v presečišču dveh ali večih sojev potomcev izhodiščnih prednikov.

'W' tip je tisti, ki vsebuje več rodovnikov 'V' tipa. Ti rodovniki imajo ali nimajo medsebojnih stičnih točk oz. oseb, ki nastopajo v dveh ali večih 'V' tipih rodovnikov.

Po tej kategorizaciji spada ing. Kobi v skupino raziskovalcev, ki delajo po kriteriju 'W' in 'M'. Tako nastajajočo zbirko je že pred leti imenoval MIXMAX. To je okrajšava za latinsko 'mixtura maxima' = 'velika zmes', kar naj bi pomenilo, da je njegova zbirka velik skupek povezanih rodovnikov. Temu velerodovniku bi lahko rekli tudi skupni, združeni, kumulativni, matični, 'MW' in še kako drugače. Poleg tega ima na desetine manjših, zaenkrat nepovezanih rodovnikov. Tak samostojni rodovnik združi z matičnim takrat, ko ugotovi, da se vsaj ena oseba pojavlja v obeh rodovnikih. To navadno ugotavlja po spominu, lahko pa primerjavo opravi računalnik. V matičnem rodovniku se mu je tako nabralo nekaj nad 14500 oseb, v vseh ostalih pa nekaj manj. Kadar pogovor nanese o njegovem delu, marsikdo pripomni, da smo itak vsi sorodniki, če ne drugače pa po Adamu in Evi. Takemu odgovori, da se z njim strinja, mika pa ga zvedeti KAKO smo v sorodu?

Za vzorec je na konferenci prikazal nekaj večjih izpisov potomcev. Izbral je tiste, ki so bolj splošno zanimivi, ker vključujejo znane Slovence. Prikazal je rodovnike Prešernov, Čopov, Cankarjev, Kersnikov in nekaterih drugih.

Njegovo delo se neposredno ne navezuje na prenos statusa animarum na sodobne medije. Status animarum je v bistvu popis družinskih članov v nekem obdobju, živčih skupaj v eni hiši ali gospodinjstvu. Temu podobnih zapisov bi lahko iz svoje zbirke izdelal na stotine ali celo tisoče. Tak psevdo status animarum bi lahko služil za številne analize in/ali primerjave z originalnimi statusi. Od originalnih bi se razlikoval v glavnem v tem, da ne bi sistematično pokrival družin v neki župniji in ne bi imel evidentiranih oseb, ki so živele v isti hiši, pa z družino niso bili v sorodu.

Prenos status animarum na elektronski medij

Leon Drame

S prenašanjem status animarum na elektronske medije sem pričel 1994, ko sem kupil računalnik. Pred tem sem podatke najprej prepisoval v zvezek in jih nato vnašal v računalniško datoteko s pomočjo programa BK5. Kasneje sem oblikoval obrazec za vnašanje podatkov. Pri tem sem se zgledoval po obrazcu statusa.

Do sedaj sem prepisal 5 celih knjig status animarum in 2 knjigi delno. Na ta način je vnesenih okrog 22000 oseb. Poleg osnovnih podatkov sem v rubrike, ki jih predvideva program Brother's Keeper vpisoval tudi opombe. S programom je nato mogoče simulirati vpise rojstev, porok in smrti. Tako vnesene podatke je mogoče s programom na različne načine prikazovati. Izpis družine (Family Group) je zgrajen podobno kot vpis v statusih. Na ta način je moč izdelati nekakšne družinske liste za vse prepisane družine, vsako na svoji strani.

Prednost elektronskega zapisa je tudi v tem, da je do podatkov mogoče posegati tudi s poljubnimi drugimi programi. Zanimiva je tabelarična predstavitev. Za ta namen sem podatke preoblikoval tako, da sem jih lahko obdeloval s programom EXCEL, ki je zelo primeren za obdelovanje stolpcev in vrstic v tabelaričnih datotekah. Vseh podatkov na ta način nisem mogel obdelovati, saj EXCEL (zaenkrat) dopušča največ 16200 vrstic. Z različnimi programi je potem mogoče zlahka opravljati razna preštevanja, grupiranja, izdelovanja statističnih izračunov in prikazov. Vsakovrstne analize in grafični prikazi rezultatov teh analiz so opravljeni tako rekoč v trenutku. Koliko magistrskih nalog in doktoratov je bilo že podeljenih za tovrstno delo?

Največja prednost podatkov v tej obliki pa je njihova združljivost z rezultati podobnih naporov drugih raziskovalcev. V tem primeru bi šele lahko začeli na ta način akumulirane podatke bolj celovito vrednotiti, omogočene bi bile medsebojne primerjave in primerjave slovenskih vzorcev z vzorci, ki so jih na podoben način izdelali raziskovalci v tujini.

Zato sem prepričan, da je tako zelo važno, da najprej vemo za podobne napore, nato pa se lotimo njihovega združevanja v 'Slovenski status'. Ocenjujem, da je mogoče 'čez noč' in zastoj priti do zbirke, ki bi štela prek 100.000 vrstic (oseb). Potrebno bi bilo samo združiti rezultate naporov kakega pol ducata tistih, ki so v prepisovanje vložili nekaj tisoč ur svojega dela.

Slovar vzrokov smrti. Kolega Franci Rihtaršič, ki izdeluje slovar krajev v Sloveniji, je izdelal tudi slovar vzrokov smrti. Vzroki smrti so v župnijskih matičnih knjigah pogosto vpisani v nemškem jeziku. Teh zapisov ni lahko prebirati, skoraj nemogoče je, če ne znamo nemško. Gospod Rihtaršič je slovar objavil na naši spletni rodoslovni strani. Vsakogar vabi, da ga uporablja in opozori na morebitne nepravilnosti ali pomanjkljivosti. Člani lahko slovar dobite brezplačno tudi na disketi na društvenih srečanjih.

Vzorci iz tujine

Peter Hawlina

Na konferenci sem prijavil tri teme in jih skušal podati povezane v eno. Področje prepoznavanja krajevnih imen v zgodovini nam je prav v zadnjem času močno poenostavljeno s slovarji krajevnih imen, ki so že ali še bodo dostopna na internetu. Kdor (še) nima pristopa do interneta, jih lahko uvrsti med ostale referenčne datoteke na lastnem računalniku. Kdor nima računalnika, lahko zaprosi za tiskan slovar.

S tem področjem je povezano poznavanje civilne in cerkvene organiziranosti v zgodovini. To nam pomaga pri iskanju uradov, ki hranijo arhivsko gradivo. Predstavitev tega načrtujemo za prihodnje leto. Predvidoma nam bo na temo Cerkevna in civilna ozemeljska organiziranost v zadnjih stoletjih junija 98 predaval dr. France Dolinar.

O vzorcih iz tujine še vedno nimamo celovitih informacij. Ugotovil sem, da celo v posameznih državah nimajo celovitega pregleda nad stanjem. Marsikje se tega lotevajo na različne načine, ponekod so se tega lotevali že takrat, ko za ta namen še ni bilo mogoče uporabljati računalnikov. Nekaj

NÁGOCS						
KOMITAT SOMOGY-SCHOMODEI/UNGARN						
1	2	3	4	5	6	7
13	Mathias Pantler	40	conjug	cath.	est	non
	Barbara Pantler	38	conjug	cath.	est	est
	Henricus Pantler	18	solut	cath.	est	non
	Adamus Pantler	13	solut	cath.	est	non
	Magdalena Pantler	9		cath.	est	non
	Anna Maria Pantler	7		cath.	non	non
	Andreas Pantler	6		cath.	non	non
	Josephus Pantler	5		cath.	non	non
	Hieronymus Pantler	2		cath.	non	non
Margareth Vainer	60	vidua		cath.	est	est
14	Mathias Szágl	40	conjug	cath.	est	est
	Margaretha Szágl	30	conjug	cath.	est	non
	Mathias Szágl	7		cath.	est	non
	Maximilian Locher	30	conjug	cath.	est	est
	Catharina Locher	26	conjug	cath.	est	non
	Margaretha Locher	5		cath.	non	non
	Anna Locher	3	qvad.	cath.	non	non
	Stephanus Locher	26	solut	cath.	est	non
Elisabeth Onreich	18	solut	cath.	est	non	
15	Margaretha Hirschofeld	31	vidua	cath.	est	non
	Georg Hirschofeld	10		cath.	est	non
	Ferdinandus Hirschofeld	6		cath.	non	non
	Anna Hirschofeld	2		cath.	non	non
	Valentinus Fay	30	conjug	cath.	est	non
	Margaretha Fay	22	conjug	cath.	est	non
16	Sebastian Szaiffer	41	conjug	cath.	est	est
	Catharina Szaiffer	32	conjug	cath.	est	non
	Elisabetha Szaiffer	4		cath.	non	non
	Anna Szaiffer	2		cath.	non	non
	Carolus Fricz	25	conjug	cath.	est	non
	Catharina Fricz	23	conjug	cath.	est	non
18	Joannes Purghort	40	conjug	cath.	est	non
	Catharina Purghort	38	conjug	cath.	est	non
	Mathias Ulraj	40	conjug	cath.	est	non
	Magdalena Ulraj	40	conjug	cath.	est	est
19	Franciscus Hanger	40	conjug	cath.	est	non
	Catharina Hanger	32	vidua	cath.	est	non
	Catharina Hanger	4		cath.	non	non
	Joseph Hanger	1		cath.	non	non
	Joannes Schvarcz	27	solut	cath.	est	non
	Hieronymus Rauschenperger	32	conjug	cath.	est	non
Margaretha Rauschenperger	20	conjug	cath.	est	non	
21	Laurentius Trescher	71	conjug	cath.	est	est
	Catharina Trescherin	65	conjug	cath.	est	est
	Catharina Trescherin	14	solut	cath.	est	est
	Helena Trescherin	45	vidua	cath.	est	est

o teh rezultatih sem v Drevesih že pisal, največ v seriji prispevkov z naslovom *Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije*. Zato tu tega ne bom ponavljal.

To pot bom za vzorec predstavil drobec, ki je nastal s prizadevanji nemških rodoslovcev. Tudi o tem bomo več slišali na enem od predavanj, ki so načrtovani za prihodnje leto. Dogovarjamo se, da nam bo julija 1998 o rodoslovju v Nemčiji predaval dr. Günther Junkers. On mi je tudi poslal eno od številnih publikacij, iz katere za ilustracijo prikazujemo naključno izbrano stran (glej sliko). Rekel sem eno od številnih. Takih je prek 1000! V vzorčni, o kateri govorim, sem naštel blizu 3000 priimkov, nisem pa štel, kolikokrat se priimek ponovi pri družinskih članih. Po površni oceni sklepam, da je v knjigi prepisanih 10000 oseb, če je povprečna družina nekaj več kot tričlanska. Če vsebujejo tudi ostale knjige približno toliko podatkov, potem je v vseh knjigah vpisanih (prepisanih iz statusov) okrog deset milijonov oseb. Nemškim rodoslovcem torej ni treba iskati (in uničevati) statusov v arhivih. Kupi si lahko njemu zanimivo knjigo in jo uporabi doma, ali pa jo poišče v knjižnici. Odveč je pripominjati, da je tiskano neprimerno lažje brati, za povrh imajo prepisi še indeks. Žal je samo majhen del teh knjig tudi na računalniških medijih.

NÁGOCS

KOMITAT SOMOGY-SCHOMODEI/UNGARN

1	2	3	4	5	6	7
23	Mathias Agner	32	conjug	cath.	est	non
	Catharina Agner	28	conjug	cath.	est	est
	Josephus Agner	8		cath.	non	non
	Andreas Agner	6		cath.	non	non
24	Chrystoph Hirschpold	48	conjug	cath.	est	est
	Anna Hirschpold	30	conjug	cath.	est	non
	Hieronymus Hirschpold	12	solut	cath.	est	non
	Joannes Hirschpold	16	solut	cath.	est	non
	Barbara Hirschpold	10	solut	cath.	est	non
	Anna Hirschpold	2		cath.	non	non
	Joannes Schmid	22	solut	cath.	est	non
	Christina Gloczerin	35	vidua	cath.	est	est
	Martinus Gloczer	6		cath.	non	non
	25	Mathias Rutner	52	conjug	cath.	est
Elisabeth Rutner		39	conjug	cath.	est	est
Jacobus Rutner		12	solut	cath.	est	non
Catharina Rutner		2		cath.	non	non
Martinus Szenes		30	conjug	cath.	est	non
Rosina Szenes		30	conjug	cath.	est	non
Joseph Szenes		5		cath.	non	non
Elisabeth Szenes		3		cath.	non	non
26	Melchior Rauschenperger	43	conjug	cath.	est	est
	Elisabeth Rauschenperger	30	conjug	cath.	est	est
	Eva Rauschenperger	11	solut	cath.	est	non
	Joannes Rauschenperger	8		cath.	non	non
	Joseph Bekess	17	solut	cath.	est	non
	Joannes Rauschenperger	30	conjug	cath.	est	non
	Catharina Rauschenperger	25	conjug	cath.	est	non
	Laurentius Schober	18	solut	cath.	est	non
	Michael Rauschenperger	7		cath.	non	non
	Anna Rauschenperger	4		cath.	non	non
Eva Rauschenperger	2	qvad.	cath.	non	non	
27	Hieronymus Schikintancz	56	conjug	cath.	est	est
	Anna Schikintancz	47	conjug	cath.	est	est
	Joannes Pleel	26	conjug	cath.	est	est
	Gertrudis Pleel	26	conjug	cath.	est	non
	Elisabeth Pleel	8	solut	cath.	non	non
	Anna Pleel	3		cath.	non	non
	Mathias Lerpaum	29	conjug	cath.	est	est
	Margaretha Lerpaum	30	conjug	cath.	est	non
	Georg Hornung	20	solut	cath.	est	non
	Barbara Pleel	5	hebd.	cath.	non	non

Drobiž

Ničvredne ponudbe. Spretneži znajo na različne načine iskati lahek zaslužek. Naivneže iščejo tudi med rodoslovci. Na naših srečanjih smo se že pogovarjali o ponudbi firme Armory & Nobility (ali nekaj podobnega), ki je na množico naslovov pošiljala ponudbo, v kateri je naslovnikom ponujala 'njihove' grbe. Ponudba je bila oblikovana tako, da so iz raznih registrov grbov izbrali v Sloveniji pogoste priimke. Uporabili so naslove iz telefonskega imenika in npr. vsem Florjančičem povedali, da je imela družina s tem imenom svoj grb. Če želijo, ga lahko pri njih naročijo v različnih izvedbah. V bistvu ni šlo za pravo prevaro. Saj je neka družina Florjančič in številne druge zares imela ali še ima svoj grb. Le da to dejstvo nima nič skupnega z večino tistih, ki imajo enak priimek kot legitimni nosilci grba. Dodatni komentar je odveč.

Letošnjo pomlad mi je znanec pokazal ponudbo ameriške založbe Halbert's, ki ima predstavništvo tudi v Evropi ponudbo, v kateri mu sporoča, da so po temeljitem raziskovanju natisnili knjigo, ki 'pove vse' o družini Klemenc (Clemenž). Znanec je bil nejevoljen, ker je v ponudbi slutil prevaro. Imel je prav. Iz poročila v novicah, ki jih vsak teden prek interneta lahko prebirajo vsi tisti, ki to želijo, sem izvedel, da je ponudba ničvredna. Za 89 DEM, brez stroškov za pošiljanje ne bi dobil dosti več kot nekaj splošnih navodil o rodoslovnih raziskavah in naslove Klemencev iz mednarodnih telefonskih imenikov. Pa še ti so zastareli, kot zvemo iz poročila.

Če ste tudi vi dobivali take in podobne ponudbe, vas vabim, da o njih seznanite tudi druge. V nekaterih državah tovrstne prevarante zakonsko preganjajo.

K temu se prilegata tudi dve drugi prevarantski štoriji, ki nam ju je povedal dr. Otorepec na svojem predavanju pred enim mesecem. Po spominu ju bom na kratko obnovil.

Neki Francoz se je domislil, da bi izkoristil človeško nečimrnost na prav izviren način. Na boljših trgih je kupoval starinske portrete v olju. Na njih je znal doslikati grb neke plemiške družine. Nato je obiskal imenitnejšega predstavnika tiste rodbine in mu povedal, da je bil portret že cele generacije v lasti njegove družine, zdaj pa ga razmere silijo, da ga proda. Kupec iz Nemčije mu ponuja zanj večjo vsoto, njemu pa narodni ponos brani, da bi tako umetnino prodal Švabu. Kupčija mu je menda lepo cvetela, dokler ga niso razkrinkali.

Druga zgodba je nam, Slovincem, bližja. Dr. Otorepec jo je povzel po članku v reviji Adler, glasilu avstrijskih rodoslovcev. Naš rojak iz Laškega, neki Herman Herman, je na Dunaju odprl svojo firmo, ukvarjal se je s tem, da je interesantom pomagal najti 'njihov' grb. Ko je prišla stranka, jo je poslušal in ji postavljaj bolj ali manj potrebna vprašanja. Njegov sodelavec je medtem v sosednjem prostoru v 'veliko knjigo grbov' mimogrede dorisal 'instant' grb in ga pripisal družini trenutne stranke. Ko je bilo to opravljeno, se je Herman Herman za trenutek oprostil, šel je v 'svojo knjižnico' in se čez nekaj časa vrnil s knjigo in stranki pokazal 'njen' grb. Stranka je bila zelo zadovoljna, da je za 'svoj' grb plačala 'samo' približno eno mesečno plačo. Zgodba ima še epilog. Dr. Otorepca so, kot vodilnega slovenskega grboslovca nekoč spraševali oz. so mu pripovedovali, da ima tudi njihova družina tak in tak grb. Pa se menda ne pišete V.....? jih je vprašal. Ja, kako veste? so začudeno odgovorili. Družina se je dičila z grbom, ki ji ga je 'podelil' spretni Herman Herman.

Der Welt will betrogen sein, je dr. Otorepec v smehu zaključil pripoved z Göthejevim izrekom. Takí pa naj kar plačajo!

Kaj delamo

Marija Cerar,
poročena Theuerschuh

Kdo sem in od kod? To vprašanje, tako sem prepričana, si zastavlja vsak med nami. Nekateri prej, drugi kasneje.

Kot otrok sem bila izredno vedoželjna, stikljiva in radovedna. Gornje vprašanje sem neštokrat postavila svoji zdaj že pokojni materi, ona pa mi je vedno rada odgovarjala. Veliko je vedela o svojih prednikih, tako o maminih kot tudi o očetovih. Ko sva se tako pogovarjali, sem vsakič pripomnila, da bi bilo treba vse to zapisati. Pa se je že kaj zgodilo in zapisali nismo nikoli nič.

O svojem življenju mi je pripovedoval tudi njen oče, moj stari oče, zdaj na žalost tudi že pokojni.

Ko sem se poročila, sem o njegovih prednikih spraševala tudi moža. Ta je bil glede tega bolj redkobeseden in mi ni vedel povedati skoraj nič. Zato pa je toliko več vedel njegov oče. Predvsem me je zanimal izvor meni najprej tako čudnega nemškega priimka, ki pa se mi je sčasoma zelo priljubil. Theuerschuh, po nemško drag čevljev. V svojih pripovedovanjih je omenjal tudi dokumentacijo iz družinskega arhiva, ki jo skrbno čuvajo vestne tete. Ustregle so moji radovednosti in mi razkazale številne dokumente. Najstarejši je segel v leto 1829, drugi so bili mlajši. Zvečine so ti dokumenti vsebovali precej podatkov o prednikih. Med njimi so bili tudi grafično predstavljeni rodovniki. Izdelani so bili v pristojnem župnišču in so z žigom in podpisom jamčili za pristnost. Kasneje sem izvedela, da so bila taka potrdila potrebna za dokazovanje sorodstva z zapustnikom, ki je velik del svojega premoženja volil za štipendiranje sorodnikov.

Dokumenti so kar klicali po sistematičnem urejanju. Predlagala sem, da bi razpoložljive podatke strnili in jih povezali v primerno celoto. To sem utemeljevala rudi z dejstvom, da je priimek že skoraj izginil, saj je bilo v zadnjih generacijah malo moških potomcev, ki bi prenašali priimek. Predlog je bil upoštevan in moč je izdelal pregleden prikaz sorodstva. Ko je bilo to opravljeno me je obšla želja, da bi delo nadaljevala povsod tam, kjer smo vedeli ali slutili, da niso vključene vse osebe.

Najprej sem se po dodatne podatke napotila v tržiški muzej. Številne generacije družine Theuerschuh so živela v Trziču. Ukvarjali so se s čevljarstvom in drugimi obrtni. Nekaj informacij o njih sem našla tudi v Kragljevi knjigi Drobci iz župnije Trzič, ki je izšla leta 1936 in dokaj podrobno opisuje tržiške družine v zadnjih stoletjih. V tržiškem muzeju so me napotili še v Nadškofijski arhiv v Ljubljani, kjer hranijo večino župnijskim matičnih knjig.

V roke sem dobila knjige, ki so mi bile na prvi pogled povsem nečitljive. Pisane so bile v latinščini in nemščini, dobršen del v gotici in z različnimi bolj ali manj čitljivimi rokopisi. Skoraj mi je pošel pogum. Trma in močna želja po raziskovanju, me je zadržala pri delu. Šlo je težko, v posebno težkih primerih sem za pomoč zaprosila druge obiskovalce ali delavce v arhivu. Največkrat so mi znali pomagati, sčasoma pa sem tudi sama postala malo bolj večča branja starih knjig in vse premalo imam časa, ki bi ga želela posvetiti temu delu.

Pri tem delu sem spoznala tudi druge raziskovalce, drugi pa so spoznali mene in mojo smer raziskav. Beseda da besedo in kmalu sem ugotovila stične točke s kolegom, ki se je s svojimi raziskavami ukvarjal že nekaj let. Priporočil mi je, da se pridružim ostalim rodoslovcem, ki se dobivajo na rednih mesečnih srečanjih. Spoznala sem, da je bil nasvet utemeljen. Odslej se redno udeležujem mesečnih srečanj in predavanj in vedno zvem, dobim ali izmenjam kaj koristnega. Ob primerjavi rezultatov svojega dela z drugimi sem tudi ugotovila, kako važno se je pri svojem delu držati standardov. Prepričala sem se, da je s pomočjo računalniškega programa mogoče opraviti neprimerno več dela in ob tem kar mimogrede izrabiti številne možnosti, ki bi bile brez tega skoraj nemogoče.

Nekaj mesecev sem raziskovala in popisovala samo rodobino Theuerschuh; prednike in sorodnike svojega moža. Zdaj se bolj posvečam svojim prednikom. Raziskovalno delo me zelo privlači in najbolj si želim, da bi svojim raziskavam mogla posvetiti kaj več časa.

Kaj delajo?

Preslikavanje arhivskega gradiva, ki ga opravlja
Mormonska cerkev v vzhodni Evropi.

Peter Hawlina

O aktivnostih Mormonske cerkve, pravilneje Cerkve Jezusa Kristusa svetih (iz) poslednjih dni (LDS), smo v našem časopisu že večkrat pisali. O njihovem delu je poročal ing. Kobi dvakrat. Splošnejša predstavitev je bila objavljena v Drevesih III/3-4, o preslikanem gradivu s področja danšnje Slovenije, ki ga hranijo v arhivih v Salt Lake Cityju pa je poročal že v številki II/6.

Iz teh poročil je razvidno, da ta organizacija izvaja zelo pomembno dejavnost. Naj k povedanemu dodamo še pregled njihovega dela v državah Vzhodne Evrope. Spodnje navedbe povzeman po referatu, ki ga je za Konferenco vzhodnoevropskih rodoslovnih društev pripravil **Thomas K. Edlund**, višji knjižničar v Rodoslovni družbi države Utah.

Spodnji podatki se nanašajo na leto 1995.

Albanija. Delo so začeli v letu 1993 v osrednjem državnem arhivu v Tirani. Večina gradiva so bili katoliški in pravoslavni registri. Besedila so bila v albanskem, grškem, italijanskem in turškem jeziku iz obdobja med 1744 in 1944. Do oktobra 1994 so posneli 77 rol.

Armenija. Preslikavanje se je začelo septembra 1993. Gradivo je bilo last Armenske apostolske in Transkavkaške pravoslavne cerkve. Do marca 1995 so posneli 192 rol.

Belorusija. Delo so začeli v Minsku januarja 1993 in v Grodnem januarja 1994. Preslikavajo pravoslavne in katoliške arhive.

Bolgarija. Do sedaj se dela samo na področju Sofije. Posnetih je 258 rol.

Estonija. Snemanje se je začelo v marcu leta 1992 v Tallinu kjer so posneli 595 rol gradiva, največ protestantske cerkve. Delo nadaljujejo v ostalih arhivih.

RAST - Raziskovalni Stiki

Tiny Tafel

Albert Peterlin, naslov v uredništvu

A541 1760:1824 ANŽLOVAR___/Št. Vid 5

G614 1765:1794 GRABLOVIC___/___

G632 1785:1785 GRADIŠEK___/___

H616 1795:1850 HRIBAR___/Šentvid pri Stični

J650 1755:1884 JERIN___/Sobrače

J500 1785:1785 JUŽNA___/___

K524 1785:1813 KANCILIA___/Križ 21

K200 1765:1765 KAUŠEK___/___

K520 1790:1790 KNEZ___/___

O652 1780:1807 OREŠNIK___/Duplica 1

P364 1785:1887 PETERLIN___/Križ

P260 1765:1791 PIŠKUR___/___

P320 1800:1800 POTISK___/___

R200 1755:1755 RUS___/___

S365 1765:1765 STRMEC___/___

S365 1750:1821 STRMOLE___/Radohova vas 19

Š200 1770:1770 ŠEŠEK___/___

Š314 1780:1843 ŠTEFELJ___/Moste

Z426 1790:1790 ZALOKAR___/___

Z426 1770:1770 ZULKAR___/___

Z150 1750:1780 ZUPANČIČ___/___

W 25.10.1997

Rodbina Gerčarjev iz Zagorice pri Rovah. Svoj rod raziskujem predvsem po moški liniji. V širino sem šel le pri mlajši generaciji. Najstarejši potomci mojih prednikov, so vpisani v rojstni matični knjigi kamniške župnije z aleta 1629 do 1649. Navedenih je sedem otrok Jakoba in Marine Gerzher, vsi so bili rojeni v Zagorici, ki je spadala v kamniško župnijo. Ocenjujem, da sta bila starša rojena v letih 1600 do 1607. Zanju sem našel podatke o smrti. Jakob je umrl leta 1675, Marina pa 1677. Starejšim matičnih knjig ni, zato nimam velikega upanja, da bi našel viře za raziskovanje starejših rodov.

Moj vnuk Rok spada v trinajsto generacijo, ki sem jo evidentiral pri svojih raziskavah.

Zdi se mi, da s svojim znanjem in izkušnjami svojih raziskav ne bom mogel kaj prida nadaljevati. Zato sprašujem, če je kdo od kolegov pri svojem delu naletel na priimek Grčar še kje drugje v Sloveniji ali v tujini. Kje in kdaj je to bilo?

Poskusil sem tudi z urbarji, pa so bili zame pretrd oreh. Nisem bil kos jeziku in pisavi. Vseeno bi rad vedel, kdaj in od kod so prišli, zanima me nastanek priimka, za katerega sem našel največkrat naslednje zapise: Gertschar, Gerchar, Gertzherm in Gerzher. Sedanji zapis priimka je bil prvič vpisan leta 1898 v zapuščinski razpravi.

Majda Smole v svoji knjigi Gradovi in graščine na nekdanjem Kranjskem iz leta 1982 omenja grad Goričane, ki naj bi bil v 13. stoletju dediščina gospodov Görtshachov (str. 161-162 in 612). Leta 1301 je omenjen Görtshach pl. Konrad. Sprašujem se, če je mogoče iskati povezavo med njegovim in mojim priimkom.

Vse rodoslovce prosim, da mi na srečanjih društva, telefonsko ali pisno sporočijo vse tisto, kar bi lahko uporabil pri mojih raziskavah in me morda usmerilo na meni neznano

Gruzija in Moldova. V obeh deželah se aktivno dela, trenutno nima informacije o obsegu opravljenega dela.

Hrvatska. Delo se je začelo leta 1985 na cerkvenih arhivih, rimskokatoliških, grškokatoliških in pravoslavnih od zgodnjega 18. stoletja do I. svetovne vojne. Posneto je vse gradivo.

Litva. Gradivo pravoslavne cerkve so začeli snemati maja 1994. Delo se nadaljuje.

Madžarska. Cerkevne knjige so posnete do leta 1895. Delo nadaljujejo v civilnih arhivih.

Poljska. Preslikavajo se arhivi katoliške cerkve.

Rusija. Začeli so leta 1992 in posneli že veliko količino raznovrstnega gradiva, največ pravoslavnega.

Slovaška. Začeli so septembra 1991 in posneli gradivo iz arhivov različnih cerkva - reformistične, protestantske, grško in rimskokatoliške.

Slovenija. Delo se je začelo leta 1992 in trajalo do 1994, ko je bilo ustavljeno. Presneto je bilo gradivo civilnih arhivov za občini Vas in Zala. Posnetih je bilo 249 rol.

Ukrajina. Stanje je skoraj enako kot v Rusiji. Od celotnega gradiva je posnetih komaj nekaj odstotkov.

Poleg gradiva, posnetega v teh deželah, je bilo posnetega tudi veliko tistega, kar za omenjene države hranijo arhivi v Nemčiji in Avstriji. Za Slovence bi lahko bili zanimivi fondi avstrijskega vojaškega arhiva, kjer so s tremi kamerami delali skoraj trideset let.

Drobiž

Kaj nudi sodobna tehnologija? Dokaj nevhvaležna naloga bi bila v rodoslovnem časopisu objavljati pridobitve, ki jih prinaša razvoj tehnologije. Saj je razvoj včasih tako hiter, da je današnja novica ob izidu časopisa že zastarela. Vseeno je vredno omeniti izdelek firme Toshiba, ki trenutno uživa tolikšno zanimanje kupcev, da ga ne more sproti zadovoljiti. Gre za pomanjšani prenosnik, velik nekako toliko kot so velike video kasete, po zmogljivosti pa praktično izenačen s sodobnimi namiznimi računalniki. Pa, kaj ima to opraviti z rodoslovjem, bo kdo vprašal. Ne veliko. Vsaj ne neposredno. Vendar, ali si ne bi vsak vneti rodoslovec želel imeti vse svoje podatke, z opombami, viri, fotografijami in drugim gradivom kar vedno pri sebi, v žepu površnika? Zamislite si, kako obiskujete arhiv, knjižnico, pokopališče, sorodnike, rodoslovne sestanke s to majhno pripravo. V Libretu, kot ta izdelek imenuje tovarna Toshiba, lahko s seboj nosite celo video posnetke. Tehta 850 gramov. Trenutno (september 1997) stane 1999 dolarjev in je pokupljen preden pride v izlozbe trgovin.

Čas božičnih nakupov so ujeli tudi pri firmi Mitsubishi. Njihova ponudba v nekaterih parametrih prekaša Toshiba. Za približno isto ceno ponuja skoraj enkrat hitrejši procesor, nekoliko večji zaslon in tipkovnico. Počakajmo leto obsorej in prisluhnimo takratni ponudbi. Bolj važno pa bi bilo vedeti, koliko smo sposobni tehnološko ponudbo pri našem delu izkoristiti in s tem slediti vzorom razvitejših sosedov.

področje. Za pomoč se vnaprej zahvaljujem, rad bom poravnal tudi morebitne stroške.

Ivan Grčar, Grintovška ulica 30, 1000 Ljubljana, tel. 061 341-723

Še vedno iščem zapis o dveh porokah: **Martin Peruzzi** in **Frančiška Marolt** (Marout) sta se poročila 1869. leta. Župnija ni znana. Martinov oče **Jožef Peruzzi** in mati **Neža Prijatelj** sta se poročila okrog leta 1808. Kraj te poroke tudi ni znan. Sprašuje Peter Hawlina, Lipica 7, 4220 Škofja Loka, tel 064 631030, e-mail: srd1@guest.arnes.si.

Iščem naslednje knjige:

Mittheilungen des Musealvereins für Krain, 1866

Mittheilungen des historischen Vereins für Krain, 1846-1868

Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko, vse izvode
Zbornike muzejskega društva za Slovenijo, 1919-1945

Letopise Matice Slovenske, vse izvode

Glasnike "CARNIOLA", vse izvode

Die wohlhällliche landesfürstliche Hauptstadt Laibach, 1886, Ivan Vrhovec

Jubiläums-Festbuch der Gottscheer 600 Jahrfeier, 1930, Ecker Josef

Panorama des nordkrainischen Beckens, 1858, Fried. Simony

Gotschee und die Gotscheer, Laibach 1861, T. Elze

Die historische und territoriale Entwicklung Krains vom X. bis ins XIII. Jahrhundert, 1888, Anton Mell

Versuch über die slawische Bewohner der Österreichische Monarchie, Wien 1804, J. Rohrer

Historisch-statisch-topographisches Gemälde vom Herzogtum Krain und

demselben einverleibtem Istrien, Laibach 1808, H. G. Hoff
Im Bilichgrazer Gebirge, 1892, Joh. Sima

Die Poststempel auf der Freimarkenausgabe 1867 von Österreich und Ungarn, Ing. Edwin Müller

Topographie der k. k. Provinzialhauptstadt Laibach, 1834, F. W. Lippich

Sprachstreit und Poststempel im alten Österreich-Ungarn, Ing. Edwin Müller

Repertorium zur 50-jährigen Geschichtsschreibung Krains 1848-1898, Laibach 1898, Dr. Oskar Gratzy

Die Deutschen und Slowenen in Krain, 1981 Carinfilia verlag Klagenfurt, Wilhem Bauer (ISBN3-85378-184-5)

Mittheilungen des historischen Vereines für Krain, I.-XXIII. 1846,47,49- 59, P. Hitzinger

ARGO - Zeitschrift für krainische Landeskunde, 1892 bis 1898, A. Mullner

Eine Frühlingsreise nach Süden, Vereins-Buchdruckerei Graz 1872, Strobl Gabriel

Blätter aus Krain, ab 1860, P. Radics

Geschichte der Stadt Cilli vom Ursprung bis auf die Gegenwart, Graz 1909, Gubo Andreas

Bilder aus Krain, I. Im Gebiete der Steiner Bahn, 1891, Joh. Sima

Urkunden- und Regestenbuch des Herzogtums Krain, 1882/83 in 1884/87, Ljubljana, Franz Schumi

Laibach und seine Umgebung, 1860, Avg. Dzinski

Die Kunstzustände Krains in der vorigen Jahrhunderten, 1884, Eduard R. von Strahl

Die Illyrischen Provinzen und ihre Einwohner, Wien 1812, E. G. Woltersdorf

Landesregierungsblatt für das Herzogtum Krain, 1857 (Zweiter Teil), Rosalia Eger & Sohn in Laibach

Marburg in der Steiermark, seine Umgebung, Bewohner und Geschichte, Graz 1847, R.G. Puff

Topographisches Post-Lexikon der Kronländer Kärnten, Krain und Steiermark, Graz 1892, Ladislav Skibinski, Druck/Verlag Leykam

Grosses Handbuch der Abstempelungen von Altösterreich und Lombardei-Venetien., Ing. Edwin Müller

Emona, I. Teil 1914, Walter Schmid

Freien von Saneck und ihre Chronik als Grafen von Cilli, Verlag Leuschner & Lubensky - Graz 1883, Dr. Franz Krones R. v. Marchland

Die postalischen Abstempelungen und andere Entwertungen auf den österreichischen Postwertzeichen ausg. 1867, 1883 und 1890, Wilhelm Klein 1967

Mittheilungen des Musealvereines für Krain, ab 1866, 1889-1907, Verlag des Musealvereines für Krain

Die Geschichte von Radmanskorf und seiner Umgebung
Illustrierte Reise und Bäderzeitung XXIII, M. Zois, Dresden 1908

Wanderungen und Bilder in und aus dem österr. Küstenlande, Krain, Istrien und benachbarten Alpengebieten, Glogau, Fleming 1890, Autor Noé Heinrich

Topographie von Laibach, Laibach 1834

Tomaž Artel, Hardstrasse 99, CH 5432 Neuenhof, Švica
e-naslov: <thomas-artel@bluwin.ch>

Marija Habid je bila rojena 27. 3. 1889 v Jelovcu pri Mariboru. Starša sta bila Tomaž Habid in Marija Senčič. Kdor kaj več ve o tej družini, zlasti o Marijinem bratu **Ignacu**, naj to sporoči na uredništvo.

Jožefa Miklič je bila rojena 17. 3. 1896 v Travi. Starša sta bila Anton Miklič in Johana Žagar. Morebitne informacije o tej družini sporočite uredništvu.

Novi člani

Roman Rančigaj, Bavdkova 33, 4000 Kranj

Lea Benedejčič, Adamičeva 15, 1000 Ljubljana

Boštjan Cimperman, Zvonarska ,1000 Ljubljana

Pavel Smolej, 1281 Kresnice 35a

Dobrodošli!

V zadnjem času se nam je pridružilo še več novih kolegov. Med člane smemo šteti samo tiste, ki so oddali pristopno izjavo in poravnali članske obveznosti. Če ste med takimi tudi vi, se na enem od društvenih srečanj oglasite pri ing. Kobiju.

Poročila o delu

8. 7. Julijsko srečanje. Prisotnih je bilo 11 članov. Sestanek je začel in vodil Nenad Novaković. Poročal je o sestanku Upravnega odbora in obravnavani problematiki, pri kateri zaenkrat še ne vidimo možnosti za rešitev.

Prisotni so bili seznanjeni z namero, da v Zasavju razmišljajo o ustanovitvi rodoslovne sekcije.

Izraženo je bilo mnenje, da bilten ni dovolj berljiv za širši krog bralcev. Objavljati bi bilo treba rodovnike znamenitih Slovencev, v vsaki številki po enega. V delu sta rodovnika Ivana Hribarja in škofa Barage, rodovnike nekaterih pesnikov in pisateljev in drugih znamenitih Slovencev že imamo. V nadaljevanju sestanka je bilo precej zanimanja za prikaze obsežnih rodovnikov, ki so jih na ogled prinesli nekateri člani.

15. 7. Predavanje dr. Nenada Matiča o zgodnjih rodoslovnih virih, je bilo zaradi zadržanosti predavatelja preloženo.

12. 8. Avgust naj bi bil mesec dopustov, brez društvenih dogodkov. Vseeno smo se dogovorili, da bi se tisti, ki nismo odpotovali v daljne kraje, drugi torek v mesecu vseeno dobili v gostilni Livada. Tokrat smo bili štirje: Ana Skok, Marjan Koblar, Leon Drame in Peter Hawlina. V dve uri trajajočem pomenku, nismo reševali posebno usodnih rodoslovnih vprašanj. Manjkajoče kolege pričakujemo ob letu osorej.

6. 9. Druga konferenca na temo *Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije*. Povzetek je objavljen v tej številki v samostojnem bloku.

9. 9. Seja Upravnega odbora. Ponovno smo obravnavali problematiko društvenih prostorov in delitve dela. Konkretnih rešitev ni bilo, podanih je bilo nekaj idej, vendar se zanje ni našel izvajalec. Zato so nekateri člani predlagali, da opustimo časovno in finančno zahtevnejše aktivnosti ter se omejimo na redna mesečna srečanja.

9. 9. Septembrsko srečanje. Na prvem podopustniškem srečanju je P. Hawlina poročal o svojem potovanju po ZDA, o obiskanih rodoslovnih ustanovah in osebnih stikih s tamkajšnjimi rodoslovci. Pokazal je nekaj prinesenega gradiva. Krajše poročilo je objavljeno v tej številki pod naslovom *Kaj sem videl*. V nadaljevanju je prisotne povabil k sodelovanju pri iskanju rešitev glede prevzemanja nekaterih društvenih opravil, zlasti tajniških in uredniških. Ponovno je opozoril na vse bolj izrazito potrebo po zagotavljanju društvenih prostorov, iskanju podpore za kritje materialnih potreb, vključevanje v matično institucijo, zagotavljanje dvorane za sestanke v letu 1998, dostavljanje gradiva za bilten, predlaganju in organiziranju predavateljev za leto 1998.

23. 9. Srečanje na računalniško tematiko na Fakulteti za matematiko. 23.9. se nas je devet članov udeležilo srečanja, na katerem smo večino časa posvetili predstavitvi enega najsodobnejših rodoslovnih programov Ultimate Family Tree. Predstavil ga je Tone Tomažič. Povzetek predstavitve objavljamo posebej. V drugem delu smo skušali doseči premik na področju povezovanja številnih aktualnih in zgodovinskih imen krajev ter jih prirediti ustrezni civilni in cerkveni organiziranosti. Uveljavil se je predlog, da bo dr. Pisan-

ski na Internetu nastavljal spisek aktualnih krajevnih imen. Tem bo lahko kdorkoli dopisoval imena, ki so jih kraji imeli v različnih zgodovinskih obdobjih. Premislili bomo tudi o možnostih prirejanja krajev nadrejenim organizacijskim enotam (občinam, župnijam).

14. 10. Oktobrsko srečanje. Udeležilo se ga je 22 članov. Najprej so sebe in svoje delo predstavili trije mladi kolegi, ki so bili med nami prvič. V nadaljevanju so bili prisotni povabljeni, da sodelujejo pri oblikovanju naslednje številke biltena Drevesa. Ponovno je nekdo od prisotnih podal predlog, da bi se lotili izdajanja komercialnih objav rodovnikov in družinskih kronik, vendar ni bil nihče pripravljen prevzeti naloge.

15. 10. Muzejsko društvo v Škofji Loki je na Občnem zboru praznovalo šestdesetletnico svojega obstoja. Ob tej priložnosti jim je ing. Kobi čestital za dosedanje uspehe in izročil komplet izvodov našega časopisa. Ugotovil je, da smo in najbrž bomo tudi v prihodnje uspešno sodelovali. S svojim strokovnim sodelovanjem pri pripravi mednarodne razstave Loka in zamorc s krono, osrednje prireditve ob 60-letnici in ob novem občinskem prazniku, si je Slovensko rodoslovno društvo pridobilo pravico sponzorja.

28. 10. Predavanje prof. dr. Boža Otorepca z naslovom *Rodoslovni drobci iz slovenske zgodovine*. Predavanja se je udeležilo 18 članov. Dr. Otorepec je nanizal cel kup zanimivosti, na katere je naletel v svoji dolgi in plodni karieri. Poleg rodoslovja je posegel tudi na področje drugih ved, zlasti grboslovja in diplomatike. Predavanje in pogovor, ki je temu sledil, je dokazal, da je snovi ostalo vsaj še za eno predavanje.

11. 11. Novembrsko srečanje (18 udeležencev) je potekalo na ustaljeni način. Seznanili smo se z nekaterimi aktualnostmi. Gospod Rihtaršič je na kratko predstavil svoj *nemško-slovenski slovar vzrokov smrti*. Slovar lahko člani dobijo na disketi ali na naši spletni strani. V odsotnosti blagajnika, ing. Kobija, je njegovo poročilo in vabilo (glej *Obveznosti članov* v tej številki) udeležencem posredoval mag. Toplišek.

25. 11. Predavanja mag. Dragana Matiča: *Zgodnji rodoslovni viri* se je udeležilo 17 članov. Povzetek predavanja bo objavljen v naslednji številki Drevesa.

Slovensko rodoslovno društvo

4220 Škofja Loka, Lipica 7

Slovenija

tel. ++386 64 654-261, faks ++386 61 1235840

e-naslov <srd1@guest.arnes.si>

Slovensko rodoslovno društvo je bilo ustanovljeno marca 1995. Pred tem je približno eno leto delovalo kot rodoslovni krožek. Smo prostovoljno združenje ljubiteljskih raziskovalcev na področju družinskega in drugega rodoslovja. Naš namen je podpirati raziskave na področju rodoslovja in na sorodnih področjih.

Najpomembnejša oblika društvene dejavnosti so redna mesečna srečanja, ki jih imamo vsak drugi torek v mesecu. Na

teh srečanjih navadno predstavimo pomembnejše delo članov, si posredujemo in izmenjujemo aktualnosti, izkušnje, podatke, literaturo, programe, pripomočke in podobno. Ta srečanja udeleženci ocenjujejo kot najkoristnejšo društveno dejavnost.

Vsak mesec organiziramo tudi predavanja. Profesionalni zgodovinarji, arhivisti in drugi znanstveniki nam predstavljajo različne teme, ki so blizu rodoslovnim raziskavam.

Že četrto leto izdajamo društveni časopis Drevesa. V letu 1994 so izšle štiri številke, v letu 1995 dvanajst in v letu 1997 spet štiri. Štiri številke načrtujemo tudi v letu 1997. Izdajanje časopisa je najzahtevnejša naloga, ki terja veliko časa in sredstev. Vse delo opravljamo člani brezplačno, tudi predavatelji so se nam na naša vabila odzvali brezplačno.

Prizadevamo si, da bi Slovenci zmanjšali zaostanek na področju rodoslovja v primerjavi z zahodnimi sosedi in skušamo spremljati stanje v deželah, ki imajo na področju družinskega rodoslovja nekajdesetletno tradicijo. Radi bi sledili njihovim vzorom in prevzemali njihove izkušnje. Imamo zbirko številnih rodoslovnih revij in nekaj strokovne literature. Naš član, gospod Vasja Butina, je pripravil *Priročnik za rodovnikarje začetnike*.

Čeprav smo razmeroma mlado društvo, se že kažejo rezultati našega ljubiteljskega dela. Ti so deloma sad dolgoletnega rodoslovnega dela posameznih članov, deloma pa tudi tega, da smo se povezali v društvo. Tako smo združili navdušenje, znanje, zamisli, raznolike interese in ne nazadnje - tudi rodoslovne podatke.

Pri spremljanju obsežnih rodoslovnih podatkov in izrisovanju rodovnih prikazov je računalnik nepogrešljiv pripomoček. Slovenci smo eden redkih narodov na svetu, ki ima rodoslovni računalniški program preveden v svoj jezik, kar je danes razmeroma redko celo na področju poslovnih računalniških programov. Večinoma uporabljamo prevedeni ameriški program *Brother's Keeper*, ki ga je mogoče dobiti pri Janezu Toplišku, tel. 061/713-188 ali prek elektronskega naslova <janez.toplisek@zki.si>. Ta program je razmeroma preprost za delo in zelo zmogljiv. Ko se zbere dovolj kandidatov, izpeljemo tudi tečaj za njegovo uporabo.

Predstavili smo se že sorodnim društvom v tujini, marsikdaj kar po Internetu. Pripravili smo dve domači strani, ena je pretežno v angleškem jeziku <genealogy.ijp.si>, druga pa v slovenskem <www.ijp.si/ftp/pub/incoming/SRD/srd-www/default.html>. Številni člani, ki imajo pristop na Internet, se izdatno poslužujejo možnosti, ki so dosegljive na omrežju. Na ta način si pošiljamo tudi sporočila in izmenjujemo podatke, kar še posebej olajša in pospeši delo, kadar gre za izmenjavo na večje razdalje.

Posamezniki si zastavljamo predvsem lastne raziskovalne cilje, kar nam v medsebojnih povezavah uspeva dosti bolje kot brez njih. Društvo nima izvršilnih organov, zato tudi ne trdnega in obvezujočega načrta dela.

Letna članarina znaša 6000 SIT. Člani prejemajo društveno glasilo ter vabila na sestanke, predavanja in druge društvene prireditve. Novi člani lahko dobijo komplet dosedanjih izvodov časopisa Drevesa pri ing. Lojzetu Kobi, Sattnerjeva 7a, 1000 Ljubljana, tel. 061 1235840, e-mail: <lojze.kobi@siol.net>.

Obveznosti članov

Spoštovane kolegice in kolegi

Zaupana mi je naloga vodenja članske evidence, distribucije časopisa, vodenje financ in še nekaterih nalog, od katerih mi je najbolj neprijetna opominjanje na neizpolnjene obveznosti.

Vsi vemo, da se vsa opravila, ki so nujna za obstoj društva, opravljajo prostovoljno in neplačano. Tudi sicer skušamo poslovati s čim nižjimi stroški in skrajno poenostavljeno. Prosim vas, da pri tem sodelujete in vaše obveznosti poravnate sproti. Najboljša priložnost za to so naša društvena srečanja, dvakrat vsak mesec.

Letna članarina je še vedno 6000 SIT. To smo do sedaj vezali na izhajanje časopisa Drevesa, saj je prav s tem največ dela in stroškov. Upravni odbor je sprejel mnenje, da članarina ne more biti vezana na izhajanje časopisa. Upravni odbor je mnenja, da je članarina izraz pripadnosti društvu in podpora društvenih dejavnosti. Člani največ pridobijo na mesečnih srečanjih in strokovnih predavanjih, ki so vsa brezplačna. Člani tudi zastonj dobijo prevedeno verzijo programa *Brother's Keeper*, če so registrirani uporabniki. Ugodnosti za člane je in jih bo v prihodnosti še več. Izhajanje časopisa pa bo v teh okoliščinah še vnaprej negotovo.

Precej je takih, ki ste se nam pridružili po letu 1995. Vsi pa ste dobili vse izvode Dreves. Torej so obveznosti vseh enake. To je plačilo po 6.000 SIT za tri leta članstva ali, če hočete, za tri letnike Dreves, prvi letnik so vsi člani dobili brezplačno in ga za povrh dobijo tudi vsi novi.

To obveznost je po moji evidenci do danes poravnalo samo 26 članov in naročnikov od 135. 45 je nadalje takih, ki so plačali po 12.000, 47 po 6.000, 17 pa nič. Če bi vsi člani/naročniki plačali vse obveznosti, bi to pomenilo prihodek v višini 2.430.000 SIT, od tega smo doslej prejeli komaj dobro polovico.

Pri našem poslovanju si ne moremo privoščiti posamičnega obveščanja in opominjanja. Obveščamo in opominjamo na srečanjih in prek časopisa. Zato bomo prisiljeni s spiska članov izločiti tiste, ki do konca leta 1997 ne bodo poravnali vseh obveznosti. Za naslednji občni zbor je v pripravi predlog, po katerem bodo morali tisti, ki so bili izločeni zaradi neizpolnjevanja članskih obveznosti za ponovno vključevanje doplačati 25% od tekoče članarine. Taka je splošna (svetovna) praksa. Zelo neradi bi koga izločili zaradi nespornazuma, zato vabim tiste, ki niste prepričani, kako ste izpolnili svoje obveznosti, da se o tem prepričate in skupaj razčistimo morebitne netočnosti in nesporazume. Vse dospele obveznosti so poravnali: Adamič, Bojović, Butina, Cankar, Dagarin, Drame, Erjavec T., Erjavec V., Grčar I., Hawlina, Kobi, Kos, Kremenšek, Logar, Lukežič, Majcenovič, Markelj, Novakovič, Pisanski, Rančigaj, Rihtaršič, Schweiger, Seliškar, Slekovec, Šmitek, Zavod za kulturo in izobraževanje Tržič

Če bi se našel kdo, ki morda ni dobil kompleta Dreves za vsa štiri leta, naj to tudi pove. Na zalogi imam 50 kompletov, kar nam predstavlja vezan kapital v višini 900.000 SIT, če bi dotiskali nekaj števil, pa prek 2.000.000 SIT.

Lojze Kobi, blagajnik

NA ZALOGI IMAMO
ŠE IZVODE PRETEKLIH
ŠTEVILK BILTENA.

ZINTERESIRANI JIH DOBITE
NA DRUŠTVENIH SREČANJH
ALI NA UREDNIŠTVU.